

“Het kan veiliger”

DMO maakt werk van beheersen gevaarlijke bedrijfsstoffen

Gevaarlijke stoffen; de naam zegt het al, elk onnodig contact met dit soort middelen moet zo veel mogelijk worden vermeden. En wanneer je ze gebruikt, moet je goed op de hoogte zijn hoe ermee om te gaan: wat zijn de gevaarlijke eigenschappen van de stof, wat zijn de verwachte effecten ervan bij gebruik en welke voorzieningen heb je nodig om medewerkers tegen deze risico's te beschermen? “Op dit vlak is binnen de Defensie nog winst te behalen. Onze omgang met gevaarlijke stoffen is best in orde, maar het kan beter.”

ONDERHOUDSMIDDELEN BEVATTEN SOMS GEVAARLIJKE BESTANDDELEN. ALLE REDEN OM DE OMGANG MET DEZE MIDDELEN ZO GOED MOGELIJK TE BEHEERSEN.

Aan het woord is **Wim van der Vliet**, projectcoördinator actieplan Versterking Arbeidsomstandighedenbeleid Stoffen bij het kenniscentrum Arbo & Milieu van de DMO (VAST, zie ook kader Actieplan VAST op pagina 18). Hij legt uit dat er op de verschillende onderhoudslocaties – binnen de DMO, maar ook bij andere Defensie-eenheden – veel werkzaamheden plaatsvinden waarbij gevaarlijke

het gebruik van deze stoffen daadwerkelijk arbo- of milieuproblemen ontstaan. Om hiermee tijdens de inkoop rekening te houden, heb je veel specifieke informatie nodig over de producten, zoals de bestanddelen die erin zitten." Binnen project VAST is deze zogenaamde inkoopmeetlat opnieuw opgepakt. **Van der Vliet** licht toe: "Deze biedt ons de mogelijkheid binnen een productgroep verschillende pro-

"WE WILLEN BINNEN DEFENSIE ONZE ERVARINGEN MET GEVAARLIJKE STOFFEN BETER DELEN, ZODAT MEDEWERKERS BETER ZIJN BESCHERMD TEGEN RISICO'S."

onderhoudsmiddelen worden gebruikt, variërend van lakken en verven tot smeermiddelen en kisten. Stoffen waarin bestanddelen zijn verwerkt met schadelijke gevolgen voor mens en milieu. Sommige bevatten bijvoorbeeld kankerverwekkende bestanddelen! Er is dus alle reden de omgang met gevaarlijke stoffen zo optimaal mogelijk te beheersen.

Inkoopmeetlat

Vanwaar deze aandacht voor gevaarlijke stoffen? We gebruiken deze onderhoudsmiddelen toch niet sinds gisteren. Is er in het verleden dan geen aandacht besteed aan veilig werken met gevaarlijke stoffen? **Van der Vliet**: "Dit is zeker niet het eerste project binnen Defensie dat zich richt op de omgang met gevaarlijke stoffen. Jaren gelden al bestudeerde het Brandstoffen, Oliën, Smeermiddelen, Chemicaliën en Onderhoudsmiddelenbedrijf in hoeverre zij artikelen konden aanschaffen die zo arbo- en milieuvriendelijk mogelijk zijn. Het bij de inkoop van gevaarlijke stoffen zorgvuldig meewegen van de arbo- en milieuaspecten verkleint namelijk de kans dat er tijdens

ducttypen op arbo- en milieuaspecten met elkaar te vergelijken. Binnen de groep reinigingsmiddelen kun je bijvoorbeeld oplosmiddelenhoudende reinigingsmiddelen met behulp van de meetlat vergelijken met water-zeepmengsels. Aan de hand van deze beoordeling is het mogelijk om prioriteiten te stellen ten aanzien van het uitfasen van producten.

Van grof naar verfijnd

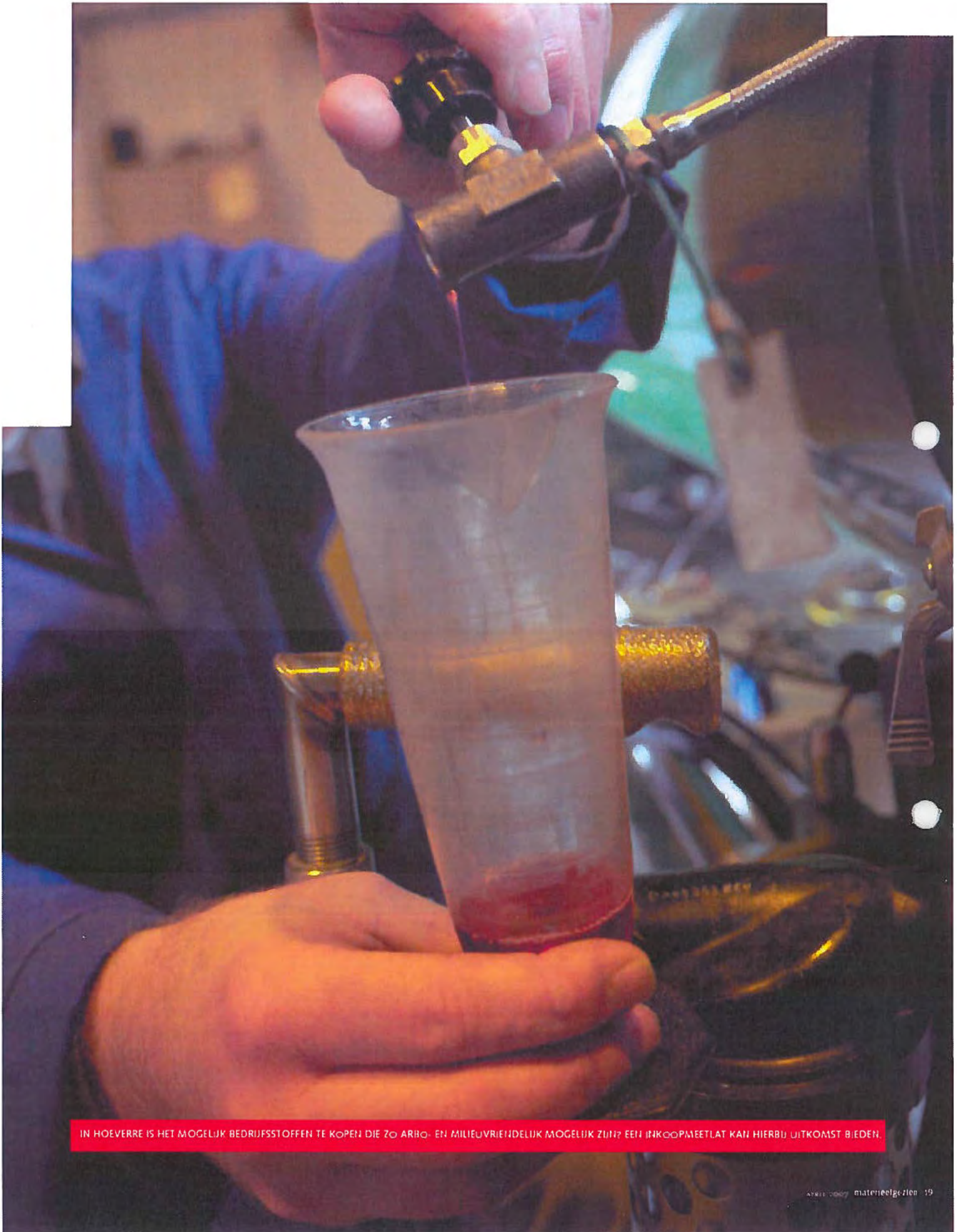
Bovendien hebben de (decentrale) werkgevers de productinformatie die ten behoeve van de meetlat is verzameld nodig voor het maken van hun Risico Inventaristies en Evaluaties (RI&E). Deze zijn nodig om na te gaan waar knelpunten zitten in het gebruik van gevaarlijke stoffen en welke maatregelen ze moeten nemen om er voor te zorgen dat hun medewerkers veilig met deze middelen kunnen werken. "We hebben voor ogen dat de meetlat de gebruikers gerichte informatie biedt over het gebruik van gevaarlijke stoffen. We willen namelijk toe naar een conceptadvies geba-

ACTIEPLAN VAST

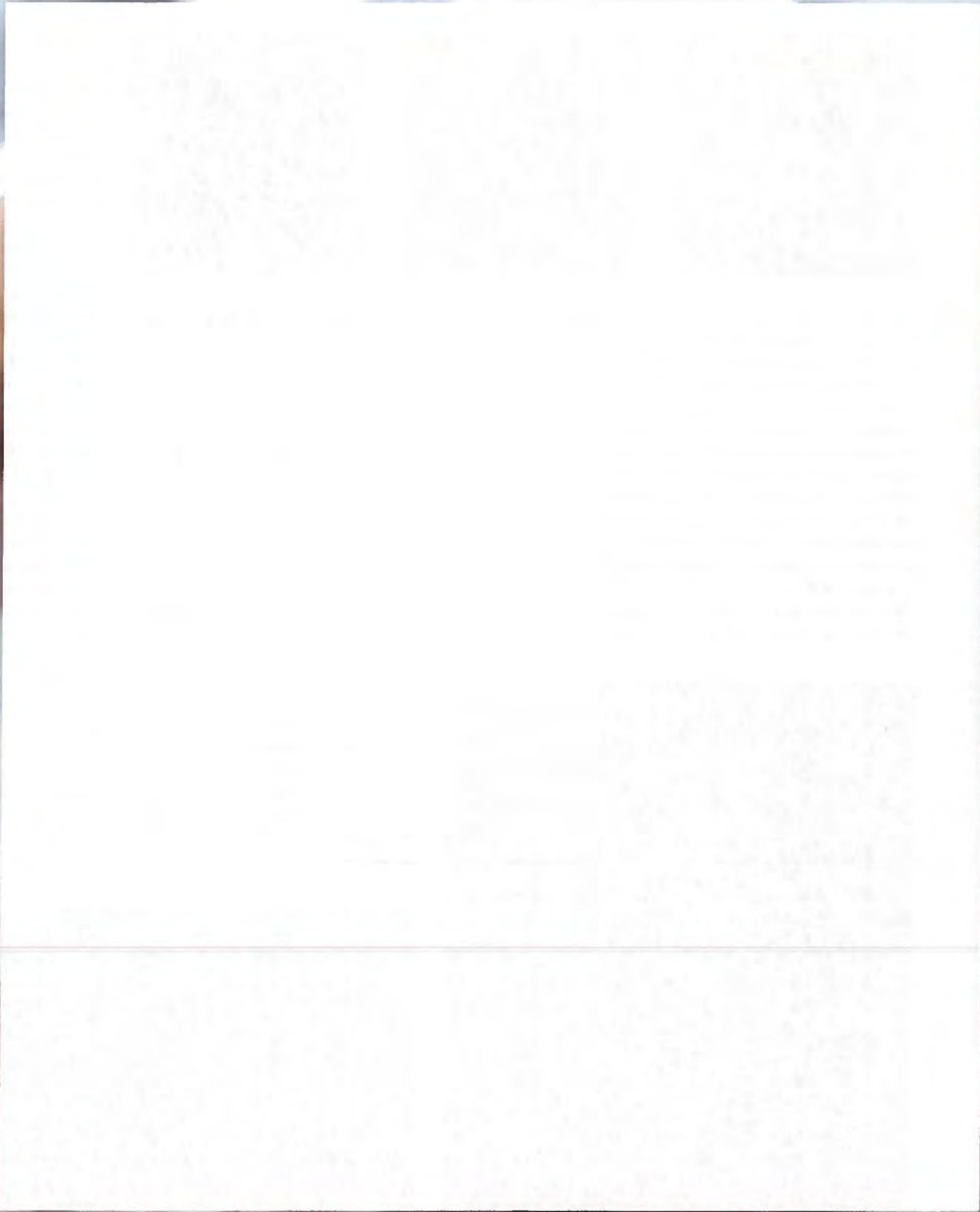
Informatievoorziening rond gevaarlijke stoffen binnen bedrijven is vaak niet optimaal. Kennis over risico's en maatregelen is onvoldoende of niet aanwezig of ontoegankelijk. Hier ligt een belangrijke taak voor brancheorganisaties. Ook binnen productketens (producent-leverancier-eindgebruiker) wordt onvoldoende informatie uitgewisseld. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid stimuleert en ondersteunt bedrijven financieel om veiliger te werken met gevaarlijke stoffen. Hiervoor loopt van 2003 tot medio 2007 het programma Versterking Arbeidsomstandighedenbeleid Stoffen (VAST). Er wordt door 64 werkgevers en werknemersorganisaties gewerkt aan actieplannen om in 24 sectoren binnen het Midden- en Kleinbedrijf veilig werken te bevorderen. Branches en productketens stellen hier toe een actieplan op. Werken met gevaarlijke stoffen kan bijvoorbeeld veiliger door de voorlichting en informatie-uitwisseling te verbeteren of door instrumenten beschikbaar te stellen. Defensie neemt als enige overheidsinstelling deel aan het programma. Met ondersteuning van VAST zijn instrumenten ontwikkeld en ingevoerd die het makkelijker maken veilig te werken met gevaarlijke stoffen.

REACH

De Europese verordening Registratie, Evaluatie en Autorisatie van Chemische stoffen (REACH) treedt op 1 juni 2007 in werking. Het doel van REACH is dat alle bedrijven in de toeleveringsketen van een stof zich ervan verzekeren dat de stof zo veilig mogelijk wordt geproduceerd, gedistribueerd en gebruikt. Producenten moeten in het kader van REACH een risicobeoordeling maken. Zij moeten aantonen dat een stof veilig gebruikt kan worden door een risicoafweging te maken. Hiervoor zijn gegevens nodig over zowel de schadelijkheid van de stof als de hoeveelheid stof waarmee een werknemer in de praktijk in aanraking komt. Hiervoor hebben zij blootstellingsgegevens nodig van de (eind)gebruikers. REACH vraagt producenten en importeurs van chemische stoffen ook om blootstellingsscenario's op te stellen voor alle gebruikers van hun producten, de zogenaamde REACH exposure scenario's. Zo'n scenario bevat een beoordeling van het risico van het werken met een stof en welke maatregelen nodig zijn om dit op een veilige manier te doen. Een belangrijk verschil met de huidige situatie is dat deze informatie niet vrijblijvend is! De gebruiker is verplicht dit recept voor veilig werken te gebruiken.

IN HOEVERRE IS HET MOGELIJK BEDRIJFSSTOFFEN TE KOOPEN DIE ZO ARIO- EN MILIEUVRIENDELIJK MOGELIJK ZIJN? EEN INKOOPMEETLAT KAN HIERBIJ UITKOMST BIJEN.

HET KENNISCENTRUM ARBO & MILIEU VAN DE DMO WIL GEBRUIKERS VAN GEVAARLIJKE STOFFEN GERICHT ADVISEREN OVER WELKE VOORZIENINGEN ZIJ HODIG HEBBEN BIJ HET WERKEN MET DEZE MIDDELEN.

veringsketen van gevaarlijke stoffen die gebruikers informeren over de eigenschappen en risico's van chemische stoffen (zie kader REACH op pagina 18).

Knelpunt Kennis
De arbo-diensten van de marine, landmacht

seerd op de effecten van gebruik bij de verwachte toepassing. Dat wil zeggen, 'Welke effecten heeft het gebruik van stof X bij gebruik zoals dat plaatsvindt in bedrijf Y?'. Nu nog geven we een advies af op basis van de intrinsieke gevaren van een stof, maar je begrijpt dat dit niet heel veel zegt. Iemand die zo nu en dan een druppel van een gevaarlijke lijm gebruikt, hoeft natuurlijk niet de veiligheidsmaatregelen te treffen van iemand die deze stof regelmatig in grote hoeveelheden gebruikt. We gaan kortom van grof advies naar verfijnd advies. We zijn dan tevens in staat te adviseren welke voorzieningen gebruikers nodig hebben om met een stof te werken. Dit conceptadvies moet overigens nog wel in de praktijk door de werkgever worden getoetst. Dat doet deze samen met de arbo-dienst.

Defensie loopt hiermee feitelijk voorop met het implementeren van de nieuwe Europese regelgeving, waarin bedrijven in de toele-

en luchtmacht hebben in het kader van vast ondertussen samen een R&E Gevaarlijke Stoffen die Defensiebreed wordt ingezet. "Naast de meetlat is dit het tweede concrete instrument uit het actieplan waaraan we werken", zegt Een Defensiebreed toepasbaar R&E-instrument sluit aan bij een belangrijke voorwaarde voor een zo veilig mogelijke omgang met gevaarlijke stoffen. De middelen en de methode om het gebruik van gevaarlijke stoffen te beheersen moeten op alle plaatsen binnen de organisatie hetzelfde zijn. Daar zit volgens nu nog een groot knelpunt. "Veel kennis en ervaringen over de omgang met chemische (onderhouds-)middelen zijn op verschillende plaatsen binnen de organisatie aanwezig." Als voorbeeld noemt de luchtmacht, die door problemen in het verleden met het gebruik van chromaathoudende middelen expert is in het op arbo-gebied zo optimaal mogelijk inrichten van een werkplek. "De rest van de organisatie is echter vaak niet op de hoogte dat collega's binnen Defensie concrete oplossingen hebben voor problemen waar zij tegenaan lopen. Voor wat betreft gevaarlijke stoffen wordt de kennisinfrastructuur op het gebied van arbo en milieu samengevoegd in het Defensie Arbo- en Milieu-informatiesysteem (DAMIS). Hieraan werken we nu binnen de DMO. De insteek is kennis toegankelijk maken, zodat wanneer ergens binnen Defensie iemand een oplossing heeft gevonden voor een arbo- of milieuprobleem de rest van de organisatie hiervan op de hoogte kan komen en de oplossing gaat toepassen."

GEEN KEUS

Voorop staat het beschermen van de medewerkers en het milieu, bij het werken met gevaarlijke stoffen is het echter niet altijd mogelijk de middelen te gebruiken die het minst gevaarlijk zijn. Bij de luchtmacht kan men daarover meepraten. "Luchtwaardigheidseisen en onderhoudsvorschriften van de producenten van vliegend materiaal zijn zo streng dat we gewoon niet om het gebruik van bepaalde producten heen kunnen", zegt luitenant van het Logistiek Centrum Woensdrecht daarover. "Waar mogelijk kiezen we natuurlijk bedrijfsstoffen die bij gebruik zo veilig mogelijk zijn voor mens en milieu. Wanneer die keuze er niet is, zorgen we er voor dat de veiligheid wordt gegarandeerd door heldere voorschriften en goede hulpmiddelen." De striktheid van veiligheidseisen in de luchtvaart vinden hun uitwerking ook in het voorraadbeheer van de onderhoudseenheden. "Er zijn middelen die een heel beperkte houdbaarheid hebben. Die mogen we echt niet meer gebruiken na verloop van de vervaldatum. Lastig is wel dat de producenten van die middelen zo'n bedrijfsstof vaak in partijen produceren. Als wij een stof bestellen kan dat betekenen dat de fabrikant het zelf niet op voorraad heeft en het ook niet in productie is. Dat maakt voorraad aanhouden moeilijk en resulteert soms in het moeten weggooien van onaangebroken verpakkingen. Echter niet zonder goede reden dus! Die normen en kaders waarbinnen we ons werk moeten doen maken het ons kortom niet makkelijk, aan de andere kant borgen ze wel dat er letterlijk een veilig product boven ons hoofd hangt."

BLOOTSTELLING GEVAARLIJKE STOFFEN ZICHTBAAR GEMAAKT

Omdat beelden meer zeggen dan woorden hebben de arbocentra van Defensie met financiële steun van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid instructiefilms laten maken, waarin in één beeldscherm gelijktijdig een werksituatie en de blootstelling aan gevaarlijke stoffen wordt getoond. Door een foute en correcte manier van werken in beeld te brengen, zien onderhoudsmonteurs direct wat er verandert in hun blootstelling aan stoffen wanneer zij de juiste werkwijze aanhouden. Bijvoorbeeld door persoonlijke beschermingsmiddelen of afzuiging te gebruiken. Deze films staan bekend als 'twex', wat staat voor Picture Mix Exposure. Verschillende bedrijfssectoren maken inmiddels gebruik van dit voorlichtingsmiddel. De arbo-diensten van Defensie zijn enthousiast over de films en zijn van plan er meer te laten maken.

Projectverkenning "Werkplaatsen Defensie"

Bijdrage verslag verkennend bezoek Luchtmacht basis Leeuwarden.

Datum : 25 april 2007

inspecteur
Specialist Arbeidsbelasting

Bezoek Luchtmachtbasis Leeuwarden werkplaatsen.

Beoordeling Fysiekebelasting:

Na een inleidend gesprek hebben we verschillende werkplaatsen bezocht, F16, Heli en voertuigenonderhoud.

Algemene indruk:

Orde en netheid geen opmerkingen

Opslag gevaarlijke stoffen: bleek door 2 weken voor ons bezoek al eens beoordeeld te zijn (heb hem nog niet kunnen bereiken)

Veiligheid: werken volgens protocol/voorschrift, zag er tijdens ons bezoek op een klein incident, lopen over flank F16 zonder werkbordes, goed uit

T.a.v. Fysieke belasting is er na het Arboconvenant defensie afgelopen in 2006 goed geïnvesteerd in hulpmiddelen (geld beschikbaar). Er zijn verschillende tilhulpmiddelen aangeschaft, er is een voorlichtingscampagne geweest over slimmer werken (FB)

Voorbeelden van hulpmiddelen die wij gezien hebben:

- o Elektrische heffertjes om kleine goederen b.v. van vloerniveau te verplaatsen naar hoogte van ongeveer 2m. (is er wel maar werd nog weinig gebruikt omdat er geen geschikt werk voor is)
- o Karretjes, diverse afmetingen
- o In hoogte verstelbare werktafels,
- o Stoelen voor werk in ongemakkelijke houdingen b.v. onder vliegtuigen (kisten)
- o Balancer (Dalmec) om koepels op F16 te plaatsen als vervanging van de oude takel met kettingen (moet nog wel wat meer mee geoefend worden)
- o Kussens voor de knieën of heup bij het werken in ongemakkelijke houdingen.
- o Rolkarren om op te zitten onder vliegtuigen om werkzaamheden uit te voeren

Conclusie:

Het bezoek heeft een goede indruk gegeven, er wordt veel aandacht aan arbeidsomstandigheden besteed, de RI&E en certificatie trajecten.

Wel werd er opgemerkt dat er een verschil is tussen de RI&E en de Operationele....??? Inventarisatie. (tijdens inzet, op locatie.)

Mijn voorstel is deze locatie niet weer opnieuw te bezoeken in het project.

Specialist Arbeidsbelasting.

Reactie nav bezoek vliegbasis Leeuwarden (aanvulling op notitie , eerder toegezonden bij mail van 16 mei jl.)

- Hebben we de juiste werkplaatsen op het oog of zijn er misschien nog aanverwante waar risicovolle werkzaamheden plaatsvinden, gelet op de gekozen onderwerpen? **Lijkt niet zinvol om bij deze Luchtmachtbasis verder te inspecteren, algehele goede indruk. zie ook opmerkingen**
- Welke arbeidsmiddelen bevinden zich in de werkplaatsen? **Betr. vliegtuigonderhoud (speciaal ontwikkeld) en motorvoertuigen**
- Welke arborisico's kleven aan het gebruik van de arbeidsmiddelen? **laag**
- Wat is de grootte van het restrisico? **laag**
- Wat is jullie indruk van de 'stand van de techniek'? **actueel**
- Welke risico's zijn prioritair om verder in de inspecties mee te nemen? **geen**

Projectverkenning “ Werkplaatsen Defensie”

Bijdrage verslag verkennend bezoek **Koninklijke Marine te Den Helder.**

Datum : 2 mei 2007

- , inspecteur
- , Specialist Arbeidsbelasting
- , inspectiemedewerker VROM

Bezoek Marine werkplaatsen. (*ik ben de juiste namen vergeten*)

Beoordeling Fysieke belasting:

Na een inleidend gesprek hebben we verschillende werkplaatsen bezocht.

Uit het inleidende gesprek bleek dat de Marine actief bezig is met het vorm en inhoud geven aan Arbobeleid. Er zijn verschillende trajecten waar Arbo aan de orde komt. Er zijn certificeringstrajecten, er zijn RI&E's voor verschillende afdelingen, en er is actief gewerkt vanuit het Arboconvenant Fysieke belasting dat in 2006 afliep.

Er is veel aandacht voor de arbeidsomstandigheden, maar omdat de Marine kortgeleden intern opnieuw is georganiseerd moeten de juiste lijnen nog wat duidelijker worden. Zo is de borging van plannen van aanpak uit de verschillende RI&E's nog wat zwak. Ad hoc gebeurt er wel een en het ander maar uit de gesprekken bleek dat het nog een betere afstemming moet komen met de verantwoordelijke arbo personen. Ook werd aangegeven dat de terugkoppeling van de leiding over de voortgang en keuzes t.a.v. arbo naar de medezeggenschapscommissie beter moet. De bewaking en de uitvoering van de plannen van aanpak kan nog verbeterd worden.

Tijdens onze verkennende bezoeken aan verschillende werkplaatsen viel het ons op dat orde en netheid hoog scoorden.

De volgende aspecten zijn vooral door mij (*eventueel aanvullen*) beoordeeld:

Fysieke belasting:

Tillen, Duwen & Trekken, werkplekinrichting.

Tillen:

Bij de Marine kom je zaken tegen die niet handmatig getild kunnen worden, hiervoor zijn voldoende hulpmiddelen aanwezig in de vorm van takels, en zelfs een balancer met verschillende hulpstukken voor verschillende zware onderdelen

Er zijn zaken die zwaar zijn maar wel gedeeltelijk getild kunnen worden en verder vervoerd worden op karren. Hierbij denk ik aan de rotorbladen van de heli's (misschien zou hiervoor in de toekomst ook nog een balancer kunnen komen).

En er zijn zaken die met takels op karren worden geplaatst, er zijn ook frames die bij een heli geplaatst worden en waar het onderdeel rechtstreeks op gemonteerd wordt en dan naar de werkplaats gaat voor onderhoud of aanpassingen (Infraroodsensor onder de heli)

Duwen en trekken:

Weinig problemen gezien, er zijn veel karren, pompwagens, verrijdbare tafels etc. die allemaal over een schone en vlakke vloer verplaatst worden. Er zijn elektrische trekkertjes gezien (Movers). Het zwaarste dat we zagen was het handmatig verplaatsen van een heli in een werkplaats met 5 man. Hierbij werd geen overmatige inspanning geleverd en deze handeling komt in de praktijk niet vaak voor.

Werkplekinrichting:

De werkplaatsen bij de Marine zien er schoon en netjes uit. Vaak zijn onderdelen gedemonteerd en wordt er gewerkt aan de werkbank of aan in hoogte verstelbare tafels. De medewerkers gebruiken allemaal in hoogte verstelbare werkstoelen die een juiste werkhouding mogelijk maken.

Er zijn ontzettend veel schaartafels om het werk op de juiste hoogte te kunnen uitvoeren. Over het algemeen ontbreekt het de mannen aan niets om hun werk op een ergonomisch verantwoorde wijze uit te kunnen voeren.

Algemene indruk fysieke belasting:

Bij de Marine ontbreekt het de mannen aan niets om hun werk op een ergonomisch verantwoorde wijze uit te kunnen voeren. Tijdens onze rondgang hebben we geen risico's waargenomen waaruit een misstand blijkt. Er is veel aandacht voor fysieke belasting zowel voor hulpmiddelen als voor de werkinstructie. Planning en control van het plan van aanpak uit de RI&E kan beter ook op het gebied van Fysieke belasting. Soms worden zaken snel opgepakt maar het komt ook voor dat er zaken blijven liggen. Men is vooruitstrevend en heeft kennis van de stand der techniek.

Ik vraag mij af of we in september opnieuw moeten inspecteren. Voor fysieke belasting zie ik geen noodzaak. Voor de andere onderwerpen, veiligheid, geluid, toxische stoffen, DME en eventuele andere onderwerpen laat ik dit over aan _____ om daar en oordeel over te geven.

_____, specialist arbeidsbelasting
Vakgroep Arbeidsbelasting EC.

Verkennde bezoek Koninklijke Marine te Den Helder

Datum : woensdag 2 mei 2007

Aanwezig : (specialist Arbeidsbelasting)
(Inspectiemedewerker VROM)

Aanvullend op het verslag van

Naast onderhoud en reparatiewerkzaamheden in de werkplaatsen vinden er ook dergelijke werkzaamheden op de schepen zelf plaats. Het merendeel van deze werkzaamheden vindt op de schepen plaats. Voor ons bezoek hebben wij ons beperkt tot de werkzaamheden die in de werkplaatsen plaats vindt.

Bij het Marinebedrijf hebben de een Dok en werkplaats met machinerie bezocht.
En daarnaast hebben wij nog helikopterbasis De Kooij bezocht.

De walondersteuningdienst, bestaande uit een mijnendienst en onderzeedienst, hebben wij niet bezocht. Het is een kleine werkplaats waar ongeveer 25 personen werkzaam zijn.

Machineveiligheid

In de werkplaatsen vinden we zowel oude als nieuwe machine. Met daarbij een grote variëteit aan verschillende machines; kolomboren, cirkelzagen, kantbanken en tafelfrezen zijn er allemaal terug te vinden.

De machines worden goed onderhouden en zien er goed onderhouden uit. De benodigde beveiligingen zijn, voor zo ver we de machines hebben bekeken, aanwezig. Zij hebben een eigen technische dienst voor het onderhoud en eventueel kunnen werkzaamheden uitbesteed worden mocht de eigen technische dienst er niet uitkomen.

Gezien de certificering van de verschillende afdelingen vinden er regelmatig veiligheidchecks plaats.

DME

Het Marinebedrijf heeft een inventarisatie gemaakt van alle arbeidsmiddelen die diesel gebruiken. Deze inventarisatie schijnt een half jaar geleden naar het ministerie van SZW opgestuurd te zijn. Dit is op DMO niveau gebeurd. De contactpersoon van DMO is de

Er is echter geen meting gedaan naar de diesel uitstoot.

Er zijn laad/losperrons aanwezig waar vrachtwagen zich aanmelden. Er zijn ook filters aanwezig die op de vrachtwagens aangebracht dienen te worden. Uit het gesprek kwam naar voren dat men nog grote twijfels heeft of deze filters ook daadwerkelijk gebruikt worden.

Geluid

Er zijn diverse metingen verricht. De machines maken weinig lawaai. Mocht dit toch het geval zijn dan worden deze machines van omkastingen voorzien om het geluid tegen te gaan. Daarnaast zijn de benodigde pbm's aanwezig.

Gevaarlijke stoffen

Deze komen voor in verschillende soorten.

Er is een centraal magazijn waar de bulk opslag is. Op lokaal niveau vind je de dagvoorraad in de cpr-kasten.

Opvallend is wel dat bij het gebruik of na het gebruik weinig acht wordt geslagen welke middelen bij elkaar in een (lek)bak wordt geplaatst. Alles wordt bij elkaar gegooid en lekbakken zijn vaak te klein om eventuele lekkage te kunnen opvangen. Dit is overigens ook een punt waar VROM naar kijkt.

Beschermende kleding en protocollen hoe te werken zijn beide aanwezig.

Overige punten

1. DMO maakt voor elke onderhoudsklus of reparatie die zij moeten verrichten een bestekplan. Bij dit plan hoort ook een plan van aanpak Arbo. Hierin wordt aangegeven hoe de werknemers op een veilige manier dienen te werken.
2. Bij De Kooij is werden wij geattendeerd op het volgende:
 - Bronafzuiging voor Nozletester (in de hydraulische ruimte) is niet afdoende. De calibratievloeistof heeft een sterke ruik. Er is een centrale ruimte afzuiging, maar deze is niet voelde om de lucht te zuiveren.
 - Op de chromatenafdeling is de afzuiging eveneens een probleem. De verf is niet goed voor de werknemers. De leiding heeft weinig oog voor het afzuigingsprobleem.
3. Bij het Marinebedrijf werden wij geattendeerd op het volgende:
 - Bij de onderhoudsafdeling in Amsterdam is ten aanzien van de arbeidsomstandigheden nog het een ander te halen. Het werken onder de goede arbeidsomstandigheden heeft daar geen prioriteit. Dit werd ook door VROM beaamd. Voor zover ik me dat kan herinneren, vallen zij niet onder DMO.

Conclusie

Kijkend naar de onderwerpen (fysieke belasting, machineveiligheid, geluid, gevaarlijke stoffen en DME) ben ik van mening dat de Marine het redelijk goed op orde heeft. Ze hebben Arbeidsomstandigheden tussen de oren en zijn met hun beleid daarin goed op weg.

Met betrekking tot gevaarlijke stoffen is er nog wel verbetering mogelijk. Maar zoals aangegeven kijkt VROM daar ook na.

Is het nodig om in projectvorm de Marine te bezoeken?

Nee, ik vind van niet.

De aandachtspunten die zijn aangegeven, kunnen mijns inzien zonder project ook bekeken worden.

Projectverkenning “Werkplaatsen Defensie”

Resultaat verkenning 11e LMB

Uitwerking van aantekeningen.

Oranje Kazerne
Te Schaarsbergen
Datum 3 mei 2007

Deelnemers AI:
Defensie: Arbodienst Landmacht en , medewerker arbo en milieu.

Defensie beschikt nog over 3 arbodiensten. Het voornemen is deze tot één dienst samen te voegen.

Op de locatie zijn 14 “werkgevers” gehuisvest. Twee daarvan verrichten onderhoud aan voertuigen. Bij één werkgever, de 11e LMB is de verkenning uitgevoerd.

De 11e LMB heeft 3 werkplaatsen, waar voornamelijk voertuigonderhoud wordt gepleegd. Twee daarvan zijn bezocht, de 3e bevindt zich in Assen. De technische opleiding van monteurs vindt in Soesterberg plaats. Het onderhoudspersoneel bestaat voor 80 % uit militairen en voor 20 % uit burgerpersoneel.

De hulpwerkplaatsen worden uitgebreid en opnieuw ingericht. In deze werkplaatsen zullen o.a las- en naaiwerkzaamheden plaatsvinden en polyester onderdelen worden gerepareerd. (Deze werkzaamheden worden nu bij de Marine in Den Helder uitgevoerd.)

Defensie heeft deelgenomen aan VAS.

In 2000 is een RI&E uitgevoerd. Deze wordt jaarlijks aangepast. Een plan van aanpak wordt ieder jaar opgesteld en uitgevoerd, voor zover mogelijk.

Arbeidshygiënische aspecten: lawaai en stoffen

1. Lawaai.

Piekblootstellingen komen voor bij onderhoudswerkzaamheden: slaan met hamer op constructiedelen van voertuigen. Medewerkers beschikken over gehoorbeschermingsmiddelen. Deze werden waar nodig gedragen. Niet vast kunnen stellen of als onderdeel van de RI&E de blootstelling aan lawaai is beoordeeld. Waarschijnlijk is er geen sprake van overschrijding van de dagdosis van lawaai.

2. Stoffen

Afzuigvoorzieningen zijn aanwezig om uitlaatgassen en lasdampen af te zuigen. Men beschikt over losse roetfilters die op de uitlaat van een voertuig kunnen worden geplaatst bij het rijden van een voertuig in of uit een werkplaats. Er was één dieseltruck aanwezig met een hefvermogen van minder dan 4 ton. Deze stond binnen geparkeerd en werd incidenteel binnen gebruikt. Voor het schoonmaken van onderdelen werd een milieuvriendelijk middel gebruikt.

Conclusie: het lijkt ons niet zinvol de onderwerpen blootstelling aan lawaai en stoffen mee te nemen bij een inspectie. Defensie heeft de risico's onderkent en waar nodig maatregelen getroffen.

Algemene veiligheid

1. Naast voertuigen stond ook nog wat andere materieel zoals generatoren in de werkplaats. Dat gaf de indruk dat de werkvloer redelijk vol stond. Toch zag het er ordelijk en geordend uit. Je zult niet gemakkelijk struikelen over allerlei los rondzwerfend gereedschap of materiaal.
2. Het risico op vallen van hoogte hebben we niet aangetroffen.
3. Persoonlijke beschermingsmiddelen voor werknemers zoals veiligheidsschoenen en -brillen werden verstrekt en gedragen. Aan pbm's voor bezoekers werden geen eisen gesteld.
4. Hijsmiddelen werden gekeurd.
5. Overheaddeuren werden gekeurd.
6. Brandblusmiddelen waren aanwezig.
7. Er bestond risico op hoofdletsel doordat er geen helm werd gedragen, terwijl er werd gewerkt onder voertuigen met vele uitstekende delen. Enkele medewerkers gaven aan dat hoofdletsel als gevolg van stoten bijna nooit voorkwam.
8. De te onderhouden voertuigen werden op hoogte gebracht door hefbruggen, optakelen of opkrikken. In de laatste 2 gevallen werd er soms geen gebruik gemaakt van bokken als (extra) ondersteuning. Er waren protocollen ten aanzien van takelen, krikken en ondersteunen, met name gericht op de technische uitvoering i.v.m. de veiligheid van het gerepareerde voertuig. Niet duidelijk is geworden in welke mate in deze protocollen ook aandacht werd besteed aan arbotechnische aspecten. De vraag blijft of er op een verantwoorde veilige manier onder een getakeld of gekrikt voertuig kan/mag worden gewerkt zonder extra ondersteuning van bokken.
9. Er werd veel aandacht besteed aan opleiding.

Machineveiligheid.

1. Vrijwel alle machines en gereedschappen zagen er goed tot zeer goed onderhouden uit. Waar nodig werd materieel gekeurd. Er was een strikt keuringsregime.
2. Opvallend was dat een adequate bandenkooi ontbrak.
3. Verspanende machines waren voorzien van afschermingen.
4. Voor zover van toepassing waren machines verankerd.
5. Machines en (hand)gereedschappen werden op de juiste wijze gebruikt.

Fysieke belasting

1. Voor tillen waren voldoende en adequate hulpmiddelen aanwezig.
2. Voor horizontaal transport waren hulpmiddelen aanwezig of werd er gekozen voor een fysiek minder belastende werkwijze (bijv. rollen van banden).
3. Er waren verrijdbare krukken en stoeltjes aanwezig. Desondanks werd er in een aantal gevallen gewerkt in een ongunstige werkhouding, zoals een getordeerd bovenlichaam of boven schouderhoogte. In deze houding moest soms flink kracht worden gezet op het gebruikte handgereedschap. Deze ongunstige werkhouding was (bijna) niet te voorkomen omdat de plekken in en onder voertuigen soms moeilijk bereikbaar waren. De indruk bestond dat deze werkzaamheden soms ook wel langer (1 uur?) achtereen werden verricht. Anderzijds bestond niet de indruk dat de werkdruk hoog was. Een medewerker gaf aan dat hij zich zo vaak als nodig was even van zijn werk kon terugtrekken om een andere houding aan te nemen, resp. aan persoonlijke verzorging te doen.

Er was een risico en plan van aanpak. Het pva werd jaarlijks opnieuw gemaakt. De daarin aangegeven uiterste uitvoeringsdata werden soms niet gehaald, vaak om budgettaire redenen. Dezelfde onderwerpen kwamen dan weer terug in het pva voor het volgende jaar.
Conclusie: Ten aanzien van algemene veiligheid, machineveiligheid en fysieke belasting waren de meeste risico's onderkend en waar nodig maatregelen getroffen.

, en

Verslag van verkenning defensie Leusden op 8 mei 2007.

Aanwezig Arbeidsinspectie: (DV), EC, EC

Defensie: , stafmedewerker arbo
landelijk arbo medewerker
, hoofd brandweer en medewerker arbo

VROM: , inspecteur.

Lokatie MCW Leusden is pr 1-1-07 gewijzigd in Instandhoudingsbedrijf Landsystemen (IBL)

Deze dienst valt onder de directie Wapensystemen en Bedrijven.

Er zijn momenteel 180 personeelsleden in dienst, waarvan slechts militairen.

De gemiddelde leeftijd is ca. 40 jaar. Door reorganisaties is er jarenlang geen personeel geworven.

Bij grote drukte worden uitzendkrachten ingeschakeld.

Ziekteverzuim is ± 8%, incl. langdurig, veel klachten bewegingsapparaat.

Er is een RIE, nog geen plan van aanpak.

Correspondentie richten aan de commandant: Lt. Kol.

Kol. H.L. Roijenweg 3

3832 RW Leusden

De hoofdtaken van het IBC zijn: - onderhoud en modificaties materieel
- reviseren materieel
- ontwerpen nieuwe onderdelen
- testen van materialen en materieel

Rondgang

Gebouw 1. Deze hal is onderverdeeld in een metaalbewerkingsruimte, verfspuitcabines, wasplaats, oppervlaktebehandeling (chemische afdeling), straalcabine, reparatieboxen voor tanks en magazijn.

Metaalbewerking.

Hier vindt een scala aan metaalbewerking plaats. De metaalbewerkingsmachines zijn oud, maar zijn goed bruikbaar gezien het maatwerk dat steeds geleverd moet worden. **Zie foto's.**

Er staan excenterpersen (gesloten stempels), kantbanken, boor- en frees apparatuur.

Er wordt gelast MIG/Mag, TIG en autogeën.

Er is overal lasafzuiging. Voor het lassen van RVS worden verse luchtkappen gebruikt.

Laskarren, acetyleen en O₂ zijn in goede staat.

Verfspuitcabines.

Er zijn twee grote spuitcabines, drie kleinere spuitcabines voor onderdelen, twee voorbereidingsruimtes en een droogruimte. 2 verfaanmaakruimtes.

Alle cabines hebben gesloten TL armaturen, de alleen de spuitcabines hebben LEL detectie.

Een van de twee opslagkasten was niet naar de buitenlucht geventileerd. Per opslagkast was ongeveer 150 kg verf op thinnerbasis aanwezig.

Bij het "pomphok" t.b.v. de spuitcabines was veel stank van oplosmiddelen.

In de (vrij nieuwe)voorbewerkingsruimtes wordt niet gespoten, alleen geplamuurd en geschuurd.

In de drie kleine spuitcabines worden de werkstukken ook voorbereid.

In de droogruimte was geen LEL-meting

Er zijn geen blootstellingsmetingen uitgevoerd. Is er een VOS-ontheffing??

Er was geen ATEX rapport opgesteld.

Straalcabines.

Deze zijn afgeschermd van de overige ruimte.

Er wordt gestraald met glasparels en metaalgrit.

In de grote straalcabine (groot genoeg om een hele tank te stralen) worden verschillende soorten straalpakken gebruikt.

In de kleine straalcabines is een decontaminatie unit opgesteld, de oude verf bevat soms Chroom-6 verbindingen.

Chemische afdeling.

Deze afdeling verdient geen schoonheidsprijs.

Alles gebeurt handmatig en er zijn blootstellingen aan gevaarlijke stoffen.

Er zijn baden met respectievelijk zoutzuur 17%, fosforzuur 1,2% en Perchloorzuur.

Verder is er een afkookbad, een ontvettingsbad, een oliepassiveerbad en wordt er gewerkt met een hogedrukspuit. Het is niet duidelijk wat de baden bevatten. Waarschijnlijk worden de baden handmatig gevuld (niet geconstateerd). Hoewel er een takel aanwezig is verplaatste de medewerker de zware objecten handmatig, hij droeg geen gelaatscherm.

Deze afdeling zal met urgentie worden verbeterd, zo werd ons verzekerd!

Wasplaatsen en reparatieboxen: geen bijzonderheden.

Magazijn: geen bijzonderheden

Gebouw 14

Hier is de "garage" voor groot materieel. Er zijn diverse hefbruggen, geen smeerkuilen.

Er worden hier motoren getest, veelal voor tanks. Er is een acculaadruimte voor heftrucks.

4 grote compressoren staan in een aanpalend gebouw.

Acculaadruimte: geen bijzonderheden, is EX en goed geventileerd.

Motoren testplaats: de werkplek is geluiddicht afgeschermd van de testzaal. Er is een automatische blusinstallatie met Protec(?) blusgas. Als deze blusinstallatie in werking treedt gaat een alarm af.

Compressoren: deze worden jaarlijks gekeurd.

Ketelhuis

Er zijn 3 grote stoomketels door Stork gebouwd. Momenteel was 1 ketel in groot onderhoud.

Druk was 7 Bar, 120°C

De waterconditionering, o.a. met NaOH gebeurt met een gesloten systeem.

De ketels zijn gekeurd door LLoyd's.

Zeilmakerij

Hier worden handmatig zeilen gemaakt voor de vrachtwagens, jeeps e.d. De ruimte is erg krap en de twee medewerkers kunnen slecht uit de voeten.

Timmerwerkplaats

De timmerwerkplaats heeft gesloten TL verlichting. Wordt goed schoongehouden. Opvallend was de fijne stofafzetting op de afzuiginstallatie.

Ook op de leidingen e.d. zal regelmatig moeten worden gestofzuigd.

Buiten staat een nieuwe houtmot opslag met een plofluk.

Opslag gevaarlijke stoffen

Gasflessen staan in een apart gebouw opgeslagen. Opvallend dat de lege en volle gescheiden waren.

Het opslaggebouw zag er tip top uit. Alle gevaarlijke stoffen zijn gescheiden opgeslagen in verschillende boxen. Er was zelfs een Ex-heftruck voor de brandbare stoffen!

Afgewerkte chemicaliën zijn apart opgeslagen.

Opvallende zaken van deze vestiging:

- Er waren veel bovenloopkranen en takels in het bedrijf.. Er werd veel gebruik gemaakt van heftafels.
- Zitgelegenheid was matig, veelal keukenkrukken. Soms waren er wel redelijke stoelen aanwezig, maar dat zat de medewerker toch nog op een krukje.
- Er werd veelvuldig gegeten op en nabij de werkplek, ondanks verbod; er is een Kantine.
- Onduidelijk is of er een VOS ontheffing is, waarschijnlijk niet. Er wordt veel met VOS gewerkt.
- ATEX zoneringsrapporten ontbreken. Om op korte termijn toch een en ander in kaart te brengen zal men quick-scans uitvoeren.

9 mei 2007

EC chemische veiligheid

Resultaat verkenning Locatie Vliegbasis Woensdrecht

Deelnemers AI: ,

Op de locatie wordt groot onderhoud aan vliegtuigen en helikopters uitgevoerd.

Na de rondgang door onder meer de werkplaatsen, galvanische afdeling en spuiterij zijn we van mening dat door defensie de risico's verbonden aan blootstelling aan stoffen en lawaai zijn onderkent en dat door defensie doelmatige beschermingsmaatregelen zijn getroffen. Wij achten het niet zinvol deze locatie in het kader van het inspectieproject te inspecteren op de onderwerpen lawaai en stoffen.

Ten aanzien van de onderwerpen algemene veiligheid, machineveiligheid en fysieke belasting geldt eveneens dat de risico's zijn onderkend. Machines zijn veilig uitgevoerd, worden periodiek gekeurd en zien er uitstekend onderhouden uit. De werkplaatsen zijn ordelijk en overzichtelijk ingericht. Veel aandacht wordt besteed aan opleiding, zowel vaktechnisch als veiligheidstechnisch. Alle vereiste pbm's zijn verstrekt en worden waar nodig gedragen. Er zijn veel hulpmiddelen aanwezig om fysieke belasting tot een minimaal niveau terug te brengen. De werkplaatsen stralen een sfeer van rust en orde uit. Voor zover er opmerkingen waren betrof het zaken van minder belang, zeker ook gezien in de context van de ontstaansgeschiedenis (soms bewust gekozen voor een alternatief) en tegen de achtergrond van het grote aantal machines en gereedschappen dat aanwezig was.

De volledige lijst:

- een gladde vloer bij een straalcabine over een oppervlak van ongeveer 2 m2 als gevolg van de aanwezigheid daarop van staalkorrels.
- op enkele draaibanken ontbrak een aanslag op de slede om te voorkomen dat het support er af kon lopen. Het risico hierop was echter uiterst gering, gezien de afmeting van de te bewerken materialen.
- kolomboormachines zonder beschermkap over de boorhouder. Er werden echter wel veiligheidsbrillen gebruikt bij deze machines.
- kolomboormachines die niet verankerd waren, maar op verrijdbare onderstellen waren geplaatst. Dit was een bewuste keuze. Het restrisico was onderkend.

Ook ten aanzien van deze onderwerpen achten wij het niet zinvol om op deze locatie te inspecteren.

14 mei 2007

Verkenning defensie: Lnt Tonnet Kazerne 't Harde, 16 mei 2007.

Aanwezig Arbeidsinspectie:	(DV), (EC), vervangend voor (EC), vervangend voor,
Defensie:	POC, Hr , stafmedewerker arbo
VROM:	Hr. , inspecteur.

De RI&E stamt uit 2004. In 2006 heeft er een reorganisatie plaatsgevonden en momenteel worden een aantal eenheden en werkzaamheden, die eerder in Zeedorff werden uitgevoerd, naar dit complex gehaald. Momenteel ligt de vernieuwde RI&E ter toetsing.

RI&E worden verzorgt door zowel interne- als externe arbodiensten.

Defensie kent zijn eigen intranet waarop een onderdeel arbo personeel is opgenomen. De uitvoering van het arbo beleid in de praktijk varieert per dienst en is afhankelijk hoe de leiding ermee omgaat. (Hierin zouden waarschijnlijk verbeteringen mogelijk zijn)

Rondgang

Eenheid 320 Herstel cie en Gebouw 220 matlok- pel Oldebroek.

Dit gebouwen bestaan uit een tractie werkplaats voor zware voertuigen en enkele leslokalen.

Aangetroffen:

Hijsbanden,	zonder beschermhoes niet geschikt voor hijsen met scherpe randen zoals staalprofielen.
Perslucht gereedschap	
Acetyleen lasapparatuur	
Signalering hulpmiddelen	Niet overal even duidelijk in het zicht gemonteerd.
Verfopslag	Alle verven VOS houdend. Smitverduuning
Smeerkuil	voorzien van afzetting en luiken.
Hefbrug	afschermplaat inloopgedeelte van masten ontbreekt.
Kolomboor	extra beveiligd met nulspanning schakelaar en noodstop.
Slijpsteen	
MIG/MAG lasapparaat	
Lager pers	
Autobanden montage en balanceer inrichting	
Grafeer machine	Komt niet door de arbo-keuring i.v.m. ontbreken inloopbeveiligingen

Werkplaatsinrichting

De werkplaatsen zijn schoon, goed onderhouden en netjes. Gereedschappen worden na gebruik op vaste plaatsen opgeruimd. Beveiligingen en afscherming b.v. bij smeerkuil of verspanende arbeidsmiddelen worden goed gebruikt. Alle arbeidsmiddelen worden periodiek gekeurd.

DME

De werkplaatsen zijn voorzien van afzuigstelsel gekoppeld op uitlaat van voertuig.

Lasdampen

Bij de mobiele laskarren was ook een mobiele lasdamp afzuigunit aanwezig.

Aandachtspunten bij deze verkenning:

VOS

Alle aangetroffen blikken verf bevatten nog oplosmiddelen. Verf op terpentine of thinner basis.

Afscherming arbeidsmiddelen.

Bij enkele hefbruggen ontbrak de inloop beveiliging aan de bovenzijde van de mast.

Door de twee specialisten is toegezegd om het verslag van dit oriënterende bezoek te versturen aan POC .

21 mei 2007

Inspecteur
TPL DV/Utrecht

Verslag [maandag 21 mei 2007];
 M.b.t.: Verkenning Lt. Tonnet Kazerne [woensdag 16 mei 2007] - 't Harde;
 Inspectieproject Werkplaatsen Defensie.

Gesprekspartner: o.a. POC

[Arbo-/milieucoördinator]

In 2004 – als gevolg van reorganisaties/herstructureringen – is gestart met het aanpassen van de RI&E. De RI&E is op het moment nog niet getoetst. Een van een advies voorzien plan van aanpak is nog niet voorhanden.

Er is verschil tussen 'blauwe' (burgers) en 'groene' (militairen) werkplaatsen. In tegenstelling tot de 'blauwe' werkplaatsen heeft arbo bij de 'groene' minder prioriteit. Andere operationele zaken hebben bij de 'groenen' veelal voorrang op de arbozaken. In de verkenning is een 'blauwe' en een 'groene' werkplaats bezocht.

De bezochte werkplaatsen richten zich voornamelijk op voertuig onderhoud: van jeep tot rupsvoertuigen zoals een M109 (artilleriegeschut).

Algemene Veiligheid - Arbeidsplaatsen	
Onderwerp	Opmerkingen
Orde en netheid	De werkplaatsen zagen er schoon en verzorgd uit. Geen rommel of besmeurde/vieze vloeren. Vlakke (soms nieuw gecoate) vloeren aanwezig. Arbeidsplaatsen worden na einde werktijd opgeruimd.
Opslag - magazijnen	- Aanrijdbeveiligingen zijn of worden geplaatst - Stellingen zijn verzorgd en deugdelijk
Valgevaar (van hoogte)	- Gebouwegebonden arbeidsplaatsen op hoogte en de toegangen tot die arbeidsplaatsen zijn alle voorzien van deugdelijke trappen en leuningwerk. - Verplaatsbare/verrolbare trappen zijn niet allemaal voorzien van leuningwerk (foto beschikbaar). - Er wordt geklommen/gewerkt op voertuigen waarbij extra risico op valgevaar aanwezig is doordat de sta-/werkvlakken op voertuigen niet effen/vlak zijn (door beugels, e.d.).
Getroffen worden door vloeistoffen, gassen, objecten	Vetspuiten: door de hoge druk en verkeerde aansluiting kan vet onder druk wegspuiten. Veiligheidsbrillen zijn voorhanden en volstaan.
Onderhoud	Gebouwegebonden installaties (perslucht, ventilatie, e.d.) en voorzieningen (roldeuren e.d.) worden planmatig onderhouden.
Perslucht	Vóór de spuitpistolen is een verzorgingsunit geplaatst.
Smeerkuil	Smeerkuil was afgezet en voorzien van explosieveilige elektrische installatie (afzuiging, TL armatuur, e.d.).

Algemene veiligheid - Machines en arbeidsmiddelen	
Onderwerp	Opmerkingen
Bandenlichter	Moderne CE gemarkeerde machine.
Balancerapparaten	Moderne CE gemarkeerde machine. De gebruiksaanwijzing stelt dat de machine niet aan de vloer verankerd mag worden, de voetplaat/machine dient wel opgesloten te worden. Actie was gepland.
Bandenkooi	De vraag werd gesteld, sinds wanneer de regelgeving is veranderd m.b.t. de bandenkooi? Bij interne navraag blijkt hier geen specifieke datum voor te gelden.
Hefbrug	Beschermingen van de 4-kolom hefbruggen waren deels niet (terug)geplaatst (foto beschikbaar). Niet altijd was de functieaanduiding te lezen vanwege (weg)gesleten tekst
Acetyleenbrander	Geen opmerkingen buiten de verlopen keuringsdatum op één fles acetyleen.
Pers	T.b.v. (uit)persen/plaatsen van o.a. lagers en bussen. Oude pers heeft een vasthoudbediening. Een los voorzetscherm is voorhanden, maar is om praktische redenen niet altijd te gebruiken.
Lassen, snijbrander	Geen opmerkingen.
Boren, slijpen, borstelen, vlakken	Geen opmerkingen.
Smeren/vetten/verven/tectyleren.	Geen opmerkingen
Geschut(loop)reiniger	De trekken en velden van een geschut van een 109 kan met een machine worden gereinigd. Afscherming ontbrak, werd direct geplaatst, was eenvoudig te verwijderen (geen bevestigingsartikelen). Voeding was overigens onderbroken.

Andere onderwerpen	
Onderwerp	Opmerkingen
Fysieke belasting	Alle werkplaatsmedewerkers hebben een training gehad m.b.t. fysieke belasting (tillen). De 'groenen' hebben dit via de sportinstructeur ontvangen. De 'blauwen' via de arbodienst. Er zijn (til)hulpmiddelen voorhanden. Karretjes zijn voorhanden om eventueel zware objecten te verplaatsen. Balancers voor het hanteren van pneumatische slagmoersleutels (ontlasting polsgewricht).
Geluid	Op de persluchtpistolen worden geluidsarme nozzles toegepast (foto beschikbaar). Gehoorbescherming wordt verstrekt. Veiligheids- en gezondheidssignalering t.a.v. verplichting PBM geluid worden consequent toegepast bij machines en arbeidsplaatsen.
Chemische veiligheid	Informatie bij

Foto's: N:\Algemeen\Ltn Tonnet Kazerne\...

Arbeidsinspectie

Verslag bijeenkomst Verkenningen "Werkplaatsen Defensie (A 832)" op woensdag 23 mei 2007 van 10.00-12.30 uur in het Kantoor Utrecht AI te Utrecht (zaal 2).

Aanwezig :

Amsterdam), (TPL Utrecht), (EC/AV),	(LPL / voorzitter), (TPL Groningen), (EC/AH), (LPS/notulen)	(TPL Roermond), (EC/AB), (LPS/notulen)	(TPL (TPL Arnhem), (EC/CV),
---	--	--	-----------------------------------

Afwezig :

(LPS). (MBI),	Procesvolger	(ARBO/PAC) en
------------------	--------------	---------------

1. Opening :

De voorzitter () opent de bijeenkomst en dankt een ieder voor de snelle afronding van de afgesproken acties m.b.t. de verkenningen, ondanks de tijdsdruk die er op lag. De VROM-inspectie is positief over de deelname aan de verkenningen. De verkenningen hebben een schat aan informatie opgeleverd.

Hij geeft vervolgens een korte terugkoppeling van de resultaten van de verkenningen. Het beeld dat de verkenningen hebben opgeleverd wordt gedeeld door een van de betrokken vakorganisaties, die hij heeft benaderd. Naar de indruk van de vakorganisatie zijn er met name manco's rondom de registratie van gevaarlijke stoffen.

2. Mededelingen :

Géén

3. Bespreking verkenningen a.d.h.v. de oplegnotitie:

- Conclusies:
- Bij de vliegbasissen (Leeuwarden, Woensdrecht, Gilze Rijen) is het goed geregeld op Arbogebied.
- Ditzelfde geldt voor de Marinebasis in Den Helder, behoudens aandachtspunten t.a.v. gevaarlijke stoffen o.a. ventilatie (speciaal genoemd werd helikopterbasis De Kooij). Vanuit het Marinebedrijf werd gewezen op de onderhoudsafdeling in Amsterdam, waar men het niet zo nauw zou nemen met Arbo.
- Bij Landmacht is het wat minder gesteld. Geluid en Fysieke belasting, behalve incidenten met getordeerde houdingen, lijken op orde. V.w.b. de fysieke belasting heeft het convenant de

nodige vruchten afgeworpen. (Financiële) middelen voor de aanschaf van moderne technieken lijken bij Defensie geen probleem.

Bij drie locaties zijn signaleringen op het gebied van Arbeidshygiëne en Chemische Veiligheid geconstateerd. Blootstellingsbeoordelingen ontbraken en of er geregistreerd wordt is onbekend. Hier en daar slordige omgang met middelen. Ventilatie soms aandachtspunt. PBM-men vaak wel aanwezig.

Bij Machine- en Algemene Veiligheid zijn incidenten waargenomen. Onderhoud is een goede basis voor de Arbo-voorzieningen.

4. Hoe verder :

Wat zijn de mogelijkheden:

1. Terugkoppeling Verkenningen naar de sector. Een gesprek met de organisatie en daarin aangeven de aandachtspunten Bandenkooi en Atex rapportage. Niet uitvoeren van het project.
2. Wel inspecties uitvoeren met VROM (gepland 20 locaties), te richten op Chemische Veiligheid en Arbeidshygiëne. Daarvoor alleen de TPL-len (5 personen) gebruiken. Luchtmacht buiten beschouwing laten gezien de resultaten uit de verkenningen. Diepgaandere inspecties heel selectief inplannen.
3. Lijstje Leusden en Onderhoudswerkplaats Amsterdam nog nader inspecteren. Kleine werkplaatsen selectief benaderen. DMO werkplaatsen zijn goed, dus niet meer inspecteren.

Wat is afgesproken.

- Er wordt gekozen voor mogelijkheid 2 (dus inspecties richten op gevaarlijke stoffen en niet op veiligheid, fysieke belasting en geluid).
- De resultaten van de verkenningen worden teruggekoppeld naar de verschillende locaties.
- Het algemene probleem van (het ontbreken van) een bandenkooi zal centraal bij Defensie aan de orde worden gesteld.
- Het aantal te inspecteren locaties wordt beperkt tot 20, samen met VROM.
- Nadruk op Landmacht leggen.
- Mogelijkheid bezien van inspecties met betrokken specialist.
- In overleg met VROM vindt adresseselectie plaats.
- Nader uitwerken in een projectvoorstel.

Aan de Algemeen Directeur van de Arbeidsinspectie,
De heer dr.
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG.

Uw brief	Ons kenmerk AI/DV/07/24954	Doorkiesnummer 070-333
Onderwerp Concept Projectplan "Werkplaatsen Defensie" (A832).	Datum +236 juli 2007	Contactpersoon

Geachte heer

Hierbij bied ik u ter toetsing het Projectplan "Werkplaatsen Defensie" (A832) aan dat vanaf 1 s + september 2007 a.s. zal worden uitgevoerd.

Tevens treft u aan de bijbehorende format.

Het projectplan is mede tot stand gekomen aan de hand van een uitgebreide 'verkenningronde' bij Defensie in het voorjaar 2007 in samenwerking met de Vakgroepen Algemene Veiligheid, Arbeidsbelasting, Arbeidshygiëne en Chemische Veiligheid van het Expertisecentrum. Uit deze verkenningen is gebleken dat de arbo-problematiek in de werkplaatsen minder zwaar was dan aanvankelijk was ingeschat en dat er in het algemeen sprake was van een goede beheersing door de Defensie-organisatie van arbo-risico's als mechanische veiligheid en fysieke belasting. Dit is de reden geweest dat ik besloten heb om vergeleken met de jaarplanning 2007 de omvang van het project aanzienlijk te beperken tot alleen de onderwerpen chemische veiligheid en arbeidshygiëne. Ook zal om deze reden het aantal inspecties aanzienlijk kleiner zijn dan aanvankelijk gepland.

Het Expertisecentrum is uitgebreid bij de opzet van het project betrokken. Het conceptprojectplan is tevens voorgelegd aan de beleidsafdeling van de directie Arbo, De beleidsafdeling gaat akkoord met het concept. Gelet op de geringe reikwijdte/impact van het project (en minder aansprekende sector, aldus Persvoorlichting) kan een persbericht achterwege blijven. Dit is met Persvoorlichting afgestemd.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

lening, —

drs.

Bijlagen: Concept Projectplan en format A832.

Aan de Manager Strategie

i.a.a. de:

- Bedrijfstakdirecteur:
- Landelijk projectleider:
- Landelijk projectsecretaris:

Postbus 11563
2502 AN Den Haag
Prinses Beatrixaan 62
Telefoon (070) 304 4500
Telefax (070) 304 4593
www.arbeidsinspectie.szw.nl

Uw brief

Ons kenmerk

Doorkiesnummer

AI/CB/07/25636

(070) 304

Onderwerp

Datum

Contactpersoon

Project plan

24 juli 2007

Hartelijk dank voor de toezending van het projectplan A 832 "Werkplaatsen defensie".
Ik ga akkoord met de inhoud van het plan A 832, ondervoorwaarde van beantwoording
van de vragen, die resulteren uit de toetsing van het projectplan.

Ik verzoek u de elektronische versie van het vastgestelde plan en format aan
dhr. beschikbaar te stellen.

Dezertijds zal vervolgens worden zorggedragen voor plaatsing van het plan op het
SZW-Web.

De Algemeen Directeur van de Arbeidsinspectie

(dr/)

Aan de Algemeen Directeur van de Arbeidsinspectie,
De heer dr.
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG.

Uw brief

Ons kenmerk
AI/DV/07/24954

Doorkiesnummer
070-333

Onderwerp
Concept Projectplan "Werkplaatsen Defensie"
(A832).

Datum
23 juli 2007

Contactpersoon

Geachte heer

Hierbij bied ik u ter toetsing het Projectplan "Werkplaatsen Defensie" (A832) aan dat vanaf 1 september 2007 zal worden uitgevoerd.
Tevens treft u aan de bijbehorende format.

Het projectplan is mede tot stand gekomen aan de hand van een uitgebreide 'verkenningronde' bij Defensie in het voorjaar 2007 in samenwerking met de Vakgroepen Algemene Veiligheid, Arbeidsbelasting, Arbeidshygiëne en Chemische Veiligheid van het Expertisecentrum. Uit deze verkenningen is gebleken dat de arbo-problematiek in de werkplaatsen minder zwaar was dan aanvankelijk was ingeschat en dat er in het algemeen sprake was van een goede beheersing door de Defensie-organisatie van arbo-risico's als mechanische veiligheid en fysieke belasting. Dit is de reden geweest dat ik besloten heb om vergeleken met de jaarplanning 2007 de omvang van het project aanzienlijk te beperken tot alleen de onderwerpen chemische veiligheid en arbeidshygiëne. Ook zal om deze reden het aantal inspecties aanzienlijk kleiner zijn dan aanvankelijk gepland.

Het Expertisecentrum is uitgebreid bij de opzet van het project betrokken. Het conceptprojectplan is tevens voorgelegd aan de beleidsafdeling van de directie Arbo. De beleidsafdeling gaat akkoord met het concept.
Gelet op de geringe reikwijdte/impact van het project (en minder aansprekende sector, aldus Persvoorlichting) kan een persbericht achterwege blijven. Dit is met Persvoorlichting afgestemd.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De Bedrijfstakdirecteur Dienstverlening,

drs. .

Bijlagen: Concept Projectplan en format A832.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Arbeidsinspectie

Projectplan

“ Werkplaatsen Defensie “

22 augustus 2007

A 832

**Arbeidsinspectie
Directie Dienstverlening
, Landelijk Projectleider
Kantoor Den Haag**

0. Colofon

Projectnaam : Werkplaatsen Defensie
Projectnummer : A 832
Looptijd: : 1 september t/m 31 december 2007
Inspectieonderwerpen : Gevaarlijke stoffen
(zowel arbeidshygiëne als chemische veiligheid)
Directie : Dienstverlening
Kantoor : Den Haag
Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Manager Strategie :
Landelijk Projectleider :
Landelijk Projectsecretaris :
Coördinerend teamleider :
Specialistische Ondersteuning : , en ,

AI-kantoor	Teamleider	Teamprojectleider (TPL)
Kantoor Groningen		
Kantoor Amsterdam		
Kantoor Arnhem		
Kantoor Rotterdam		
Kantoor Utrecht		
Kantoor Roermond		

1. INHOUDSOPGAVE	
0. COLOFON	2
2. SAMENVATTING	4
3. UITGANGSPUNTEN	5
3.1 Aanleiding	5
3.2 Arboconvenant	5
3.3 Resultaten verkenningen	5
3.4 Afbakening project en selectie	6
3.5 Doelstelling/beoogde effecten	6
3.6 Samenwerking met VROM-inspectie	6
3.7 Foto's Verkenningronde voorjaar 2007	7
4. UITVOERING	8
4.1 Terugkoppeling resultaten verkenningen naar Defensie	8
4.2 Overleg en publiciteit	8
4.3 Werkwijze/handhaving	8
4.4 Capaciteit in uren en zaken/deelnemende teams	8
4.5 Planning	8
4.6 Inspectielijst	9

2. SAMENVATTING

In het najaar van 2007 zullen binnen de werkplaatsen van Defensie inspecties worden uitgevoerd naar arbeidshygiëne en chemische veiligheid. In totaal zullen twintig locaties van Defensie bij de inspecties worden betrokken. Het gaat om locaties waar onderhoud en keuring van materieel van Defensie plaatsvindt en aanverwante afdelingen. Potentiële risico's in de werkplaatsen liggen op het vlak van machines, arbeidsmiddelen, geluid, fysieke belasting en gevaarlijke stoffen. Vergelijkbare projecten zijn uitgevoerd in het beroepsgoederenvervoer en garages.

Omdat de werkplaatsen een redelijk onbekend terrein waren, zijn ter voorbereiding van de inspecties op acht locaties van de Landmacht, Luchtmacht en Marine verkenningen uitgevoerd. Deze locaties betreffen de grote werkplaatsen van de Defensie Materieel Organisatie (DMO) en de kleinere werkplaatsen van de operationele onderdelen. Het resultaat van de verkenningen is dat voor wat betreft de machineveiligheid, inrichting van de arbeidsplaats, fysieke belasting en geluid de zaak prima in orde is, buiten enkele incidenten. Voor wat betreft fysieke belasting heeft het arboconvenant, dat liep van 2002 tot 2005, merkbaar zijn vruchten afgeworpen. Alleen op het onderwerp gevaarlijke stoffen (zowel arbeidshygiëne als chemische veiligheid) bleken de nodige aandachtspunten aanwezig.

Bij de verkenningen is ook de VROM-inspectie betrokken, die frequent milieuvergunningen inspecteert bij de betrokken werkplaatsen. Aanvankelijk was de bedoeling om de inspecties gezamenlijk uit te voeren. Op grond van haar ervaringen met de verkennende bezoeken geeft Defensie er echter de voorkeur aan dat de inspecties afzonderlijk door de VROM-inspectie en Arbeidsinspectie worden uitgevoerd.

Een nadere selectie van de te inspecteren locaties vindt nog plaats in afstemming met de VROM-inspectie en de directie MHC (Majord Hazard Control), die frequent inspecties uitvoert bij munitiewerkplaatsen van Defensie. De inspecties zullen vooral worden gericht op de defensieonderdelen Landmacht en Marine, waar de voornaamste knelpunten rondom gevaarlijke stoffen werden vastgesteld.

Doel van de inspecties is om de wetnaleving bij Defensie ten aanzien van gevaarlijke stoffen te bevorderen. De uitkomsten zullen met Defensie worden geëvalueerd om ook naar de toekomst toe de aandacht voor de risico's van omgang met gevaarlijke stoffen te borgen.

De resultaten van de verkenningen worden schriftelijk teruggekoppeld naar de bezochte locaties. Tijdens de bezoeken bleek de bereidheid om actie te ondernemen op de incidentele opmerkingen t.a.v. machineveiligheid, fysieke belasting en geluid. Ook vindt schriftelijke terugkoppeling plaats van de verdere inrichting van het project naar de centrale arbo-unit in Den Haag. Ter afstemming zijn contacten gelegd met de betrokken vakorganisaties.

3. UITGANGSPUNTEN

3.1 Aanleiding

De aanleiding voor een project bij de werkplaatsen van Defensie (Marine, Luchtmacht en Landmacht) is een analyse van de potentiële arborisico's die zich binnen de werkplaatsen voordoen. Potentiële risico's liggen op het vlak van machines, arbeidsmiddelen, geluid, fysieke belasting en gevaarlijke stoffen.

Vergelijkbare projecten zijn uitgevoerd bij garagebedrijven (2004) en werkplaatsen in het beroepsgoederenvervoer (2005). Het beeld bij het project garages was dat meer aandacht nodig is voor veiligheidsmaatregelen bij gebruik van een arbeidsmiddel, waarbij te denken valt aan hefbruggen, acetyleenapparatuur en balanceerapparaten. Ook de afscherming van bewegende delen leverden overtredingen op. Verder kan het keuren, beproeven en onderhouden beter.

In de werkplaatsen bij het goederenvervoer liggen de voornaamste risico's op het vlak van de veiligheid van de arbeidsmiddelen, (hefbruggen, smeerkuilen, machines), bandenkooi, afzuiging, gebruik arbeidsmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen. In eerdere projecten bij Defensie (2001) zijn de werkplaatsen niet specifiek in de inspecties meegenomen.

De inspecties zijn gericht op werkplaatsen waar groot en klein onderhoud plaatsvindt aan materieel en aanverwante afdelingen. Werkplaatsen voor vervaardiging en opslag van munitie blijven buiten beschouwing. Deze werkplaatsen worden geïnspecteerd door de directie MHC. Met MHC heeft afstemming plaatsgevonden.

3.2 Arboconvenant

In april 2002 is voor de onderdelen van Defensie een convenant in werking getreden met als doelstelling het verbreden en verspreiden van kennis van fysieke belasting (erkennen), het krijgen van inzicht in de fysieke belasting (herkennen), de beheersing van dit arbeidsrisico en uiteindelijk het realiseren van een afname van de fysieke belasting voor het personeel door het treffen van verscheidene maatregelen (terugdringen). Bij de Koninklijke Landmacht, Luchtmacht en Marine zijn ná 2005 nog specifieke financiële middelen gereserveerd voor het terugdringen van fysieke belasting.

Tijdens de looptijd van het convenant is aandacht is besteed aan het toepassen van mechanische hulpmiddelen en betere materialen, met als doel de verlichting van de werkzaamheden. Voor op- en neerlaten van brugonderdelen zou de landmacht een mechanisch systeem aanschaffen. De einddatum van het convenant was april 2005.

In februari 2006 is er een rapport 'Eindevaluatie Arboconvenant Fysieke Belasting Defensie' verschenen. Het arboconvenant heeft een groot aantal zichtbare best practices opgeleverd die de fysieke belasting binnen de krijgsmachtdelen zullen terugdringen. De best practices hebben alle betrekking op aanpassingen in materieel. Defensiebreed wordt de invoering van de verdiepende RI&E en de ontwikkeling van een defensiebrede arbosite als best practice beschouwd.

3.3 Resultaten verkenningen

Omdat de werkplaatsen bij Defensie een redelijk onbekend terrein waren, zijn in het voorjaar in overleg met Defensie bij de verschillende onderdelen verkenningen uitgevoerd in werkplaatsen.

Dit betreft de grote werkplaatsen, die zijn gecentraliseerd in DMO (Defensie Materieel Organisatie) van Defensie en de kleinere werkplaatsen, die vallen onder de verschillende operationele onderdelen Landmacht, Luchtmacht en Marine. In totaal zijn op acht

locaties verkenningen uitgevoerd (er zijn locaties bij waar meerdere werkplaatsen aanwezig zijn). De verkenningen zijn uitgevoerd in koppels van inspecteurs (Team Projectleiders, TPL'en) en specialisten. Bij enkele verkenningen waren ook inspecteurs aanwezig van de VROM-inspectie (VI). VI controleert (jaarlijks) milieuvergunningen (gevaarlijke stoffen) bij Defensie. VI heeft eveneens in het najaar inspecties gepland. De verkenningen zijn uitgevoerd op de onderwerpen machineveiligheid, inrichting van de arbeidsplaats, fysieke belasting, geluid en gevaarlijke stoffen.

Het resultaat van de verkenningen is dat qua machineveiligheid, inrichting van de arbeidsplaats, fysieke belasting en geluid bij Defensie geen grote vis te halen valt. Buiten enkele incidenten was de zaak prima in orde.

Alleen op het onderwerp gevaarlijke stoffen (zowel arbeidshygiëne als chemische veiligheid) bleken de nodige aandachtspunten aanwezig.

De Landelijk Projectleider (LPL) heeft de resultaten van de verkenningen afgestemd met één van de betrokken vakorganisaties en met de betrokken inspecteur van MHC, voorheen werkzaam bij Defensie. Beide herkenden de resultaten van de verkenningen.

3.4 Afbakening project en selectie

Op voorstel van een overleg bestaande uit de LPL, LPS (Landelijk Projectsecretaris), TPL'en en specialisten besloot het MT Dienstverlening op 29 mei jl. om, naar aanleiding van de resultaten van de verkenningen, af te zien van inspecties bij Defensie op de onderwerpen machineveiligheid, inrichting van de arbeidsplaats, fysieke belasting en geluid.

V.w.b. de gevaarlijke stoffen (arbeidshygiëne en chemische veiligheid) zullen inspecties plaatsvinden op twintig locaties. Mochten de inspecteurs op de overige onderwerpen alsnog ernstige zaken tegenkomen, dan zullen die meegenomen worden, maar dat is 'business as usual'.

Een nadere selectie van de te inspecteren locaties vindt nog plaats in afstemming met de VI en MHC. De inspecties zullen vooral worden gericht op de defensieonderdelen Landmacht en Marine, waar de voornaamste knelpunten rondom gevaarlijke stoffen werden vastgesteld.

3.5 Doelstelling/beoogde effecten

Door middel van de inspecties zal de wetnaleving bij Defensie ten aanzien van gevaarlijke stoffen worden bevorderd. De uitkomsten zullen met Defensie worden geëvalueerd om ook naar de toekomst toe de aandacht voor de risico's van omgang met gevaarlijke stoffen te borgen.

3.6 Samenwerking met VROM-inspectie

VI inspecteert jaarlijks milieuvergunningen in een geselecteerd aantal werkplaatsen van Defensie op milieugevaarlijke stoffen. Zoals eerder vermeld zijn in overleg met de projectleider van VI inspecteurs van VI meegegaan met een aantal verkenningen. Met de projectleider van VI was tevens de afspraak gemaakt om gezamenlijke inspecties uit te voeren. Echter, Defensie geeft in een terugkoppeling van haar ervaringen met de verkenningen aan een voorkeur te hebben voor afzonderlijke inspecties van VI en AI. Het gezamenlijk uitvoeren van de verkennende bezoeken is ook door zowel AI als VI niet als optimaal ervaren. Dit omdat de interessegebieden toch nogal verschillend zijn. Voor Defensie was het hierdoor "lastig" om zowel de AI als de VI tegelijkertijd te woord te staan. Daarnaast zijn de milieu -en arbodeskundigen bij Defensie vaak

verschillende personen waardoor het praktisch beter uitvoerbaar is als de bezoeken gescheiden plaatsvinden. Men geeft aan toch liever afzonderlijk te worden bezocht door AI en VI i.p.v. gezamenlijk.

In overleg met de projectleider van VI zullen VI en AI de inspecties, in overeenstemming met het verzoek van Defensie, afzonderlijk uitvoeren.

Wel bood VI aan om in de toekomst bij haar reguliere inspecties een checklist mee te nemen op de punten die raakvlakken hebben met de AI (bijvoorbeeld de opslag van gevaarlijke stoffen).

3.7 Foto's Verkenningronde voorjaar 2007

Leusden

't Harde

4. UITVOERING

4.1 Terugkoppeling resultaten verkenningen naar defensie

De enkele aandachtspunten, die incidenteel tijdens de verkenningen op de onderwerpen machineveiligheid, fysieke belasting en geluid zijn aangetroffen, worden teruggekoppeld naar de betrokken locaties. Tijdens de verkenningen bleek de bereidheid van Defensie om deze zaken op orde te brengen. Tevens zullen de uitkomsten van de verkenningen schriftelijk ter kennis worden gebracht van de centrale arbo-unit van Defensie in Den Haag, waarbij tevens aandacht zal worden gevraagd voor de zogenaamde 'bandenkooi' (beveiliging tegen het klappen tijdens het oppompen van banden onder hoge druk), waarvan het bestaan in zijn algemeenheid bij Defensie redelijk onbekend bleek. De centrale arbo-unit is overigens al wel door de LPL mondeling op de hoogte gesteld van de consequenties van de verkenningen voor de omvang van het project.

4.2 Overleg en Publiciteit

In een brief zullen de inspecties bij de doelgroep worden aangekondigd. Afstemming vond plaats met verschillende geledingen van Defensie en contacten zijn gelegd met resp. het Ambtenarencentrum, AbvaKabo/FNV, CNV-Publieke Zaak en CMHF. Tevens is de convenanten-onderhandelaar van de directie Arbo bij de voorbereidingen betrokken en vond afstemming plaats met de VROM-inspectie en de directie MHC.

4.3 Werkwijze/Handhaving

Op de nog te selecteren locaties zullen werkplaatsen worden geïnspecteerd op de onderwerpen arbeidshygiëne en chemische veiligheid. De inspecties zullen worden uitgevoerd door de TPL'en. De inspecties zijn gepland in vijf regio's. Regio Rotterdam is niet in de planning opgenomen.

De specialist arbeidshygiëne bood aan om aanwezig te zijn bij de inspecties. Vanuit DV stuit dit niet op bezwaren. Op deze manier kan ook een stukje kennisoverdracht plaatsvinden.

M.b.t. handhaving wordt gebruik gemaakt van de standaardinstrumenten conform het huidige handhavingsbeleid: waarschuwing, gestandaardiseerde eis, stillegging en boete. GISAI zal worden gevuld met de van toepassing zijnde inspectiepunten. De specialist zal zijn inbreng ter plaatse kunnen leveren.

4.4 Capaciteit in uren en zaken

Oorspronkelijk was voor de inspecties 1200 uur gereserveerd met een zaaktijd van zes uur. V.w.b. de inspecties wordt het aantal uren nu teruggebracht naar 120 (20 locaties á zes uur per locatie). Het aantal bestede uren rondom (de voorbereiding van) de verkenningen wordt geschat op ongeveer 100 uur, dus totale tijdsbesteding van ongeveer 220 uur. Team Rotterdam neemt géén deel aan de inspectie.

4.5 Planning

Projectvoorstel bespreking in MT DV	10 juli 2007
Projectplan naar toetsgroep	19 juli 2007
Start / overlegdag	29 augustus 2007
Uitvoering/ looptijd	1 september 2007 t/m 31 december 2007
Rapportage	maart 2008

Publiciteit/overleg sociale partners/follow up	vanaf maart 2008
--	------------------

4.6 *Inspectielijst chemische arbeidshygiëne en chemische veiligheid (versie 13 juli 2007)*

Feit Nummer	beboetbaar / strafbaar element	Instrument	Termijn
W080101	<i>Artikel 8 Voorlichting en onderricht</i> doeltreffende informatie verstrekken aan werknemers over werkzaamheden, risico's en maatregelen		
<hr/>			
<i>Artikel 3.5c. Nadere voorschriften risico-inventarisatie en – evaluatie: explosieveiligheidsdocument/</i>			
B3005c101	Gevaren explosieve atmosferen i.h.k.v. RI&E beoordelen en vastleggen in explosieveiligheidsdocument.		
B3005c201	Explosiegevaar indien de atmosfeer de concentratie van zuurstof hoger is dan 21 vol% of van brandbare gassen of dampen 10 vol% van de onderste explosiegrens.		
<hr/>			
<i>Artikel 3.5d Algemene preventieve maatregelen</i>			
B3005d101	nemen van doeltref. maatregelen ter voorkoming explosieve atmosferen op de arbeidsplaats.		
B3005d201	noodzakelijke maatregelen indien voorkomen ontstaan explosieve atmosfeer onmogelijk is.		
B3005d301	beperven van de mogelijkheid tot uitbreiding van een explosie.		
B3005d402	uitoefenen van passend toezicht met gebruik van passende techn. middelen.		
B3005d501	indien nodig indelen gebieden in gevarenczones		
B3005d601	gevarenczones worden gemarkeerd door middel van waarschuwingsborden		
<hr/>			
<i>Artikel 3.5^e Maatregelen in gevarenczones</i>			
B3005ea01	vrijkomende gassen, dampen, nevels, brandbaar stof met explosiegevaar, op passende wijze afvoeren/onschadelijk maken		
B3005eb01	bij meerdere soorten brandb. stoffen uitgaan van het grootst mogelijke risico		
B3005ec01	installaties/apparaten/beveiligingssyst./installatiemateriaal alleen in gebruik nemen als uit explosieveiligheidsdoc. blijkt dat bij gebruik geen explosie gevaar		
<hr/>			
<i>Artikel 4.1b Zorgplicht van de werkgever</i>			
B4001b101	Bij (mogelijke) blootstelling aan gevaarlijke stoffen zorgt wg voor doeltreffende bescherming van de veiligheid en gezondheid van wn's		

Artikel 4.1c Beperken van blootstelling; algemene preventieve maatregelen

- B4001c101 blootstelling aan gevaarlijke stoffen beperken door het ontwerp en de organisatie van de arbeidssystemen op werkplek
-
- B4001c102 blootstelling aan gevaarlijke stoffen beperken d.m.v. adequate arbeidsmiddelen
- B4001c103 blootstelling aan gevaarlijke stoffen beperken d.m.v. adequate voorzieningen bij reparatie-/onderhoudswerkzaamheden
- B4001c105 blootstelling aan gevaarlijke stoffen beperken door de mate en duur van blootstelling te minimaliseren
- B4001c106 blootstelling aan gevaarlijke stoffen beperken door grootst mogelijke zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid in acht te nemen
- B4001c107 blootstelling beperken door de hoeveelheid gevaarlijke stoffen op de werkplek zoveel mogelijk te beperken
- B4001c108 blootstelling beperken d.m.v. passende werkmethoden, incl. regelingen voor veilige behandeling, opslag en vervoer van gevaarlijke (afval)stoffen
- B4001c109 blootstelling beperken door op de verpakking van de stof goed leesbaar de naam en de aanduiding van de aard van het gevaar van de stof te vermelden
- B4001c111 blootstelling beperken door niet te roken, eten, drinken, slapen of eten te bewaren op plaatsen waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn

Artikel 4.2 Nadere voorschriften risico-inventarisatie en -evaluatie, beoordelen

- B40020101 bij mogelijke blootstelling aan gevaarlijke stoffen ongeacht het werken ermee in ri&e aard, mate en duur blootstelling beoordelen
-
- B40020701 mate van blootstelling toetsen aan de voor de betrokken stof vastgestelde grenswaarde
-

Artikel 4.3 Grenswaarden

- B40030201 indien er geen wettelijke grenswaarde voor gevaarlijke stof is vastgesteld, stelt werkgever die vast
-
- B40030301 Maatregelen nemen bij overschrijding grenswaarde
-

Artikel 4.4 Arbeidshygiënische strategie

- B40040101 Doeltreffende maatregelen ingeval van gevaar voor veiligheid en gezondheid
- B40040201 voor zover mogelijk gevaarlijke stoffen vervangen
- B40040301 als vervanging niet mogelijk is, dan technische maatregelen treffen
- B40040401 collectieve (bij bron) of organisatorische maatregelen treffen
- B40040501 t.v.v. gevaarlijke stoffen: PBM indien andere maatregelen niet voldoen

B40040601	PBM niet langer dragen dan strikt noodzakelijk is
Artikel 4.5 Ventilatie	
B40050101	bij afvoer verontreinigde lucht is gelijktijdige toevoer niet-verontreinigde lucht waarborgen
B40050201	Het is verboden lucht die een gevaarlijke stof bevat, opnieuw in circulatie te brengen naar een arbeidsplaats waar de betreffende stof niet aanwezig is
B40050301	verbod recirculatie indien de lucht kankerverwekkende of mutagene stoffen bevat tenzij de concentratie ten hoogste één tiende deel van de voor die stof vastgestelde grenswaarde is
Artikel 4.6 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen	
B40060101	Te nemen maatregelen t.v.v. ongewilde gebeurtenissen met gevaarlijke stoffen
B40060201	Opslag gevaarlijke stoffen, behandeling en scheiding onverenigbare gevaarlijke stoffen. (CPR 15 waaarschuwing) (PGS 15 eis)
Artikel 4.10d Voorlichting en onderricht	
B4010d101	inhoud V&O bij werk met gevaar blootstelling aan gevaarlijke stoffen
Artikel 4.16 Grenswaarden	
B40160201	bij ontbreken wettelijke grenswaarde stelt wg zo laag mogelijke grenswaarde vast
B40160301	bij overschrijding grenswaarde kankerverwekkende of mutagene stoffen direct doeltreffende maatregelen nemen
B40160401	doeltreffende maatregelen ter voorkoming van schade aan gezondheid door kankerverwekkende of mutagene stoffen zolang maatregelen om concentratie onder grenswaarde terug te brengen niet voldoende zijn
artikel 8.1 Algemene vereisten persoonlijk beschermingsmiddel	
B80010101	ter beschikking gestelde pbm-en moeten voldoen aan eisen van Warenwetbesluit pbm-en
B80010201	pbm-en moeten geschikt zijn voor te vermijden gevaren
B80010401	adequate keuze en gebruik pbm afgestemd op blootstellingsrisico's
Artikel 8.2 Keuze persoonlijk beschermingsmiddel	
B80020001	In het kader van ri&e noodzaak en juiste keuze pbm-en beoordelen
artikel 8.3 Beschikbaarheid en gebruik persoonlijk beschermingsmiddelen	
B80030101	beschikbaarheid en gebruik pbm-en
B80030201	ervoor zorgen dat werknemers pbm-en waar nodig gebruiken

B80030301 In goede staat houden pbm-en

Artikel 8.4 Algemene vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering

B80040101 zo nodig zorgen voor adequate veiligheids- of gezondheids-signalering

Arbeidsinspectie

Verslag Startbijeenkomst Project "Werkplaatsen Defensie (A 832)" op woensdag 29 augustus 2007 in het Kantoor Utrecht AI te Utrecht (zaal 4).

Aanwezig :

Strategie), Groningen), (EC/AH),	(LPL / voorzitter), (TPL Roermond), (TPL Amhem), (EC/CV) en	(Procesvolger), (TPL Amsterdam), (TPL Utrecht), (LPS / notulen).	(Manager (TPL
--	--	---	------------------

Afwezig :

Niemand

1. Opening :

De voorzitter () opent deze startbijeenkomst.

2. Mededelingen :

- De voorzitter deelt mee dat bij Defensie twee (arbo)projecten defensiebreed lopen voor gevaarlijke stoffen, nl. voor VAST (Versterking Arbeidsomstandighedenbeleid Stoffen). Gisteren heeft hij ter info een artikel rondgestuurd over de deelname van defensie aan het VAST-actieplan. Het artikel 'het kan veiliger' (uit "Materieel Gezien" van april 2007) beschrijft de voortgang van het VAST-actieplan van de Defensie. Verder loopt er een project 'ATEX' (regelgevingrichtlijn m.b.t. gasexplosiegevaar en stofexplosiegevaar het gebruik van verfstoffen).
- Ook is inmiddels defensiebreed een algemene RI&E in ontwikkeling voor gevaarlijke stoffen. Getracht wordt om deze RI&E nog dit jaar (rond november) defensiebreed in te zetten.
- Tenslotte zijn er PIMEX-instructiefilms (voor blootstelling aan gevaarlijke stoffen) in omloop met financiële steun van SZW. De voorzitter zal aan Defensie (arbocentra) vragen of de AI ook kan beschikken over deze films.

Met opmaak: Lettertype: 11 pt, Niet Cursief

3. Vaststelling agenda :

Agenda wordt vastgesteld.

4. Definitief projectplan :

De voorzitter deelt mee dat de Algemeen Directeur het projectplan heeft goedgekeurd. Hierdoor kan het woordje 'concept' op het voorblad van het projectplan geschrapt worden.

5. Uitvoeringszaken :

De LPL en LPS hebben een gesprek gehad met ~~de ARBO-veiligheidskundige het hoofd sectie arbocoördinatie van de Landmacht~~ op de Frederikkazerne te Den Haag. De lijst met de toegewezen adressen aan de 5 TPL'en zullen nog nader worden gecheckt of dat werkplaatsen zijn die nog in bedrijf zijn. Er zijn namelijk enkele werkplaatsen die slechts fungeren als 'opslagruimte' en die dus voor inspectie niet interessant zijn. Ook zal de adressenlijst compleet gemaakt worden met de namen van commandanten en hun telefoonnummers. De lijst zal volgende week verzonden worden aan de deelnemers van dit project. De LPS zal ook direct de adresgegevens invoeren in GISA!

geeft aan dat het van belang is dat er een goede en optimale adressering komt met de juiste commandanten (bevoegd gezag). In het algemeen zijn dit degenen die e.a. het recht hebben om overleg te kunnen voeren met de medezeggenschap. Voor een goede jurisprudentie moeten de brieven m.b.t. de eisen / waarschuwingen bij de juiste man/vrouw binnenkomen.

Met opmaak: Lettertype: 11 pt

Met opmaak: Lettertype: 11 pt

Met opmaak: Lettertype: 11 pt

zou graag ook locatie/kazerne Amsterdam en wat kleine werkplaatsen op locatie Den Helder willen bezoeken. Deze 2 adressen zullen worden toegevoegd. zal deze adressen toezenden aan de LPS.

Er volgt een korte discussie over de toegang tot de kazernes tijdens de komende inspecties. Van belang is dat er een duidelijke 'instructie' aanwezig is voor de inspecteurs / specialisten. Er zal door de LPL/LPS worden gezorgd dat deze instructie er komt. Overigens gaat de voorkeur uit naar het ophalen bij de poort (hoofdingang).

Zoals eerder afgesproken gaat de specialist EC/AH () gaat mee met alle inspecties. De specialist EC/CV () gaat zal hier en daar mee kunnen gaan, vooral daar waar het nodig is. De specialisten zullen dit verder onderling regelen.

Collectief wordt afgesproken dat voor 'waarschuwingen' een termijn zal worden aangehouden van 3 maanden en voor een 'eis' is dit 6 maanden.

In dit project zal er niet worden gemonitord.

6. Rondvraag en sluiting :

vraagt in hoeverre de 'grenswaarde' voor gevaarlijke stoffen in de genoemde inspectiepunten door werkgevers kunnen worden vastgesteld? Dit heeft namelijk invloed op het geven van een 'waarschuwing' of een 'eis'. Vanwege het feit dat de specialist zelf bij alle inspecties aanwezig zal zijn, wordt hierin géén problemen verwacht.

De voorzitter sluit deze voortvarende startbijeenkomst ná één uur af en wenst iedereen succes met de start en voortgang van het project.

30-8-2007

Arbeidsinspectie

Kantoor Roermond
Directie Dienstverlening

Min. van Def. Koninklijke Landmacht
T.a.v. de heer
Postbus 9012
6710 HC EDE (GLD)

Postbus 940
6040 AX ROERMOND
Telefoon 0475-356666
Fax 0475-356660

Contactpersoon Mevrouw
Doorkiesnummer 0475-356
meim
Onderwerp Waarschuwing Arbo

Ons kenmerk 071121/GIJH/A832/7/01
Datum 30 november 2007

Geachte de heer

Op woensdag 21 november 2007 hebben de heer en de heer beiden inspecteur, een inspectie uitgevoerd in het mobilisatiecomplex gelegen aan de Zundertseweg 45 te Rucphen. De inspectie had betrekking op 330 Hrscie 1 logbrig. Er is tijdens dat bezoek gesproken met de heren en . Hierbij is nagegaan of aan een aantal wettelijke bepalingen op het gebied van arbeidsomstandigheden werd voldaan.

Tijdens de inspectie hebben de inspecteurs een overwegend positieve indruk gekregen van de arbeidsomstandigheden op genoemd complex. Toch zijn de volgende overtredingen vastgesteld. Het betreft:

1. In/nabij het BOS-hok, gebouwen R en S, waren geen nooddouche en oogdouche aanwezig.
Dit is een overtreding van artikel 4.16 lid 1 Arbobesluit.
Zowel de oogdouche als de nooddouche dienen te worden aangesloten op het waterleidingnet.
2. Gevaarlijke stoffen waarvan uit de codering van de Koninklijke Landmacht blijkt dat ze niet bij elkaar mogen worden opgeslagen, mogen niet in dezelfde kast staan.
Dit is een overtreding van artikel 4.6 lid 2 Arbobesluit.
In het distributiecentrum en in de garage kan een kast worden bijgeplaatst/vrijgemaakt, zodat deze stoffen kunnen worden gescheiden.

Voorts is afgesproken dat u er zorg voor zult dragen dat het dossier met veiligheidsinformatiebladen (VIB) zal worden gecompoteerd, zodat er van alle aanwezige stoffen een VIB aanwezig is.

De wetstekst van de overtreden bepalingen vindt u in de bijlage.

De Arbeidsinspectie maakt deel uit van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

www.arbeidsinspectie.nl met informatie over wet- en regelgeving en taken en werkwijze van de Arbeidsinspectie
www.arbo.nl met informatie over en oplossingen voor veilig en gezond werken

De overtredingen moeten binnen een termijn van 3 maanden na de hiervoor genoemde inspectiedatum zijn opgeheven.

Hierop zal controle plaatsvinden. Als de overtredingen dan niet zijn opgeheven, kan de inspecteur een boeterapport opmaken.

De Arbeidsinspectie gaat er van uit dat u uw medezeggenschapsorgaan/de belanghebbende werknemers op de hoogte stelt van deze brief.

Indien u schriftelijk wilt reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden.

Deze brief is geen beschikking in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 1:3, 2e lid. Hiertegen kan dus géén bezwaar worden ingediend.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID,
namens deze,
de Teamleider Dienstverlening, Kantoor Roermond,

Bijlage: wetstekst

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbeidsomstandighedenwet, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" kan worden verwezen naar de op de Arbeidsomstandighedenwet geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg over de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. U kunt deze vinden op www.overheid.nl.

Beleidsregels zijn ook tegen betaling te verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice
Postbus 20014
2500 EA Den Haag
tel. 070-3789880
fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. Daar waar normen ontwerpspecificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), behoeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:
het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)

Vlinderweg 6, Postbus 5059
2600 GB Delft
tel. 015-2690390
fax 015-2690190

Ook kan bij het NEN (www.nen.nl) nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

Nadere informatie vindt u op www.arbo.nl en www.arbeidsinspectie.nl.

Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen

Inhoud artikel 4.6 Arbobesluit

1. In alle gevallen waarin werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen zijn zodanige maatregelen getroffen dat het gevaar, dat zich met betrekking tot die stoffen of met betrekking tot de arbeid met die stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden. Met name worden maatregelen getroffen om:
 - a. de aanwezigheid van gevaarlijke concentraties van ontvlambare stoffen of gevaarlijke hoeveelheden chemisch onstabiele stoffen op de werkplek te voorkomen of, wanneer dat gezien de aard van de werkzaamheden niet mogelijk is;
 - b. ervoor te zorgen dat er geen ontbrandingsbronnen aanwezig zijn die brand en explosies kunnen veroorzaken, of om ongunstige omstandigheden te vermijden die ertoe kunnen leiden dat chemisch onstabiele stoffen of mengsels van stoffen ongelukken met ernstige fysieke gevolgen veroorzaken, en
 - c. de schadelijke gevolgen voor de gezondheid en de veiligheid van de werknemers als gevolg van brand en explosies ten gevolge van het ontbranden van ontvlambare stoffen, of ernstige fysieke gevolgen ten gevolge van ongelukken veroorzaakt door chemisch onstabiele stoffen of mengsels van stoffen te verminderen.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, zijn afgestemd op de aard van de activiteiten, waaronder begrepen opslag, behandeling en scheiding van onverenigbare gevaarlijke stoffen, en deze maatregelen beschermen de werknemers tegen de gevaren van fysisch-chemische eigenschappen van gevaarlijke stoffen.
3. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, zijn, voor zover van toepassing, in overeenstemming met het Warenwetbesluit explosie veilig materieel.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 4.1c-6 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen bij werken in of met verontreinigde of verontreinigd grondwater.
- 4.6-1 Voorkomen van calamiteiten bij opslag, gebruik en transport van gascilinders.
- 4.6-2 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij het verladen van natriumhypochloriet.
- 4.6-3 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij werkzaamheden met gevaarlijke stoffen.
- 4.6-4 Het gebruik van chemicaliën in zweminrichtingen.
- 4.6-5 Voorkomen van brand en explosie en het beperken van de gevolgen van brand bij het werken in verfspuitcabines.
- 4.6-6 Voorkomen van verstikking of bedwelming bij toepassing van kooldioxide.
- 4.6-7 Voorkomen van verstikking bij toepassing van vloeibare stikstof.

Ministerie van Defensie
Secretaris-Generaal
De heer Drs. A. Annink
Kalvermarkt 38
2511 CB DEN HAAG

Postbus 9018
6800 DX ARNHEM
Nederland
Telefoon +31 (0)26 3557 111
Fax +31 (0)26 4424046

Contactpersoon
Doorkiesnummer 026-355

Ons kenmerk A832/11/03
Datum 19 december 2008

Onderwerp Waarschuwing arbeidsomstandighedenwet

Geachte heer Annink,

Op 3 december 2007 is er door de heer , inspecteur van de arbeidsinspectie en de heer , specialist arbeidshygiëne van de arbeidsinspectie, een inspectie uitgevoerd in het kader van het landelijk project 'chemische arbeidshygiëne en chemische veiligheid', bij de Matlog-groep Nieuw-Milligen, onderdeel van de eenheid 310 Herstelcompagnie.

Tijdens die inspectie zijn er 5 overtredingen geconstateerd waarvan 1 overtreding niet door de Matloggroep kan worden opgeheven. Zie mijn brief van 19 december 2007 met kenmerk 071203/HORM/A832/11/01. Over de 4 overtredingen die zijn opgeheven heb ik melding van gemaakt in mijn brief van 3 juni 2008 met kenmerk A832/11/02.

Het betreft de volgende overtreding:

In de spuitcabines werden spuitwerkzaamheden verricht met stoffen welke een grote hoeveelheid vluchtige organische stoffen bevatten. Dit is een overtreding van artikel 4.62b van het Arbeidsomstandighedenbesluit en artikel 4.32f van de Arboregeling.

Tussen het eerste bezoek van de inspecteurs en het overleg op 20 november 2008 met Luitenant-kolonel Ir. hebben uw medewerkers een beroep gedaan op de uitzonderingsregeling die er bestaat om niet aan het gestelde in de wetgeving te hoeven voldoen. Dit beroep is afgewezen omdat een deugdelijke onderbouwing ontbreekt. Daarom blijft de overreding bestaan. Zie mijn brief van 3 juni 2008 met kenmerk A832/11/02. Gelet op het de aard van de overtreding zal dit ook voorkomen op andere werkplaatsen binnen defensie en geldt dus de zelfde inspanning van defensie om ook daar de overtredingen te doen beëindigen

De wetstekst van de overtreden bepalingen vindt u in de bijlage.

De Arbeidsinspectie maakt deel uit van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

www.arbeidsinspectie.nl met informatie over wet- en regelgeving en taken en werkwijze van de Arbeidsinspectie
www.arbo.nl met informatie over en oplossingen voor veilig en gezond werken

Om tot opheffing van deze overtreding te komen dient u binnen 2 maanden na dagtekening van deze brief in contact te treden met de heer _____, inspecteur van mijn dienst, om tot overeenstemming te komen over de wijze waarop u de overtreding opheft en binnen welke termijn.

Hierop kan controle plaatsvinden.

Als de overtreding niet wordt opgeheven, kan de inspecteur een boeterapport opmaken. De Arbeidsinspectie gaat er van uit dat u het medezeggenschapsorgaan en de belanghebbende werknemers op de hoogte stelt van deze brief.

Indien u schriftelijk wilt reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt ook bellen met bovengenoemde contactpersoon.

Deze brief is geen beschikking in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 1:3, 2e lid. Hiertegen kan dus géén bezwaar worden ingediend.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID,

namens deze,

_____, de Teamleider Dienstverlening, Kantoor Arnhem

Bijlage: wetstekst

Cc: Ministerie van Defensie
HDP/DPB/APR/CSP
Dhr. Ing.
Binckhorstlaan 135
2516 BA Den Haag

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbeidsomstandighedenwet, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" kan worden verwezen naar de op de Arbeidsomstandighedenwet geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg over de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. U kunt deze vinden op www.overheid.nl.

Beleidsregels zijn ook tegen betaling te verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

tel. 070-3789880

fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. Daar waar normen ontwerpspecificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), heeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)

Vlinderweg 6, Postbus 5059

2600 GB Delft

tel. 015-2690390

fax 015-2690190

Ook kan bij het NEN (www.nen.nl) nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

Nadere informatie vindt u op www.arbo.nl en www.arbeidsinspectie.nl.

Artikel 4.62b. Voorkomen van blootstelling; vervangen

Ten aanzien van bij ministeriële regeling aangewezen werkzaamheden wordt het gevaar van blootstelling van werknemers aan vluchtige organische stoffen zoveel mogelijk voorkomen door vluchtige organische stoffen te vervangen door onschadelijke of minder schadelijke stoffen of door producten die vluchtige organische stoffen bevatten te vervangen door bij ministeriële regeling ten aanzien van die werkzaamheden aangewezen producten.

Artikel 4.32f Herstellen autoschade

1. In dit artikel wordt verstaan onder motorrijtuig: een personenauto, een bestelauto, een motorrijwiel, een autobus of een kampeerauto als bedoeld in artikel 2, onder b, c, d, e onderscheidenlijk g, van de Wet op de motorrijtuigenbelasting 1994 of een vrachtauto als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wet goederenvervoer over de weg.
2. Als werkzaamheden als bedoeld in artikel 4.62b van het besluit worden aangewezen:
 - a. het aanbrengen of toepassen van primer, surfacer, sealer of 1- en 2-laags aflaksystemen of van speciale dan wel overige producten als bedoeld in bijlage XV bij deze regeling, ten behoeve van het herstellen van lakschade of vernieuwing van laklagen op onderdelen van motorrijtuigen;
 - b. het reinigen van gereedschappen die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld onder a, of oppervlakken van onderdelen van motorrijtuigen ten behoeve van de herstel- of vernieuwingswerkzaamheden, bedoeld onder a.
3. Het tweede lid is niet van toepassing op werkzaamheden ten behoeve van het herstellen van lakschade of het vernieuwen van laklagen op onderdelen van motorrijtuigen die zijn gebouwd vóór 1970;
4. Producten die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid, bevatten in gebruiks- of spuitklare vorm, ten hoogste het gehalte aan vluchtige organische stoffen dat met betrekking tot deze producten is vastgesteld bij bijlage XV bij deze regeling.

MIN VAN DEFENSIE;
LFD GARDEREN
t.a.v. Adj.
POSTBUS 59
3836 ZH GARDEREN

Postbus 820
3500 AV UTRECHT
Telefoon 030-2305600
Fax 030-2305680

Contactpersoon

Ons kenmerk 071206/RIPH/A832/4/01/
HEIP

Doorkiesnummer 030-230

Datum 13 december 2007

Onderwerp Waarschuwing Arbo

Geachte heer,

Op donderdag 6 december 2007 hebben de heren en
beiden inspecteur, een inspectie, in het kader van een landelijk project chemische
arbeidshygiëne en chemische veiligheid, uitgevoerd in gebouw 192, 101 cisbat,
op de Gen. Mj. Kootkazerne aan de Wolweg 170 te Stroe.

Tijdens de inspectie, waarbij gesproken is met kapitein, de heer
hebben de inspecteurs een overwegend positieve indruk verkregen van de
arbeidsomstandigheden in uw bedrijf.

Toch is de volgende overtreding vastgesteld. Het betreft:

1. In alle gevallen waarin werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan
gevaarlijke stoffen dienen zodanige maatregelen getroffen te zijn dat het gevaar,
dat zich met betrekking tot die stoffen of met betrekking tot de arbeid met die
stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.
Dit bleek niet in alle voorkomende situaties het geval te zijn.

De voorraad aan licht ontvlambare stoffen die in, en naast, de lekbakken in de
werkplaats stonden overschreed de dagvoorraad.

Deze stoffen dienen opgeslagen te zijn in een milieukast.

Dit is een overtreding van artikel 4.6 lid 2 Arbobesluit

Gevaarlijke stoffen waarvan uit de codering van de Koninklijke Landmacht blijkt
dat ze niet bij elkaar mogen worden opgeslagen, mogen niet in dezelfde kast staan.
Dit is eveneens een overtreding van artikel 4.6 lid 2 Arbobesluit.

Aanbeveling:

In de werkplaatsen wordt veelvuldig gebruik gemaakt van latex handschoenen. Deze hebben de eigenschap om een allergie bij de gebruikers te ontwikkelen. Latexarme of latexvrije handschoenen verdienen de voorkeur.

De wetstekst van de overtreden bepaling vindt u in de bijlage.

De overtreding moet binnen een termijn van 4 weken na de hiervoor genoemde inspectiedatum zijn opgeheven. Hierop kan controle plaatsvinden. Als de overtreding dan niet is opgeheven, kan de inspecteur een boeterapport opmaken. Gezien de zorg en geborgde aandacht voor de arbeidsomstandigheden vertrouw ik erop dat bovenstaande bevindingen in samenspraak met het betrokken personeel en uw arbo-medewerkers worden opgelost.

De Arbeidsinspectie gaat er van uit dat u uw medezeggenschapsorgaan/de belanghebbende werknemers op de hoogte stelt van deze brief.

Indien u schriftelijk wilt reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden.

U kunt ook bellen met bovengenoemde contactpersoon.

Deze brief is geen beschikking in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 1:3, 2e lid.

Hiertegen kan dus géén bezwaar worden ingediend.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID,
namens deze,
de Teamleider Dienstverlening, Kantoor Utrecht,

mevrouw

Bijlage: wetstekst

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbeidsomstandighedenwet, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" kan worden verwezen naar de op de Arbeidsomstandighedenwet geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg over de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. U kunt deze vinden op www.overheid.nl.

Beleidsregels zijn ook tegen betaling te verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

tel. 070-3789880

fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. Daar waar normen ontwerp-specificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), hoeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)

Vlinderweg 6, Postbus 5059

2600 GB Delft

tel. 015-2690390

fax 015-2690190

Ook kan bij het NEN (www.nen.nl) nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

Nadere informatie vindt u op www.arbo.nl en www.arbeidsinspectie.nl.

Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen

Inhoud artikel 4.6 Arbobesluit

1. In alle gevallen waarin werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen zijn zodanige maatregelen getroffen dat het gevaar, dat zich met betrekking tot die stoffen of met betrekking tot de arbeid met die stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden. Met name worden maatregelen getroffen om:
 - a. de aanwezigheid van gevaarlijke concentraties van ontvlambare stoffen of gevaarlijke hoeveelheden chemisch onstabiele stoffen op de werkplek te voorkomen of, wanneer dat gezien de aard van de werkzaamheden niet mogelijk is;
 - b. ervoor te zorgen dat er geen ontbrandingsbronnen aanwezig zijn die brand en explosies kunnen veroorzaken, of om ongunstige omstandigheden te vermijden die ertoe kunnen leiden dat chemisch onstabiele stoffen of mengsels van stoffen ongelukken met ernstige fysieke gevolgen veroorzaken, en
 - c. de schadelijke gevolgen voor de gezondheid en de veiligheid van de werknemers als gevolg van brand en explosies ten gevolge van het ontbranden van ontvlambare stoffen, of ernstige fysieke gevolgen ten gevolge van ongelukken veroorzaakt door chemisch onstabiele stoffen of mengsels van stoffen te verminderen.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, zijn afgestemd op de aard van de activiteiten, waaronder begrepen opslag, behandeling en scheiding van onverenigbare gevaarlijke stoffen, en deze maatregelen beschermen de werknemers tegen de gevaren van fysisch-chemische eigenschappen van gevaarlijke stoffen.
3. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, zijn, voor zover van toepassing, in overeenstemming met het Warenwetbesluit explosieveilig materieel.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 4.1c-6 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen bij werken in of met verontreinigde of verontreinigd grondwater.
- 4.6-1 Voorkomen van calamiteiten bij opslag, gebruik en transport van gascilinders.
- 4.6-2 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij het verladen van natriumhypochloriet.
- 4.6-3 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij werkzaamheden met gevaarlijke stoffen.
- 4.6-4 Het gebruik van chemicaliën in zweminrichtingen.
- 4.6-5 Voorkomen van brand en explosie en het beperken van de gevolgen van brand bij het werken in verfspuitcabines.
- 4.6-6 Voorkomen van verstikking of bedwelming bij toepassing van kooldioxide.
- 4.6-7 Voorkomen van verstikking bij toepassing van vloeibare stikstof.

Arbeidsinspectie

Kantoor Arnhem
Directie Dienstverlening

Ministerie van Defensie
310 matloggroep Nieuw Milligen
Matlogpeleton Apeldoorn
MPC 39 C
Postbus 9019
7300 EA Apeldoorn

Postbus 9018
6800 DX ARNHEM
Telefoon 026-3557111
Fax 026-4424046

Contactpersoon Mw
Doorkiesnummer

Ons kenmerk 071203/HORM/A832/11/01
Datum 19 december 2007

Onderwerp Inspectie en waarschuwing Arbeidsomstandigheden

Geachte heer/mevrouw,

Op maandag 3 december 2007 hebben de heren _____ en _____, beiden inspecteur, een inspectie, in het kader van een landelijk project chemische arbeidshygiëne en chemische veiligheid, uitgevoerd in de werkplaatsen (las, spuit en tectyleer) op de kazerne (MPC 39 C) aan de Meervelderweg 19 te Uddel. Hierbij is nagegaan of aan een aantal wettelijke bepalingen op het gebied van arbeidsomstandigheden werd voldaan.

Tijdens de inspectie hebben de inspecteurs een overwegend positieve indruk gekregen over de arbeidsomstandigheden in de werkplaatsen. Deze bevindingen zijn besproken met de heer _____, commandant matloggroep en de heer _____, stafmedewerker

Arbo/milieu

Tijdens de inspectie is wat betreft de geïnspecteerde onderwerpen het volgende bevonden en zijn er een aantal overtredingen geconstateerd welke hieronder benoemd zijn.

Bevindingen

Geluid:

In de spuitwerkplaats verdient het geluidniveau uw aandacht. Een beoordeling van de blootstelling aan lawaai zou moeten uitwijzen of gehoorbescherming noodzakelijk is.

Trillingen:

Bij het schuren en bikken van de te spuiten voertuigen worden werknemers blootgesteld aan mechanische trillingen. In het kader van de risico-inventarisatie en -evaluatie dienen de niveaus van deze trillingen te worden beoordeeld en indien nodig gemeten. Bij overschrijding van de actie- of grenswaarde dienen beschermende maatregelen te worden getroffen

Latexhandschoenen;

In de werkplaatsen wordt veelvuldig gebruik gemaakt van latex handschoenen. Deze hebben de eigenschap om een allergie bij de gebruikers te kunnen ontwikkelen. Het gebruik van latexvrije handschoenen verdient de voorkeur. Tijdens de inspecties is geconstateerd dat dit op meerdere kazernes het geval is en de landelijke projectleiding zal dit op een hoger niveau aan de orde brengen.

Gezien uw zorg en geborgde aandacht voor de arbeidsomstandigheden vertrouw ik erop dat bovenstaande bevindingen in samenspraak met het betrokken personeel en uw arbo-medewerkers worden opgelost

Overtredingen

1.	Bij het verfspuiten werd alleen een halfgelaatsmasker gedragen waardoor de ogen van de werknemer niet beschermd waren. Gelet op de aard van de stoffen die worden verwerkt is het dragen van een oogbeschermingsmiddel tijdens spuitwerkzaamheden noodzakelijk. Dit is een overtreding van artikel 8,3 lid 1 en 2 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.
2.	Als onderdeel van de risico-inventarisatie was de aard, mate en duur van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen in de tectyleerwerkplaats en spuitafdeling niet beoordeeld. Dit is een overtreding van artikel 4.2 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.
3.	In de verfaanmaak- en schoonmaakruimte waren verouderde produktinformatiebladen aanwezig. Dit is een overtreding van artikel 4.10d lid 2 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.
4.	In de tectyleerwerkplaats wordt met lichtontvlambare stoffen getectyleerd. Een explosieveiligheidsdocument kon niet worden getoond. Dit is een overtreding van artikel 3.5c van het Arbeidsomstandighedenbesluit.
5.	In de spuitcabines werden spuitwerkzaamheden verricht met stoffen welke een grote hoeveelheid vluchtige organische stoffen bevatten. Dit is een overtreding van artikel 4.62b van het Arbeidsomstandighedenbesluit en artikel 4.32f van de Arboregeling

De wetstekst van de overtreden bepalingen vindt u in de bijlage.

De overtreding genoemd onder 1 moet binnen een termijn van 1 week na de hiervoor genoemde inspectiedatum zijn opgeheven.

Voor de resterende overtredingen is de termijn 3 maanden.

Hierop kan controle plaatsvinden.

Als de overtredingen dan niet zijn opgeheven, kan de inspecteur een boeterapport opmaken.

De Arbeidsinspectie gaat er van uit dat u het medezeggenschapsorgaan/de belanghebbende werknemers op de hoogte stelt van deze brief.

Indien u schriftelijk wilt reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt ook bellen met bovengenoemde contactpersoon.

Deze brief is geen beschikking in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 1:3, 2e lid. Hiertegen kan dus géén bezwaar worden ingediend.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID,
namens deze,
de Teamleider Dienstverlening, Kantoor Arnhem,

Bijlage: wetstekst

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbeidsomstandighedenwet, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" kan worden verwezen naar de op de Arbeidsomstandighedenwet geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg over de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. U kunt deze vinden op www.overheid.nl.

Beleidsregels zijn ook tegen betaling te verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

tel. 070-3789880

fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. Daar waar normen ontwerpspecificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), hoeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)

Vlinderweg 6, Postbus 5059

2600 GB Delft

tel. 015-2690390

fax 015-2690190

Ook kan bij het NEN (www.nen.nl) nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

Nadere informatie vindt u op www.arbo.nl en www.arbeidsinspectie.nl.

Arbeidshygiënische strategie

Inhoud artikel 4.4 Arbobesluit

1. Voor zover uit de resultaten van de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2, blijkt dat er gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemers bestaat, zijn doeltreffende maatregelen genomen om te voorkomen dat de werknemers bij hun arbeid kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen in zodanige mate, dat hun veiligheid in gevaar kan worden gebracht of dat schade kan worden toegebracht aan hun gezondheid.
2. Voor zover dit redelijkerwijs mogelijk is, worden bij de toepassing van het eerste lid gevaarlijke stoffen vervangen door stoffen waarbij de werknemers, gelet op de eigenschappen van die stoffen, de aard van de arbeid, de werkmethoden en de werkomstandigheden, niet of minder aan gevaar voor hun veiligheid of gezondheid worden blootgesteld.
3. Indien vervanging redelijkerwijs niet mogelijk is of indien er nog een gevaar voor de veiligheid of gezondheid van de werknemers resteert, worden voor de toepassing van het eerste lid, zodanige technische maatregelen, werkprocessen, uitrustingen en materialen toegepast, dat het vrijkomen van gevaarlijke stoffen is voorkomen of zodanig beperkt, dat gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemers is voorkomen of zoveel mogelijk verminderd.
4. Voor zover de maatregelen, genoemd in het tweede en derde lid, redelijkerwijs niet mogelijk zijn of het gevaar voor de veiligheid of de gezondheid niet volledig wegnemen, worden voor de toepassing van het eerste lid collectieve beschermingsmaatregelen bij de bron of organisatorische maatregelen getroffen, zodanig dat gevaar voor de veiligheid of de gezondheid wordt voorkomen.
5. **Voor zover de maatregelen zoals genoemd in het tweede, derde en vierde lid, redelijkerwijs niet mogelijk zijn of het gevaar voor de veiligheid of de gezondheid niet volledig wegnemen, worden voor de toepassing van het eerste lid, daarvoor geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld.**
6. De duur van het dragen van de persoonlijke beschermingsmiddelen, bedoeld in het vijfde lid, wordt voor ieder van de werknemers tot het strikt noodzakelijke beperkt.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 4.1c-3 Maatregelen ter preventie van huid- en luchtwegklachten bij arbeid in kappersbedrijven.
- 4.1c-4 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan gevaarlijke stoffen.
- 4.1c-5 Doeltreffende maatregelen bij blootstelling aan rook als gevolg van lassen, gutsen, plasmasnijden en solderen van metaal.
- 4.1c-6 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen bij werken in of met verontreinigde of verontreinigd grondwater.
- 4.1c-7 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan inhalatie anesthetica in ziekenhuizen.
- 4.3-1 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan stoffen door gebruik van persoonlijke ademhalingsbeschermingsmiddelen.

Nadere voorschriften risico-inventarisatie en -evaluatie, aanvullende registratie

Inhoud artikel 4.2 Arbobesluit

1. **Indien werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen, ongeacht of met deze stoffen daadwerkelijk arbeid wordt of zal worden verricht, worden, in het kader van de risico-inventarisatie en -evaluatie, bedoeld in artikel 5 van de wet, de aard, de mate en de duur van die blootstelling beoordeeld teneinde de gevaren voor de werknemers te bepalen.**
2. Met betrekking tot de aard van de blootstelling wordt in ieder geval vastgesteld aan welke gevaarlijke stoffen werknemers worden of kunnen worden blootgesteld, wat de gevaren zijn

die aan die stoffen zijn verbonden, in welke situaties blootstelling zich kan voordoen en op welke wijze blootstelling kan plaatsvinden.

3. Met betrekking tot de mate van blootstelling aan gevaarlijke stoffen wordt in ieder geval vastgesteld wat het blootstellingsniveau is.

4. Voor het doeltreffend vaststellen van het blootstellingsniveau wordt gebruik gemaakt van geschikte, genormaliseerde meetmethodes, dan wel andere voor het doel geschikte meetmethodes of kwantitatieve evaluatiemethodes.

5. Bij de beoordeling, bedoeld in het eerste lid, worden in ieder geval de volgende aspecten betrokken:

a. de informatie over de veiligheid en gezondheid die door de leverancier van een gevaarlijke stof bij of krachtens wettelijk voorschrift moet worden verstrekt, alsmede de voor de risico-evaluatie noodzakelijke aanvullende informatie van de leverancier of uit andere gemakkelijk toegankelijke bronnen;

b. de omstandigheden tijdens werkzaamheden waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken, waaronder begrepen de hoeveelheid gevaarlijke stoffen waaraan werknemers worden of kunnen worden blootgesteld;

c. de redelijkerwijs voorzienbare gebeurtenissen die kunnen leiden tot een aanzienlijke toename van de mate van blootstelling ook indien er preventieve maatregelen zijn getroffen;

d. de effectiviteit van de genomen of te nemen preventiemaatregelen;

e. voor zover van toepassing, de resultaten van de arbeidsgezondheidskundige onderzoeken, bedoeld in de artikelen 4.10a en 4.10b.

6. Indien sprake is van verschillende gevaarlijke stoffen, wordt de beoordeling, bedoeld in het eerste lid, gebaseerd op het risico dat die gevaarlijke stoffen in combinatie opleveren.

7. De in het eerste lid bedoelde mate van blootstelling wordt overeenkomstig het vierde lid getoetst aan de voor de betrokken stof vastgestelde grenswaarde.

8. De beoordeling, bedoeld in het eerste lid, wordt regelmatig herzien, in ieder geval indien wordt aangevangen met nieuwe werkzaamheden waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken en voorts wanneer gewijzigde omstandigheden of de resultaten van de arbeidsgezondheidskundige onderzoeken, bedoeld in de artikelen 4.10a en 4.10b, hiertoe aanleiding geven.

9. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot dit artikel

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

4.2-1 Wijze van beoordelen van blootstelling aan gevaarlijke stoffen en enkele aanvullende regels voor asbest.

4.2-2 Wijze van beoordelen van blootstelling aan gevaarlijke stoffen bij werken in of met verontreinigde Grond of verontreinigd grondwater.

Voorlichting en onderricht

Inhoud artikel 4.10d Arbobesluit

1. In alle gevallen waarbij arbeid wordt verricht waarbij werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen, wordt in overeenstemming met artikel 8 van de wet, voorlichting en onderricht gegeven, waarbij ten minste aandacht wordt besteed aan:

a. de mogelijke gevaren voor de veiligheid en de gezondheid die zijn verbonden aan het werken met gevaarlijke stoffen op grond van de resultaten van de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2;

b. de aard van de blootstelling, bedoeld in artikel 4.2, eerste lid;

c. de grenswaarden;

d. de te treffen voorzorgsmaatregelen om blootstelling te voorkomen of te beperken tot een zo laag mogelijk niveau;

- e. de te treffen voorzorgsmaatregelen om zoveel mogelijk te voorkomen dat zich met betrekking tot gevaarlijke stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet;
 - f. de hygiënische maatregelen;
 - g. het dragen en gebruiken van persoonlijke beschermingsmiddelen;
 - h. de te nemen maatregelen in geval zich een ongewilde gebeurtenis voordoet met gevaarlijke stoffen.
- 2. De werkgever brengt de werknemers op de hoogte van de informatie over de veiligheid en gezondheid die door de leverancier van een gevaarlijke stof wordt verstrekt, waaronder begrepen de verplichte informatie die bij of krachtens wettelijk voorschrift wordt verstrekt.**
3. De wijze van voorlichting en onderricht is afgestemd op de resultaten van de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2.
4. De voorlichting en het onderricht worden geactualiseerd indien gewijzigde omstandigheden hiertoe aanleiding geven.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit: 4.1c-7 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan inhalatie anesthetica in ziekenhuizen.

Nadere voorschriften risico-inventarisatie en -evaluatie; explosie veiligheidsdocument

Inhoud artikel 3.5c Arbobesluit

1. De gevaren in verband met explosieve atmosferen en de bijzondere risico's die daaruit kunnen voortvloeien, worden in het kader van de risico-inventarisatie en -evaluatie, bedoeld in artikel 5 van de wet, voor de aanvang van de arbeid en bij iedere belangrijke wijziging, uitbreiding of verbouwing van de arbeidsplaats, de arbeidsmiddelen of het arbeidsproces, in hun geheel beoordeeld en schriftelijk vastgelegd in een explosie veiligheidsdocument.
2. Er is in ieder geval sprake van gevaar voor een explosie indien in de atmosfeer de concentratie van zuurstof hoger is dan 21 volumeprocent of de concentratie van brandbare gassen of dampen hoger is dan 10 volumeprocent van de onderste explosiegrens.
3. Bij de beoordeling, bedoeld in het eerste lid, wordt in ieder geval rekening gehouden met:
 - a. de waarschijnlijkheid van het voorkomen en het voortduren van explosieve atmosferen;
 - b. de waarschijnlijkheid dat ontstekingsbronnen, elektrostatische ontladingen daaronder begrepen, aanwezig zijn, actief worden en daadwerkelijk ontsteken;
 - c. de aanwezige installaties, de gebruikte stoffen, de processen en hun mogelijke wisselwerkingen;
 - d. de omvang van de te verwachten gevolgen.
4. Bij de beoordeling, bedoeld in het eerste lid, worden tevens ruimten in aanmerking genomen die via openingen verbonden zijn of kunnen worden verbonden met ruimten waar explosieve atmosferen kunnen voorkomen.
5. In het explosie veiligheidsdocument zijn ten minste vermeld:
 - a. een identificatie en beoordeling van de explosierisico's;
 - b. de wijze waarop de arbeidsplaatsen en de arbeidsmiddelen, met inbegrip van de alarminstallaties, met de vereiste aandacht voor de veiligheid zijn ontworpen, worden gebruikt of bediend en onderhouden;
 - c. welke gebieden zijn ingedeeld in zones als bedoeld in artikel 3.5d, vijfde lid;
 - d. de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de maatregelen, bedoeld in de artikelen 3.5d, 3.5e en 3.5f;
 - e. indien op arbeidsplaatsen als bedoeld in artikel 3.5b, eerste lid, meerdere werkgevers arbeid doen verrichten, de wijze waarop voldaan is aan artikel 19, tweede lid, van de wet en het doel, de maatregelen en de wijze van uitvoering van de coördinatie, bedoeld in artikel 3.5b, tweede lid.

Ministerie van Defensie Koninklijke Marine
T.a.v. KTZE de heer
Gebouw Dwergstern
SC Matlog
Postbus 10000
1780 CA DEN HELDER
|||||

Postbus 58366
1040 HJ AMSTERDAM
Telefoon 020-5812612
Fax 020-6864703

Contactpersoon Mw.

Ons kenmerk 071206/WARD/A832/17/01/GG

Doorkiesnummer 020-5812567612

Datum 20 december 2007

Onderwerp Waarschuwing Arbo

Geachte de heer ,

Op donderdag 6 december 2007 hebben mevrouw en mevrouw beiden inspecteur, een inspectie uitgevoerd in uw organisatie aan Het Nieuwe Diep 8 -10 te Den Helder.

Er is tijdens dat bezoek onder andere gesproken met de heer .
Hierbij is nagegaan of aan een aantal wettelijke bepalingen op het gebied van arbeidsomstandigheden werd voldaan.

Tijdens de inspectie hebben de inspecteurs een bezoek gebracht aan het onderdeel de Walondersteunende ploeg. Gekeken is er naar chemische veiligheid, arbeidshygiëne en machineveiligheid.

Bezocht zijn er de onderdelen Onderwatereenheden (OW) en Kleine Bovenwatereenheden (KBW). Over het algemeen kan gezegd worden dat uw organisatie een goede indruk maakt op aangegeven onderwerpen. Er is oog voor de arbeidsomstandigheden van de werknemers, de werkplaatsen zien er netjes en ordelijk uit.

Op het moment van de inspectie waren de diverse machines voorzien van de benodigde beveiliging, goede staat van onderhoud en gekeurd. Misstanden zijn er niet geconstateerd.

Ten aanzien van chemische veiligheid en arbeidshygiëne is de organisatie op de goede weg, echter er is een aantal zaken die uw aandacht vraagt:

- Bij de afdeling KBW zijn de voorraad flessen acetyleen en zuurstof, buiten het pand, niet gescheiden van elkaar opgeslagen. Het is beter dit wel te doen.
- Zowel bij de afdeling KBW als de afdeling OW zijn de deuren van opslagdeuren niet voorzien van de gevaarsymbolen behorend bij de gevaarlijke stoffen die daar aanwezig zijn. Weliswaar is te lezen wat het risico van het desbetreffende stof is, maar een gevaarssymbool is algemeen gebruik.
- Van de stellingen aangetroffen op de afdeling KBW is de draagkracht niet bekend. Dit is echter noodzakelijk te weten om zo overbelasting te voorkomen en het risico voor omvallen of instorten.

De Arbeidsinspectie maakt deel uit van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

De volgende overtreding is er geconstateerd:

1. **Beperking blootstelling lasrook**

De werkgever heeft verzuimd in alle gevallen waarin arbeid wordt verricht waarbij werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen, in het kader van artikel 3 van de wet, de blootstelling van werknemers aan gevaarlijke stoffen te voorkomen of te minimaliseren.

Bij het lassen van RVS kunnen kankerverwekkende stoffen vrijkomen. De werkgever heeft er onvoldoende voor gezorgd dat de blootstelling van werknemer hieraan is voorkomen of geminimaliseerd. Er is sprake van onvoldoende afzuiging. Dit is een overtreding van artikel 4.1c, 1e lid, alsmede een overtreding van overtreding artikel 4.18 van het Arbeidsomstandighedenbeleid.

De laswerkzaamheden aan RVS worden niet conform de praktijkrichtlijnen uitgevoerd.

Naast plaatselijke afzuiging dienen doeltreffende adembeschermingsmiddelen, zoals een verse luchtkap, te worden gedragen om de blootstelling te beperken.

Zie voor nadere informatie de praktijkrichtlijn "Beschrijving doeltreffende maatregelen bij blootstelling aan rook en/of gassen afkomstig van lassen en/of verwante processen".

De wetstekst van de overtreden bepalingen vindt u in de bijlage.

De overtredingen moeten binnen een termijn van 1 maand na de hiervoor genoemde inspectiedatum zijn opgeheven.

Hierop kan controle plaatsvinden. Als de overtredingen dan niet zijn opgeheven, kan de inspecteur een boeterapport opmaken.

De Arbeidsinspectie gaat er van uit dat u uw medezeggenschapsorgaan/de belanghebbende werknemers op de hoogte stelt van deze brief.

Indien u schriftelijk wilt reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt ook bellen met bovengenoemde contactpersoon.

Deze brief is geen beschikking in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 1:3, 2e lid. Hiertegen kan dus géén bezwaar worden ingediend.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID,
namens deze,
de Teamleider Dienstverlening, Kantoor Amsterdam,

Bijlage: wetstekst

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbeidsomstandighedenwet, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" kan worden verwezen naar de op de Arbeidsomstandighedenwet geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg over de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. U kunt deze vinden op www.overheid.nl.

Beleidsregels zijn ook tegen betaling te verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice
Postbus 20014
2500 EA Den Haag
tel. 070-3789880
fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. Daar waar normen ontwerpspecificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), heeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)
Vlinderweg 6, Postbus 5059
2600 GB Delft
tel. 015-2690390
fax 015-2690190

Ook kan bij het NEN (www.nen.nl) nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

Nadere informatie vindt u op www.arbo.nl en www.arbeidsinspectie.nl.

Beperken van blootstelling; algemene preventieve maatregelen

Inhoud artikel 4.1c Arbobesluit

1. In alle gevallen waarin arbeid wordt verricht waarbij werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen, wordt, in het kader van artikel 3 van de wet, de blootstelling van werknemers aan gevaarlijke stoffen voorkomen of geminimaliseerd door:
 - a. het ontwerp en de organisatie van de arbeidssystemen op de werkplek;
 - b. gebruik te maken van adequate arbeidsmiddelen;
 - c. gebruik te maken van adequate voorzieningen bij het uitvoeren van reparatie- of onderhoudswerkzaamheden;
 - d. het aantal werknemers, dat wordt of kan worden blootgesteld te minimaliseren;
 - e. de mate en duur van de blootstelling te minimaliseren;
 - f. de grootst mogelijke zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid in acht te nemen;
 - g. de hoeveelheid gevaarlijke stoffen op de werkplek zoveel mogelijk te beperken;
 - h. passende werkmethoden in te voeren, met inbegrip van regelingen voor de veilige behandeling, opslag en vervoer op de werkplek van gevaarlijke stoffen en van afvalstoffen die gevaarlijke stoffen bevatten;
 - i. op de verpakking van een gevaarlijke stof opvallend en goed leesbaar de naam van de stof en een aanduiding van de aard van het gevaar of de gevaren, verbonden aan die stof te vermelden;
 - j. arbeid slechts te laten verrichten door personen die in een zodanige lichamelijke en geestelijke toestand verkeren en op het gebied van die arbeid over een zodanige basiskennis beschikken, dat zij voldoende in staat zijn de daaraan verbonden gevaren te onderkennen en te voorkomen;
 - k. te zorgen dat op plaatsen waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn, niet wordt gerookt, gegeten, gedronken, geslapen of voedsel wordt bewaard.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, zijn in overeenstemming met de stand van de wetenschap en techniek. 3. Het eerste lid, onderdeel i, is niet van toepassing voor zover de Wet vervoer gevaarlijke stoffen of de Bestrijdingsmiddelenwet 1962 van toepassing is.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

4.1c-1 Zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid bij het verrichten van arbeid met gevaarlijke stoffen.

4.1c-2 Etikettering gevaarlijke stoffen die op de werkplek aanwezig zijn.

4.1c-3 Maatregelen ter preventie van huid- en luchtwegklachten bij arbeid in kappersbedrijven.

4.1c-4 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan gevaarlijke stoffen.

4.1c-5 Doeltreffende maatregelen bij blootstelling aan rook als gevolg van lassen, gutsen, plasmasnijden en solderen van metaal.

4.1c-6 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen bij werken in of met verontreinigde of verontreinigd grondwater.

4.1c-7 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan inhalatie anesthetica in ziekenhuizen.

4.18-1 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan kankerverwekkende stoffen.

4.18-2 Voorkoming of beperking van blootstelling aan kankerverwekkende stoffen en schadelijk geluid bij de APK-keuring van dieselmotoren.

4.18-4 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan kristallijn, respirabel kwarts in de bouw.

4.18-5 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan cytostatica in ziekenhuizen.

Voorkomen of beperken van blootstelling

Inhoud artikel 4.18 Arbobesluit

1. Voor zover uit de resultaten van de beoordeling, bedoeld in het artikel 4.2, eerste lid, blijkt dat er gevaar voor de gezondheid van de werknemers bestaat en dat het op doeltreffende wijze voorkomen van blootstelling door het nemen van maatregelen als bedoeld in artikel 4.17 technisch niet uitvoerbaar is, wordt de blootstelling, voor zover dit technisch uitvoerbaar is, bij de bron voorkomen of teruggebracht tot een zo laag mogelijk niveau onder de grenswaarde, met name door de productie en het gebruik van kankerverwekkende of mutagene stoffen of kankerverwekkende processen plaats te doen vinden in een gesloten systeem.
2. Indien het voorkomen van blootstelling of het terugbrengen van blootstelling tot een zo laag mogelijk niveau onder de grenswaarde technisch niet uitvoerbaar is, worden collectieve maatregelen genomen om kankerverwekkende of mutagene stoffen of stoffen die vrijkomen bij kankerverwekkende processen op doeltreffende wijze bij de bron te verwijderen, onder meer door plaatselijke afvoer van de lucht, zo nodig aangevuld door algemene ventilatie, waarbij, met inachtneming van artikel 4.5, gelijktijdig voldoende toevoer van niet-verontreinigde lucht is gewaarborgd zonder dat hierbij gevaar ontstaat voor de volksgezondheid en het milieu.
3. Indien het technisch niet uitvoerbaar is om de blootstelling van werknemers te voorkomen of te beperken tot een zo laag mogelijk niveau onder de grenswaarde door middel van de maatregelen, bedoeld in het tweede lid, worden aan de werknemers die worden of kunnen worden blootgesteld, persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld.
4. Indien de werkzaamheden worden verricht met gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen overeenkomstig het derde lid, wordt de duur van het dragen daarvan voor ieder van deze werknemers tot het strikt noodzakelijke beperkt.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 4.1c-5 Doeltreffende maatregelen bij blootstelling aan rook als gevolg van lassen, gutsen, plasmasnijden en solderen van metaal.
- 4.1c-6 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen bij werken in of met verontreinigde of verontreinigd grondwater.
- 4.16 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan kankerverwekkende stoffen door gebruik van ademhalingsbeschermingsmiddelen.
- 4.18 -1 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan kankerverwekkende stoffen.
- 4.18 -2 Voorkoming of beperking van blootstelling aan kankerverwekkende stoffen en schadelijk geluid bij de APK-keuring van dieselmotoren.
- 4.18-3 Gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen bij overschrijding van de grenswaarde bij werkzaamheden met asbest en asbesthoudende producten.
- 4.18-4 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan kristallijn, respirabel kwarts in de bouw.
- 4.18-5 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan cytostatica in ziekenhuizen.

Arbeidsinspectie

Kantoor Amsterdam
Directie Dienstverlening

Ministerie van Defensie Koninklijke Marine
T.a.v. KTZE de heer
Gebouw Dwergstern
Postbus 10000
1780 CA DEN HELDER

Postbus 58366
1040 HJ AMSTERDAM
Telefoon 020-5812612
Fax 020-6864703

Contactpersoon
Doorkiesnummer 020-581

Ons kenmerk A832/17/02
Datum 15 januari 2008

Onderwerp Afhandeling controlebezoek

Geachte de heer ,

Op maandag 14 januari 2008 heeft Mevrouw , inspecteur, een controle uitgevoerd ten behoeve van uw organisatie aan Het Nieuwe Diep 8 -10 te Den Helder. Er is gesproken met de heer

Tijdens deze controle is geconstateerd dat de overtredingen, zoals omschreven in de brief van 20 december 2007, kenmerk 071206/WARD/A832/17/01, zijn opgeheven.

De Arbeidsinspectie gaat er van uit dat u uw medezeggenschapsorgaan/de belanghebbende werknemers op de hoogte stelt van deze brief.

Indien u schriftelijk wilt reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt ook bellen met bovengenoemde contactpersoon.

Hoogachtend,

De Arbeidsinspectie

Om verzending te bespoedigen, is deze brief niet ondertekend.

Aan de Algemeen Directeur van de Arbeidsinspectie
De heer dr.
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Uw brief

Ons kenmerk

Doorkiesnummer

AI/DV/08/

070- 333

Onderwerp

Datum

Contactpersoon

Aanbieding concept projectverslag A832
"Werkplaatsen Defensie"

16 april 2008

Geachte heer,

Hierbij bied ik u het concept projectverslag A832 "Werkplaatsen defensie" en bijbehorend format ter toetsing aan. Rondom het conceptverslag heeft afstemming plaatsgevonden met de directie Arbeidsomstandigheden.

Op 15 april jl. is het conceptverslag goedgekeurd door MT Dienstverlening. De inhoud van het conceptverslag is voor een deel gericht op informatie, die voor het interne proces binnen de AI van belang is. In het kader van aanbidding aan Defensie zal het verslag zoveel mogelijk worden ontdaan van deze interne informatie en gericht zijn op de gegevens die voor Defensie van belang zijn.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en wacht uw reactie af.

Hoogachtend,

De directeur Dienstverlening.

Drs.

Bijlagen: Projectplan en format A832 "Werkplaatsen defensie"

SAMENVATTENDE OPLEGNOTITIE RESULTATEN VERKENNINGEN BIJ PROJECT : "W-WERKPLAATSEN DEFENSIE"

Met opmaak: Lettertype: Vet
Met opmaak: Lettertype: Vet
Met opmaak: Lettertype: Vet

1. Verkenningen (algemene opmerkingen)

- In totaal zijn zeven locaties bezocht. Drie locaties (Leusden, Woensdrecht en Den Helder) zijn grote werkplaatsen, die horen tot de gecentraliseerde Directie Dienst Materieel Organisatie.

Vier locaties ('t Harde, Leeuwarden, Schaarsbergen en Gilze Rijen) vallen nog onder de verantwoordelijkheid van de betrokken operationele commando's van resp. Land -en Luchtmacht.

- In de verkenningen is zowel gekeken naar tekortkomingen als belangrijke aandachtspunten die wellicht een diepgaander inspectie vergen (zoals het ontbreken van blootstellingsmetingen).

- Het in 2004 afgelopen Arboconvenant, met als onderwerp fysieke belasting, blijkt in deze sector goed uitgevoerd (en onderhouden).

- Gevaarlijke stoffen is toch een algemeen punt wat regelmatig terugkomt uit de verkenningen.

- Algemeen punt tav veiligheid was dat men in de meeste kazernes redelijk onbekend was met de bandenkooi (dient voor luchtdrukvermindering bij oppompen banden).

- De bereidheid bij Defensie was groot om de gesignaleerde knelpunten/aandachtspunten direct aan te pakken.

2. Resultaten bezochte locaties:

Leusden (instandhoudingsbedrijf landsystemen)

Hoofdzakelijk Oude Gebouwen.

Rl&E aanwezig, geen plan van aanpak (ziekteverzuim 8%, veel klachten bewegingsapparaat door leeftijd en getordeerde werkhouding, werknemersgedrag), zitgelegenheden n. i.o. en eten op de werkplek.

Veiligheid: positief (geen afscherming kolomboor, echter niet in afwijking van industrie), bandenkooi niet bekend.

Zorgsysteem geeft intentie weer om wet na te leven.

Gevaarlijke stoffen (Arbeidshygiëne en Chemische Veiligheid)

Beoordeling blootstelling niet bekend, opmerkingen t.a.v. stank/ventilatie, ontbreken LEL-meting (gasconcentratie), vragen rondom VOS-ontheffing, niet bekend is of VOS zijn toegestaan of dat vervangingsregeling van toepassing is. Bij tanks redelijke onbekendheid van verfsamenstelling.

Chemische afdeling (Galvano) geen schoonheidsprijs, zitgelegenheid matig, eten bij werk ondanks verbod.

Met opmaak: Rechts: 0,63 cm

N.B.: het ontbreken van een blootstellingsmeting heeft nog niet te betekenen dat men v.w.b. het gebruik in overtreding is.

Met opmaak: Onderstrepen

't Harde (Int Tonnet kazerne)

Vernieuwde RI&E nog niet getoetst (geen vernieuwd plan van aanpak)

(Algemene) Veiligheid: Grafeermachine niet door Arbo-keuring door Arbodienst (geen knelgevaar). Bandenkooi?

Hefbruggen geen inloopbeveiliging, signalering soms onduidelijk, extra gevalgevaar bij werken op voertuigen door niet effen vloer, afscherming geschutloopreiniger ontbrak. Dit zijn incidenten.

Gevaarlijke stoffen: VOS aanwezig (verduningen, werken met de verven is niet bekend). Belangrijk is hoe deze worden gebruikt en welke voorzieningen zijn getroffen (afzuiging). Onbekendheid met VOS is wellicht een defensiebreed probleem.

Hoe gesteld met DME? Defensie heeft veel opsteekfilter (optimalisering boven uitlaatgasafzuiging).

Fysieke belasting: in orde.

Geluid: in orde.

Vliegbasis Leeuwarden

Verskil Ri&E vs operationele eenheden? Voor operationele eenheden (Operational Risk Management) lijken eigen wetten te gelden.

Veiligheid: in orde.

Fysieke belasting: in orde. Voorbeeldfunctie aanschaf hulpmiddelen gebaseerd op laatste stand der techniek.

Gevaarlijke stoffen: in orde.

Geluid: in orde.

Den Helder (marinewerkplaatsen)

DMO 5 vestigingen -> subafdelingen -> eigen RIE's. Borging is men mee bezig

Veiligheid: in orde (wel verouderde machines, maar in het algemeen voorzien van afschermingen).

Fysieke belasting: bewaking en uitvoering plan van aanpak verbeteren, rotorbladen heli zwaar (balancer?), duwen en trekken weinig problemen, werkplaats lijkt wel showroom. Certificering is aanwezig.

Met opmaak: Rechts: 0,63 cm

Gevaarlijke stoffen: geen metingen dieseluitstoot (inventarisatie dieselapparaten , volgen Interne Instructie DME hoort bij opmerkingen over algemene ventilatie een beoordeling DME, filters aanwezig, twijfel over gebruik, middelen bij en door elkaar in lekbak, onvoldoende ventilatie in helikopterbasis De Kooij (reuk calibratievloeistof en chromatenafdeling, leiding onvoldoende oog hiervoor, op testbank misschien onvoldoende (bron) afzuiging, dus moet een blootstellingsbeoordeling volgen)
Verven? Ook zijn er spuitafdelingen waar niet naar gekeken is. Problematiek hier Orde en netheid en Opslag. Actie samen met VROM

| *Geluid:* in orde.

Signaal:

Geattendeerd door marinebedrijf op onderhoudsafdeling in Amsterdam. Het werken onder goede arbeidsomstandigheden heeft daar geen prioriteit (door VROM beaamd, vallen niet onder DMO).

Schaarsbergen (Oranje Kazerne)

14 werkgevers

MHC heeft een bezoek gebracht i.h.k.v. ATEX Munitieopslag (door MHC preventieve stillegging toegepast tav reinigingswerkzaamheden mengsel munitie).

| *Ri&E in 2000 uitgevoerd, elk jaar aangepast, plan van aanpak elk jaar aangepast en uitgevoerd, voorzover mogelijk.*

| *Algemene veiligheid:* in orde. (hoogstens geen gebruik van extra bokken bij op hoogte brengen voertuigen)

Machineveiligheid: geen adequate bandenkooi aanwezig, vrachtwagens met een druk >10 bar tijdens oppompen banden (geldt voor de meeste kazernes).

Fysieke belasting: Soms ongunstige werkhouding, bijna niet te voorkomen door bereikbaarheid plekken in en onder voertuigen. Voldoende herstel mogelijk.

| *Geluid:* in orde, waarschijnlijk geen sprake overschrijding dagdosis van lawaai.

| *Gevaarlijke stoffen:* in orde.

Vliegbasis Woensdrecht

Ri&E?

| *Machineveiligheid:* kolomboormachines zonder beschermkap (wel veiligheidsbrillen in gebruik) en niet verankerd (op verrijdbare onderstellen, restrisico-onderkend).

| *Geluid:* in orde.

| *Gevaarlijke stoffen:* in orde.

| *Fysieke belasting:* in orde.

Met opmaak: Rechts: 0,63 cm

Vliegbasis Gilze Rijen

| *Algemeen:* 14 werkplaatsen van de 17 niet geïnspecteerd.

| *Algemene veiligheid:* Geordend en overzichtelijk.

| *Machineveiligheid:* Machines behoudens incident van niet afschermen kolomboormachine.
Wel brillen en oorkappen beschikbaar.

| Voorzieningen zoals bekabeling en verdeelkasten zijn incidenten.

| Gevaarlijke stoffen: Geen Atex rapporten (zone-indeling). Acetyleenflessen niet vast opgesteld.

| Fysieke belasting: in orde (balancers optimaal).

| Geluid: in orde.

| 22 mei 2007

Met opmaak: Rechts: 0,63 cm

NOTA

Gericht aan: de Minister
Onderwerp: Rapport inspecties werkplaatsen bij onderdelen van defensie

Directie/steller: Arbeidsinspectie, Directie Dienstverlening

Docmannr.:

Datum: 14 mei 2008

Akkoord SG/DG

1. Aanleiding

Hierbij bied ik u aan het eindrapport van de inspecties die zijn uitgevoerd in werkplaatsen van de verschillende onderdelen van Defensie. In deze werkplaatsen vindt onderhoud en keuring van het rollend materieel plaats. Aan de werkzaamheden zijn risico's van het werken met machines, het omgaan met gevaarlijke stoffen, fysiek belastende werkzaamheden en geluidsbelasting verbonden.

Vergelijkbare inspecties zijn uitgevoerd bij garagebedrijven (2004) en werkplaatsen in het beroepsgoederenvervoer (2005). De resultaten van deze inspecties waren van dien aard, dat het opportuun leek om ook in werkplaatsen van Defensie te inspecteren.

2. Kernpunten

Alvorens de inspecties uit te voeren heeft de Arbeidsinspectie eerst enkele oriënterende bezoeken gebracht aan werkplaatsen bij de verschillende defensieonderdelen. Hierbij is afstemming gezocht met de VROM-inspectie, die de werkplaatsen regelmatig op milieuvergunningen inspecteert.

De oriënterende bezoeken waren bedoeld om een inzicht te krijgen in de organisatie van de werkplaatsen en een eerste indruk te krijgen van manier waarop met de arborisico's wordt omgegaan. Na een reorganisatie bij Defensie bleken de werkplaatsen voor een belangrijk deel geconcentreerd te zijn in de Defensie Materieel Organisatie (DMO). Een aantal kleinere

werkplaatsen bevinden zich nog bij de diverse krijgsmachtonderdelen Landmacht, Luchtmacht, Marine en Marechaussee.

De resultaten van de oriënterende bezoeken waren dusdanig positief, dat uiteindelijk alleen inspecties zijn uitgevoerd op de risico's van het werken met gevaarlijke stoffen. Buiten enkele incidenten bleken de arbeidsomstandigheden wat betreft de veiligheid van machines, de fysieke belasting en geluidsbelasting goed geregeld. De fysieke belasting was onderwerp van een arboconvenant, dat liep van 2002 tot 2005. Alleen op het gebied van de gevaarlijke stoffen bleken tijdens de oriënterende bezoeken specifieke aandachtspunten aanwezig, die het loonde om nadere inspecties uit te voeren.

In 14 van de 20 geïnspecteerde werkplaatsen zijn tekortkomingen vastgesteld (in totaal op 29 punten). Echte misstanden zijn echter niet aangetroffen.

Uit de oriënterende bezoeken en de inspecties kan de conclusie worden getrokken dat Defensie in de werkplaatsen goed omgaat met de arbo-problematiek. Indruk is dat Defensie de aandachtspunten, zoals aangegeven door de Arbeidsinspectie, goed heeft opgepakt.

De resultaten zullen ter kennis worden gebracht van Defensie en de betrokken vakorganisaties. Zij geven geen aanleiding om na verloop van tijd opnieuw in de werkplaatsen inspecties uit te voeren. Wel zal in een periodiek overleg met Defensie de vinger aan de pols worden gehouden. Hiervoor zijn inmiddels afspraken gemaakt.

De inspecties zijn niet het gevolg van toezeggingen aan de Tweede Kamer o.i.d. Gelet hierop en op de geringe impact van de resultaten lijkt het niet opportuun om het rapport naar de Kamer te sturen

3. Beslispunten/Beslistermijn

Ik stel u voor in te stemmen met het rapport c.q. het rapport niet ter kennis te brengen van de Tweede Kamer.

De Algemeen directeur van de Arbeidsinspectie

Dr.

Aan de : Manager Strategie

i.a.a. de:

- Bedrijfstakdirecteur:
- Landelijk projectleider:
- Landelijk projectsecretaris:
- Persvoorlichter AI :

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
Telefoon (070) 333 4444
Telefax (070) 333 4082
www.arbeidsinspectie.szw.nl

Uw brief

Ons kenmerk
AI/CB/08/11691

Doorkiesnummer
(070) 333

Onderwerp
Project verslag

Datum
15 mei 2008

Contactpersoon

Hartelijk dank voor de toezending van het projectverslag A 832 "Werkplaatsen Defensie".

Ik verzoek u de elektronische versie van het vastgestelde verslag en format aan dhr beschikbaar te stellen.

Dezerzijds zal vervolgens worden zorggedragen voor plaatsing van het verslag op het SZW-Web en op het AI-internetloket. Dit zal echter niet eerder plaatsvinden dan nadat de Minister kennis heeft genomen van het verslag en een standpunt heeft ingenomen over verzending aan de Tweede Kamer.

De Algemeen Directeur van de Arbeidsinspectie

(dr.)

3. Voor zover de gevaren van fysieke belasting -redelijkerwijs niet kunnen worden voorkomen, wordt met inachtneming van bijlage I bij de richtlijn, de arbeid zodanig georganiseerd, de arbeidsplaats zodanig ingericht, of een zodanige productie- en werkmethode toegepast dat fysieke belasting zoveel mogelijk kan worden voorkomen. Dit bleek niet in alle voorkomende situaties het geval te zijn. De handmatige roldeuren van gebouw T01 werkten niet optimaal en op diverse werkplekken moesten liggend op de rug werkzaamheden onder de voertuigen uitgevoerd worden.
Dit is een overtreding van artikel 5.2 Arbobesluit.
4. Dieselmotoren emissie (DME)

Het IPR voertuig en de tank 1 en 2 worden naar binnen en buiten gereden in onderhoudswerkplaatsen zonder dat er doeltreffende voorzieningen zijn getroffen om blootstelling aan DME te voorkomen.
Niet in alle werkplaatsen kan over een opsteekfilter worden beschikt om op een uitlaat van een vrachtwagen of personenwagen te worden geplaatst bij het in- en uitrijden van een voertuig in of uit de werkplaats.

De blootstelling aan DME is niet beoordeeld.

In alle gevallen waarin arbeid wordt verricht waarbij werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen, wordt in het kader van artikel 3 van de Arbowet, de blootstelling van werknemers aan gevaarlijke stoffen voorkomen of geminimaliseerd door:

- het ontwerp en de organisatie van de arbeidssystemen op de werkplek;
- gebruik te maken van adequate arbeidsmiddelen.

⚡
Bij werkzaamheden aan de rupsvoertuigen zijn geendeze beheersmaatregelen niet aangetroffen.

Dit is een overtreding van artikel 4.1c Arbobesluit.

De overtredingen zoals genoemd onder punt 1 en 2 dienen binnen een termijn van 4 weken na de hiervoor genoemde inspectiedatum zijn opgeheven.

⚡

Voor de overige overtredingen is een termijn van drie maanden gesteld.

Hierop kan controle plaatsvinden.

Als de overtredingen dan niet zijn opgeheven, kan de inspecteur een boeterapport opmaken.

De Arbeidsinspectie gaat er vanuit dat u uw medezeggenschapsorgaan/de belanghebbende werknemers op de hoogte stelt van deze brief.

Indien u schriftelijk wilt reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt ook bellen met bovengenoemde contactpersoon.

Deze brief is geen beschikking in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 1:3, 2e lid. Hiertegen kan dus géén bezwaar worden ingediend.

Met opmaak: Regelafstand: enkel

Met opmaak: Inspringing: Links: 0 cm, Eerste regel: 0 cm

Ons kenmerk 071212/RIPH/A632/B/01

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID,
namens deze,
de Teamleider Dienstverlening, Kantoor Utrecht,

| ~~mevrouw~~mevrouw

Bijlage: wetstekst

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbeidsomstandighedenwet, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" kan worden verwezen naar de op de Arbeidsomstandighedenwet geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg over de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. U kunt deze vinden op www.overheid.nl.

Beleidsregels zijn ook tegen betaling te verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice
Postbus 20014
2500 EA Den Haag
tel. 070-3789880
fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. Daar waar normen ontwerp-specificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), hoeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)
Vlinderweg 6, Postbus 5059
2600 GB Delft
tel. 015-2690390
fax 015-2690190

Ook kan bij het NEN (www.nen.nl) nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

Nadere informatie vindt u op www.arbo.nl en www.arbeidsinspectie.nl.

Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen

Inhoud artikel 4.6 Arbobesluit

1. In alle gevallen waarin werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen zijn zodanige maatregelen getroffen dat het gevaar, dat zich met betrekking tot die stoffen of met betrekking tot de arbeid met die stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden. Met name worden maatregelen getroffen om:

- a. de aanwezigheid van gevaarlijke concentraties van ontvlambare stoffen of gevaarlijke hoeveelheden chemisch onstabiele stoffen op de werkplek te voorkomen of, wanneer dat gezien de aard van de werkzaamheden niet mogelijk is;
- b. ervoor te zorgen dat er geen ontbrandingsbronnen aanwezig zijn die brand en explosies kunnen veroorzaken, of om ongunstige omstandigheden te vermijden die ertoe kunnen leiden dat chemisch onstabiele stoffen of mengsels van stoffen ongelukken met ernstige fysieke gevolgen veroorzaken, en
- c. de schadelijke gevolgen voor de gezondheid en de veiligheid van de werknemers als gevolg van brand en explosies ten gevolge van het ontbranden van ontvlambare stoffen, of ernstige fysieke gevolgen ten gevolge van ongelukken veroorzaakt door chemisch onstabiele stoffen of mengsels van stoffen te verminderen.

2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, zijn afgestemd op de aard van de activiteiten, waaronder begrepen opslag, behandeling en scheiding van onverenigbare gevaarlijke stoffen, en deze maatregelen beschermen de werknemers tegen de gevaren van fysisch-chemische eigenschappen van gevaarlijke stoffen.

3. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, zijn, voor zover van toepassing, in overeenstemming met het Warenwetbesluit explosie veilig materieel.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 4.1c-6 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen bij werken in of met verontreinigde of verontreinigd grondwater.
- 4.6-1 Voorkomen van calamiteiten bij opslag, gebruik en transport van gascylinders.
- 4.6-2 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij het verladen van natriumhypochloriet.
- 4.6-3 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij werkzaamheden met gevaarlijke stoffen.
- 4.6-4 Het gebruik van chemicaliën in zweminrichtingen.
- 4.6-5 Voorkomen van brand en explosie en het beperken van de gevolgen van brand bij het werken in verfspuitcabines.
- 4.6-6 Voorkomen van verstikking of bedwelming bij toepassing van kooldioxide.
- 4.6-7 Voorkomen van verstikking bij toepassing van vloeibare stikstof.

Veilig gebruik van vluchtwegen en nooduitgangen

Inhoud artikel 3.7 Arbobesluit

1. Vluchtwegen en nooduitgangen zijn vrij van obstakels.
2. Nooduitgangen kunnen te allen tijde worden geopend.
3. Deuren van nooduitgangen en deuren op het traject van de vluchtwegen zijn op eenvoudige wijze van binnen- uit naar buiten toe te openen.
4. Schuif- en draaideuren worden niet als nooduitgang gebruikt.
5. De vluchtwegen en nooduitgangen die bij het uitvallen van de verlichting slecht zichtbaar zijn, zijn voorzien van een adequate noodverlichting.

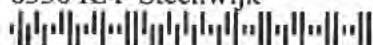
6. De vluchtwegen, de deuren en poorten op het traject van de vluchtwegen alsmede de nooduitgangen zijn gemarkeerd door signalen die voldoen aan het bij of krachtens afdeling 2 van hoofdstuk 8 Arbobesluit (vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering) bepaalde.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.9 Noodverlichting.

43 Herstelcompagnie Joh. Post Kazerne
T.a.v. L.Kol. de heer
Postbus 10100
8330 KA Steenwijk

Postbus 820
3500 AV UTRECHT
Nederland
Telefoon +31 (0)30 2305 600
Fax +31 (0)30 2305680

Contactpersoon
Doorkiesnummer 030-230

Ons kenmerk 080516/RIPH/A832/8/03
Datum 21-5-2008

Onderwerp Afhandeling controlebezoek

Geachte heer

Op vrijdag 16 mei 2008 heeft de heer , inspecteur, een controlebezoek uitgevoerd in de gebouwen T01, R10A & R11 van de Joh. Post Kazerne te Darp. Er is tijdens dat bezoek gesproken met de heren en . Tijdens deze controle is geconstateerd dat de overtredingen, zoals omschreven in de brief van 3 januari 2008, kenmerk 071212/RIPH/A832/8/01, grotendeel zijn, of binnenkort zullen worden, opgeheven.

- 1^e Een correcte opslag van gevaarlijke stoffen is doelmatig aangepakt en onder de aandacht van de medewerkers gebracht.
- 2^e Het vrijhouden van de vluchtroutes heeft regelmatig de aandacht en worden op vrijgehouden gecontroleerd.
- 3^e Aangaande de fysieke belasting in relatie tot de slecht werkende constructies van de roldeuren van gebouw T01 is nog geen actie ondernomen. Ik vertrouw erop dat deze tekortkoming doeltreffend zal worden aangepakt en zal worden opgeheven.
- 4^e Dieselmotoren emissie:
Roetfilters zijn voldoende voorhanden, en worden gebruikt.
Voor de Leopard 2 is een trekkend voertuig aangevraagd.

De Arbeidsinspectie gaat er van uit dat u uw medezeggenschapsorgaan/de belanghebbende werknemers op de hoogte stelt van deze brief. Indien u schriftelijk wilt reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt ook bellen met bovengenoemde contactpersoon.

Hoogachtend,
De Arbeidsinspectie
Om verzending te bespoedigen, is deze brief niet ondertekend.

Van:
Verzonden: vrijdag 30 mei 2008 12:07
Aan: ()
CC: ;
Onderwerp: FW: Naleving vervangingsregeling Defensie

Dag

Hierbij mijn reactie op de brief van defensie (voor brief zie bijlage)

Ik beperk mij tot punt 5. Overige reacties op overtredingen: wat mij betreft accoord.

1. De opmerking over art. 4.62b. Arbobesluit is voor mij niet duidelijk. In dit artikel wordt niet geproken over carcinogene stoffen
2. Defensie is van mening dat de coatings die gebruikt worden als "speciale producten" moeten worden beschouwd.

Als ik de toelichting lees mbt de speciale producten in de Arboregeling (zie bijlage) dan heb ik niet echt de indruk dat hier verproducten mee bedoeld worden die aan bepaalde eisen moeten voldoen. Wel zijn er schijnbaar producten of toepassingen waarvoor in 2001 nog geen oplossing was gevonden (stand der techniek)

Het zou kunnen zijn dat de wetgever deze specifieke toepassingen wel heeft willen vangen via deze "speciale producten".

Met name komt dit door de volgende zinsnede in de Arboregeling (bijlageXV)

"Deze groep producten betreft ook additieven die worden toegevoegd aan bestaande producten om speciale effecten te realiseren zoals ruwheid, mattering, etc. Dit betekent dat producten waar deze specifieke additieven aan zijn toegevoegd het maximum gehalte aan VOS/liter van dat product kunnen overschrijden."

Met andere woorden: stel dat aan de producten "additieven" zijn toegevoegd om een gewenst effect met Infrarood/bestendigheid tegen strijdmiddelen te hebben, dan valt het onder speciale producten.

Ik stel voor defensie om een nadere onderbouwing te vragen. Worden er inderdaad aan de coatings speciale producten toegevoegd om de gewenste effecten te bereiken? (Advies van verfleverancier, verwijzing naar normen, testen)

Daarna kunnen we het vraagstuk voor advies voorleggen aan JZ.

70_2002_6_2720.p
df

A832 11 reactie
defensie.pdf

Tot zover

Met hartelijke groet

ARBO/AMIL/00/53608

Regeling wijziging Arbeidsomstandighedenregeling betreffende werkzaamheden met vluchtige organische stoffen

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid J.F. Hoogervorst,
Gelet op artikel 4.62b van het Arbeidsomstandighedenbesluit;

Besluit:

Artikel I

De Arbeidsomstandighedenregeling¹ wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 4.32b wordt vernummerd tot artikel 4.32g.

B

Na artikel 4.32a worden de volgende artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 4.32b Offsetdruk

1. Als werkzaamheden als bedoeld in artikel 4.62b van het besluit worden aangewezen:
 - a. het drukken met behulp van een offsetpers;
 - b. het dagelijks reinigen van machines of machineonderdelen, gereedschappen of materialen die worden gebruikt bij offsetdruk;
 - c. het niet-dagelijks reinigen van machines of machineonderdelen, gereedschappen of materialen die worden gebruikt bij offsetdruk.
2. Het vochtwater dat wordt gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid, onder a, bevat ten hoogste 8 volumeprocenten isopropylalcohol of andere mono-alcoholen bij automatische doseersystemen en ten hoogste 10 volumeprocenten bij handmatige doseersystemen en bij rotatie-offsetpersen die voor het eerst in gebruik zijn genomen vóór 1 januari 1985.
3. Producten die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid, onder b, bevatten ten hoogste 0,1 volumeprocenten gehalogeneerde koolwaterstoffen of monoaromaten met een dampspanning van meer dan 0,1 millibar bij 20 °C en hebben een vlampunt van ten minste 55 °C.
4. Producten die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid, onder c, bevatten ten hoogste 0,1 volumeprocenten gehalogeneerde koolwaterstoffen of monoaromaten met een dampspanning van meer dan 0,1 millibar bij 20 °C.

Artikel 4.32c Zeefdruk

1. Als werkzaamheden als bedoeld in artikel 4.62b van het besluit worden aangewezen:
 - a. het reinigen van machines of machineonderdelen, gereedschappen of materialen die worden gebruikt bij zeefdruk;
 - b. het zeefdrukken van papier en karton dat is bestemd voor toepassingen in binnenruimten en dat zwaarder is dan 135 gram per vierkante meter.
2. Producten die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid, onder a, bevatten

¹ Stcr. 1997, 63, laatstelijk gewijzigd bij ministeriële regeling van 14 juli 2000, Stcr. 137

ten hoogste 0,1 volumeprocenten gehalogeneerde koolwaterstoffen of monoaromaten met een dampspanning van meer dan 0,1 millibar bij 20 °C en hebben een vlampunt van ten minste 21 °C.
3. Producten die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid, onder b, bevatten ten hoogste 150 gram vluchtige organische stoffen per kilogram product.

Artikel 4.32d Illustratiediepdruk

1. Als werkzaamheden als bedoeld in artikel 4.62b van het besluit worden aangewezen het reinigen van vloeren in illustratiediepdrukkerijen.
2. Producten die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid, bevatten ten hoogste 0,1 volumeprocenten gehalogeneerde koolwaterstoffen of monoaromaten met een dampspanning van meer dan 0,1 millibar bij 20 °C en hebben een vlampunt van ten minste 55 °C.

Artikel 4.32e Verpakkingsdiepdruk en flexodruk

1. In dit artikel wordt verstaan onder:
a. lakkeren: het aanbrengen van een lak op een flexibel materiaal of van een kleefstof op een flexibel materiaal ten behoeve van de latere afsluiting van dat materiaal;
b. lamineren of cacheren: het hechten van twee of meer flexibele materialen tot een laminaat.
2. Als werkzaamheden als bedoeld in artikel 4.62b van het besluit worden aangewezen:
a. het drukken, lakkeren, lamineren of cacheren met behulp van een verpakkingsdiepdrukker, flexopers, lakkeer-, lamineer- of cacheermachine die niet is aangesloten op een afzuigsysteem;
b. het reinigen van machines of machineonderdelen, gereedschappen of materialen die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld onder a, tenzij deze werkzaamheden worden uitgevoerd met behulp van een afgesloten installatie of een installatie die wordt afgezogen;
c. het lamineren of cacheren met behulp van een lamineer- of cacheermachine die niet is aangesloten op een installatie voor terugwinning of vernietiging van vluchtige organische stoffen;
d. het drukken of lakkeren van papier en karton met behulp van een flexodrukker of lakkeermachine die niet is aangesloten op een installatie voor terugwinning of vernietiging van vluchtige organische stoffen;
e. het reinigen van machines of machineonderdelen, gereedschappen of materialen die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld onder c en d, tenzij deze werkzaamheden worden uitgevoerd met behulp van een afgesloten installatie of een installatie die wordt afgezogen.
3. Producten die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid, bevatten ten hoogste 50 gram vluchtige organische stoffen per kilogram product.
4. Het derde lid is niet van toepassing op de producten die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid, onder c, d en e, indien daarbij bijzondere eisen aan de kwaliteit of bestendigheid van het gefabriceerde product worden gesteld, mits op jaarbasis het gewicht van de vluchtige organische stoffen van de producten die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid, onder c, d en e, ten hoogste 80% bedraagt van het gewicht van de opgebrachte vaste stof.

Artikel 4.32f Herstellen autoschade

1. In dit artikel wordt verstaan onder motorrijtuig: een personenauto, een bestelauto, een motorrijwiel, een autobus of een kampeerauto als bedoeld in artikel 2, onder b, c, d, e onderscheidenlijk g, van de Wet op de motorrijtuigenbelasting 1994 of een vrachtauto als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Wet goederenvervoer over de weg.
2. Als werkzaamheden als bedoeld in artikel 4.62b van het besluit worden aangewezen:
a. het aanbrengen of toepassen van primer, surfacer, sealer of 1- en 2-laags aflaksystemen of van

speciale dan wel overige producten als bedoeld in bijlage VIIIA bij deze regeling, ten behoeve van het herstellen van lakschade of vernieuwing van laklagen op onderdelen van motorrijtuigen;

b. het reinigen van gereedschappen die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld onder a, of oppervlakken van onderdelen van motorrijtuigen ten behoeve van de herstel- of vernieuwingswerkzaamheden, bedoeld onder a.

3. Het tweede lid is niet van toepassing op werkzaamheden ten behoeve van het herstellen van lakschade of het vernieuwen van laklagen op onderdelen van motorrijtuigen die zijn gebouwd vóór 1970;

4. Producten die worden gebruikt bij de werkzaamheden, bedoeld in het tweede lid, bevatten in gebruiks- of spuitklare vorm, ten hoogste het gehalte aan vluchtige organische stoffen dat met betrekking tot deze producten is vastgesteld bij bijlage VIIIA bij deze regeling.

C

Het tot 4.32g vernummerde artikel wordt vervangen door:

Artikel 4.32g Gelijktelling vervangende producten

Met producten als bedoeld in de artikelen 4.32a, derde tot en met vijfde lid, 4.32b, tweede tot en met vierde lid, 4.32c, tweede en derde lid, 4.32d, tweede lid, 4.32e, derde lid, en 4.32f, vierde lid, worden gelijkgesteld producten die rechtmatig zijn geproduceerd of in de handel zijn gebracht in een andere lidstaat van de Europese Unie, dan wel rechtmatig zijn geproduceerd in een staat die partij is bij de overeenkomst inzake de Europese Economische Ruimte en die aan gelijkwaardige eisen voldoen als de producten, bedoeld in voornoemde artikelen.

D

Na bijlage VIII wordt de bij deze regeling behorende bijlage VIIIA ingevoegd.

Artikel II

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 oktober 2000 met uitzondering van:

- a. artikel 4.32b, eerste lid, onder a, en tweede lid, met betrekking tot rotatie-offsetpersen die voor het eerst in gebruik zijn genomen vóór 1 januari 1985, dat in werking treedt met ingang van 1 januari 2003;
- b. artikel 4.32c, eerste lid, onder b, en derde lid, dat in werking treedt met ingang van 1 januari 2002;

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

(J.F. Hoogervorst)

Toelichting

Algemeen

Op grond van artikel 4.62b van het Arbeidsomstandighedenbesluit (Arbobesluit) geldt voor bij ministeriële regeling aangewezen werkzaamheden, waarbij vluchtige organische stoffen of producten met een hoog gehalte aan deze stoffen worden gebruikt, de verplichting om deze stoffen en producten te vervangen door onschadelijke of minder schadelijke stoffen respectievelijk producten die geen of veel minder vluchtige organische stoffen bevatten. De vervangende producten worden eveneens bij ministeriële regeling aangewezen. De onderhavige regeling strekt zowel tot de aanwijzing van werkzaamheden waarop de genoemde vervangingsplicht van toepassing is als tot die van de daarbij te gebruiken vervangende producten.

De voorliggende regeling heeft enerzijds betrekking op werkzaamheden die in overwegende mate in de grafische industrie plaatsvinden, en betreft anderzijds de activiteiten die verricht worden in de autoschadeherstelbranche. De met betrekking tot de grafische sector bedoelde werkzaamheden op het gebied van druktechnieken, worden overigens ook toegepast in bedrijven die niet tot de grafische sector behoren zoals de blik- en de kunststofindustrie. Gezien het uitgangspunt van de regeling, de aanwijzing van uit een oogpunt van het Organische Psycho Syndroom (OPS) risicovolle werkzaamheden, is deze in beginsel ook op die sectoren van toepassing. Waar in het vervolg van deze toelichting de termen grafische industrie of (offset-, zeef-, illustratie- of verpakings-)(diep)drukkerijen worden gebruikt, worden daaronder tevens de bedoelde, niet tot die sector behorende, bedrijfstakken begrepen. Zoals gezegd vallen deze bedrijfstakken alleen onder de regeling voor zover daarin de desbetreffende drukwerkzaamheden worden verricht.

Bij al de bedoelde werkzaamheden worden hoge blootstellingsniveaus aan vluchtige organische stoffen geconstateerd. In veel van de betreffende werksituaties blijkt het niet of nauwelijks mogelijk om structurele bronmaatregelen ter beheersing van de blootstelling te treffen, anders dan vervanging van de betrokken stoffen of producten. Onder de in ons land gediagnosticeerde OPS-slachtoffers bevinden zich verschillende personen die in de betrokken sectoren werkzaamheden hebben verricht.

Voor de thans aangewezen werkzaamheden in drukkerijen en autospuiterijen zijn naar de huidige stand van de techniek voldoende geschikte alternatieve producten als bedoeld in het aan deze regeling ten grondslag liggende artikel 4.62b van het Arbobesluit beschikbaar. Deze alternatieven worden bij de onderhavige regeling aangewezen. Om het gevaar van blootstelling aan te hoge concentraties vluchtige organische stoffen verder te beperken zullen bovendien voor de genoemde sectoren beleidsregels worden opgesteld, die de stand van de techniek ten aanzien van andere (technische en organisatorische) maatregelen voor de beheersing van de blootstelling, reflecteren.

In een later stadium zal, indien opportuun, de onderhavige vervangingsregeling worden uitgebreid met aanwijzing van uit een oogpunt van OPS risicovolle werkzaamheden in andere sectoren. Het betreft hier de scheeps- en jachtbouwsector, de metaalbranche en de houtverwerkende industrie. Met de sociale partners in deze sectoren is inmiddels overleg opgestart over de aanpak van de oplosmiddelenproblematiek in hun sector.

In verband met de raakvlakken met het milieubeleid voor de reductie van de emissies van vluchtige organische stoffen, is de inhoud van de onderhavige regeling afgestemd met de onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu tot stand gekomen Milieubeleidsvereenkomst Grafische industrie en verpakingsdrukkerijen en het Ontwerpbesluit inrichtingen voor motorvoertuigen milieubeheer.

Onderzoek naar de blootstelling en de stand van de techniek van beheersmaatregelen

Grafische industrie

In 1998 is onderzoek verricht naar de mogelijkheden om blootstelling aan vluchtige organische stoffen in de grafische industrie te verminderen².

Nederland telt ongeveer 2800 drukkerijen waar in totaal ruim 40.000 mensen werken. Geschat wordt dat dertig procent van de werknemers regelmatig in aanraking kan komen met vluchtige organische stoffen. Onderscheid wordt gemaakt tussen offset, zeefdruk, illustratiediepdruk en verpakkings- en flexodruk. De onderzoekers concludeerden dat in alle onderzochte sectoren binnen de grafische industrie sprake kan zijn van substantiële blootstelling aan vluchtige organische stoffen (zoals oplosmiddelen), waarbij de optredende concentraties van deze stoffen afhankelijk zijn van de aard van de werkzaamheden. Vastgesteld is dat de blootstelling aan vluchtige organische stoffen het hoogste is bij schoonmaakwerkzaamheden. Blootstelling wordt gedeeltelijk veroorzaakt door diffuse bronnen. Onvoldoende bronafzuiging en ruimteventilatie dragen hier aan in sterke mate bij. Vermindering van de blootstelling aan vluchtige organische stoffen door middel van vervanging van producten die een hoog gehalte aan deze stoffen bevatten wordt onder andere haalbaar geacht door:

- toepassing van minder vluchtige reinigingsmiddelen in de offset, zeefdruk en illustratiediepdruk;
- reductie van het gehalte aan isopropylalcohol (IPA) in het vochtwater in de offset;
- toepassing van watergedragen- of UV-inkten in de zeefdruk;
- toepassing van watergedragen en UV-inkten in de verpakkingsdruk;

Daarnaast wordt geconcludeerd dat technische maatregelen als afzuiging en ventilatie mogelijk zijn om de emissie en verspreiding van vluchtige organische stoffen in de werkruimte te voorkomen of te beperken.

Autoschadeherstelbedrijven

In 1998 is eveneens onderzoek verricht naar de stand van de techniek van maatregelen ter beheersing van de blootstelling aan vluchtige organische stoffen in de autoschadeherstelbranche³. In deze bedrijfstak met ongeveer 3500 bedrijven en 12.000 werknemers, vindt tijdens het proces van schadeherstel of overspuiten van auto's zowel tijdens de voorbereiding als het spuiten van grondlagen en laklaag, hoge blootstelling aan vluchtige organische stoffen plaats. In het onderzoek zijn als meest belastende handelingen aangemerkt het reinigen en ontvetten van de ondergrond, het aanmaken en spuiten van verf en het reinigen van gereedschap. De blootstelling kan substantieel verminderd worden door het gebruik van watergedragen lakken. Met name voor de kleurlaag in een twee-laagssysteem en voor de reiniger van spuitpistolen waarmee watergedragen producten zijn verspoten, zijn alternatieven beschikbaar. De stand van de techniek voor de toepassing van producten voor de autoschadeherstelbranche wordt weergegeven door de zogenoemde CEPE-richtlijn van de Confédération Européenne des Associations des Fabricants de Peinture, d'Encre d'Imprimerie et de Couleurs d'Art, een samenwerkingsverband van Europese verffabrikanten. In het onderzoek is voorts vastgesteld dat adequate afzuigsystemen in de voorbereidingsruimte en spuitcabine, goed geventileerde verfaanmaakruimten, gesloten wasautomaten voor de reiniging van gereedschap alsmede de toepassing van zogenoemde HVLP-spuitpistolen (High Volume Low Pressure), naast zorgvuldig hygiënisch gedrag op de werkvloer, de blootstelling aan vluchtige organische stoffen, in casu oplosmiddelen, belangrijk vermindert.

Overleg met de betrokken branches

Grafische industrie

De uitkomsten van bovengenoemd onderzoek hebben geleid tot overleg met vertegenwoordigers van

² Beheersmaatregelen vluchtige organische stoffen: grafische industrie, VUGA Uitgeverij, Den Haag, juli 1998.

³ Beheersmaatregelen in autoschadeherstelbedrijven, VUGA Uitgeverij, Den Haag, april 1998.

werknemers- en werkgeversorganisaties in de grafische industrie over invulling van de wettelijke vervangingsplicht voor de sector. Behalve met het Koninklijk Verbond van Grafische Ondernemingen (KVGO) is, gelet op de veelzijdigheid van druktechnieken in de bedrijfstak, ook overleg gevoerd met de organisatie van verpakkingsdrukkerijen (Kartoflex) en de Vereniging van Zeefdruk en Sign Ondernemingen (ZSO). Mede als gevolg van dit overleg is door het KVGO en de betrokken werknemersorganisaties van FNV en CNV een plan van aanpak opgesteld voor de vermindering van de blootstelling aan vluchtige organische stoffen in deze sector door vervanging van producten die een hoog gehalte aan deze stoffen bevatten en de toepassing van maatregelen zoals ventilatie. De inhoud van dit plan heeft met de uitkomsten van het eerdergenoemde onderzoek geleid tot de formulering van de vervangingsplicht zoals neergelegd in de onderhavige regeling.

Door de veelzijdigheid binnen de grafische industrie, zowel waar het de druktechnieken als de toepassingen van inkten en substraten betreft, is het problematisch gebleken om vergaande vervanging generiek in de bedrijfstak te realiseren. Generieke vervangingsmogelijkheden zijn bij de onderhavige regeling vastgelegd voor:

- offsetdrukkerijen: hier kunnen schoonmaakmiddelen die aanzienlijk minder vluchtig zijn, worden toegepast voor de dagelijkse reiniging van de machines en kan het gehalte aan isopropylalcohol of andere mono-alcoholen in het zogenoemde vochtwater naar ten hoogste 8% of 10% worden teruggebracht;
- zeefdrukkerijen: in deze drukkerijen kunnen inkten die aanzienlijk minder vluchtige organische stoffen bevatten, worden toegepast bij het drukken op voldoende dik papier waaraan geen bijzondere eisen ten aanzien van duurzaamheid worden gesteld zoals dat bijvoorbeeld wel het geval is bij binnentoepassingen;
- illustratiediepdrukkerijen: voor de reiniging van vloeren in deze drukkerijen kan toluen worden vervangen door producten die minder vluchtig zijn;
- verpakkingsdiepdrukkerijen: producten die een hoog gehalte aan vluchtige organische stoffen bevatten voor het bedrukken en lakken van papier en karton kunnen in deze drukkerijen in bijna alle situaties worden vervangen door waterige alternatieven.

Overeenkomstig de uitgangspunten van het beleid met betrekking tot de preventie van OPS is de bij de onderhavige regeling voorgeschreven vervangingsplicht voor de grafische industrie van toepassing op die werkzaamheden, ten aanzien waarvan zeker is dat er alternatieve producten die geen of een zo laag mogelijk gehalte aan vluchtige organische stoffen bevatten, beschikbaar en verkrijgbaar zijn, én waarvan de toepassing in alle bedrijven economisch haalbaar wordt geacht. Omdat de vervangingsmogelijkheden sterk afhangen van de soort en gewenste kwaliteit van het drukwerk, is het overigens zeer wel denkbaar dat, afhankelijk van de typische combinatie van substraat, machine en inkt, in individuele bedrijven verdergaande vervangingsmogelijkheden binnen het bereik liggen. Zo is het in diverse off-setbedrijven mogelijk om voor de dagelijkse reiniging in plaats van de bij de onderhavige regeling aangewezen producten, producten te gebruiken die nog minder vluchtig zijn, zoals reinigingsmiddelen op plantaardige basis (de zogenoemde vegetable cleaning agents (VCA)) of reinigingsmiddelen die zijn samengesteld uit hoogkokende vloeistoffen (de zogenoemde high boiling solvents (HBS)).

Uit de blikindustrie en de kunststofsector die niet tot de grafische sector behoren, maar waar zoals gezegd, ook drukwerkzaamheden worden verricht, zijn geen reacties ontvangen die erop duiden dat het toepassen van de onderhavige voorschriften op onoverkomelijke bezwaren stuit.

Autoschadeherstelbranche

Ook met sociale partners in de autoschadeherstelbranche heeft afstemming plaatsgevonden over de mogelijkheden tot vervanging van producten die rijk zijn aan vluchtige organische stoffen. Gelet op het karakter van de werkzaamheden in deze sector, te weten het herstellen van autoschade door reparatie

van de beschadigde ondergrond en het aanbrengen van een nieuwe laklaag, is het van belang dat de herstellaag, zowel wat betreft hechting als wat betreft kleurstelling, goed aansluit bij de van fabriekswege aangebrachte laag. De kwaliteit, samenstelling (inclusief de hoeveelheid oplosmiddel) en toepassing van het schadereparatiesysteem wordt dan ook vooral bepaald door de leverancier van autoreparatielakken. Met sociale partners in de autoschadeherstelbranche is overeenstemming bereikt over het hanteren van de reeds eerder genoemde CEPE-lijst ten behoeve van de invulling van de vervangingsplicht voor de sector. Met name in de producten voor het reinigen, ontvetten en het aanbrengen van een kleurlaag worden de gehalten aan vluchtige organische stoffen daardoor aanzienlijk verminderd. Niettemin bevatten de genoemde producten, evenals andere spuitklare producten die frequent bij het herstel van autoschade worden gebruikt, hoewel minder dan voorheen, nog steeds grote hoeveelheden vluchtige organische stoffen. Verwacht wordt echter dat als gevolg van het voortschrijden van de ontwikkelingen van alternatieve producten, in de toekomst ook hier verdergaande reducties kunnen worden bereikt. Gezien de snelle ontwikkelingen op dit gebied zal in overleg met de sociale partners in deze branche, jaarlijks worden bezien of aanscherping van de maximumgehalten aan vluchtige organische stoffen in de toegepaste producten in de branche mogelijk is. De door de Vereniging van Verf- en drukinktfabrikanten uit te voeren monitoring ten aanzien van de gehalten aan vluchtige organische stoffen van de bij de onderhavige regeling aangewezen producten zal mede in dit overleg worden betrokken.

Notificatie

Ter uitvoering van artikel 8, eerste lid, van richtlijn nr. 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (PbEG L 204)⁴ kortweg de notificatierichtlijn, is een ontwerp van de onderhavige regeling op 19 april 2000 gemeld aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen (notificatie nr. 2000/0166/NL). Het ontwerp is op 29 mei 2000 tevens gemeld aan het Secretariaat van de Wereld Handelsorganisatie, ter voldoening aan artikel 2, negende lid, van het op 15 april 1994 te Marrakech tot stand gekomen Verdrag inzake technische handelsbelemmeringen (Trb. 1994, 235), hierna het WTO-Verdrag. Bekendmaking van laatstgenoemde notificatie heeft plaatsgevonden in de Staatscourant van 9 juni 2000, nr. 110.

Doel van de notificatieprocedure is de Europese Commissie en de overige lidstaten onderscheidenlijk het Secretariaat van de Wereld Handelsorganisatie en de leden bij het WTO-Verdrag in de gelegenheid te stellen na te gaan, in hoeverre de door een lidstaat of lid voorgenomen normen en voorschriften zullen leiden tot belemmeringen in het handelsverkeer. Er zijn evenwel geen opmerkingen over de notificaties ontvangen.

De notificaties zijn verplicht omdat de onderhavige regeling technische voorschriften bevat in de zin van zowel de notificatierichtlijn als het WTO-Verdrag. Het betreft hier immers een regeling, die met betrekking tot met name genoemde werkzaamheden, te weten drukken en autoschadeherstel, het gebruik van bepaalde, zeer schadelijke stoffen, in casu vluchtige organische stoffen dan wel producten die een hoog gehalte aan deze stoffen bevatten, de facto verbiedt, door met betrekking tot deze stoffen en producten een verplichte vervanging door minder schadelijke stoffen en producten voor te schrijven. De regeling kan derhalve invloed hebben op het productenverkeer. Deze wordt evenwel gerechtvaardigd door het belang van de bescherming van de gezondheid van de bij genoemde werkzaamheden betrokken werknemers; blootstelling aan vluchtige organische stoffen kan immers aanleiding geven tot ernstige gezondheidsklachten, waaronder OPS. Bij de thans aangewezen

⁴ Laatstelijk gewijzigd bij richtlijn nr. 98/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 20 juli 1998 (PbEG L 217) tot wijziging van richtlijn 98/34/EG betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij.

werkzaamheden is niet alleen sprake van een hoge blootstelling aan vluchtige organische stoffen, maar wordt, gezien de ernst en omvang van de OPS-problematiek in dergelijke, uit OPS-oogpunt zeer risicovolle, arbeidssituaties, vervanging van schadelijke producten door door de overheid aangewezen onschadelijke of minder schadelijke producten, dan ook als enige oplossing voor een doeltreffende bescherming van de bovengenoemde belangen beschouwd. Er wordt daarbij overigens geen onderscheid gemaakt tussen Nederlandse producten en geïmporteerde producten; alle producten uit andere lidstaten die aan de bij de onderhavige regeling vastgestelde eisen voldoen kunnen vrijelijk worden verhandeld. De regeling wordt dan ook verenigbaar geacht met de artikelen 28-30 van het EG-Verdrag inzake het vrije verkeer van goederen. Teneinde hierover geen onduidelijkheid te laten bestaan is in artikel 4.32g een bepaling betreffende de wederzijdse erkenning van niet-Nederlandse producten opgenomen.

II Artikelen

Artikel I

Onderdeel B

Artikel 4.32b

Eerste lid. In het eerste lid van dit artikel worden de werkzaamheden aangewezen waarop de vervangingsplicht met betrekking tot vluchtige organische stoffen van toepassing is in offsetdrukkerijen. Voor het reinigen van machines of machineonderdelen, gereedschappen of materialen, inclusief machines en apparaten die gebruikt worden bij voorbereidende werkzaamheden voor het drukproces, worden verschillende producten die vluchtige organische stoffen bevatten toegepast. Deze producten onderscheiden zich onder andere door verschillen in de toegepaste vluchtige organische stoffen. Ten aanzien van de veiligheid (brandgevaar) worden deze producten op grond van het vlampunt ingedeeld in verschillende klassen. Toepassing van zeer vluchtige stoffen in producten levert een laag vlampunt op (Het vlampunt van een vloeistof is die temperatuur van de vloeistof waarbij de damp boven de vloeistof ontvlamt als gevolg van een ontstekingsbron). Volgens de meest gebruikte indeling worden producten met een vlampunt kleiner dan 21 °C aangeduid met K1-vloeistoffen, producten met een vlampunt tussen 21 °C en 55 °C zijn zogenoemde K2-vloeistoffen en producten met een vlampunt boven 55 °C zijn K3-vloeistoffen. Het is duidelijk dat de blootstelling aan vluchtige organische stoffen sterk samenhangt met de vluchtigheid van die stoffen. In dit verband ligt het voor de hand dat het gebruik van de zogenoemde K3-middelen een geringer blootstellingsrisico voortbrengt dan de K1-middelen.

De aanduiding "niet-dagelijkse" in onderdeel c heeft betrekking op niet frequente, bijzondere reinigingssituaties. Een uitputtende opsomming van dergelijke bijzondere situaties is niet te geven, echter wordt verwacht dat slechts een klein deel van de reinigingswerkzaamheden als bijzondere situatie kan worden aangemerkt. Het betreft dan werkzaamheden zoals de verwijdering van hardnekkige inktresten, schoonmaak tijdens groot onderhoud, reiniging van onbeklede vochtrollen en reiniging van rubberrollen en rubberdoek bij een kleurwisseling van een donkere naar een lichte kleur. In deze gevallen is een agressiever en in de praktijk vluchtiger, reinigingsmiddel (oplosmiddel) nodig om het beoogde resultaat te bereiken. Alle reinigingswerkzaamheden die niet kunnen worden aangemerkt als *niet-dagelijks* in bovengenoemde zin, worden voor de toepassing van deze regeling aangemerkt als *dagelijkse* reinigingswerkzaamheden. Naar verwachting zal het aandeel van de vluchtiger reinigingsmiddelen (met een vlampunt lager dan 55 °C) ongeveer 5% van het totale gebruik aan schoonmaakmiddelen bedragen.

Tweede lid. In dit artikellid zijn de producten omschreven die mogen worden gebruikt bij de in het

eerste lid bedoelde werkzaamheden ten aanzien van het drukken. De ontwikkelingen in de offsetdruktechniek zijn thans zo ver gevorderd dat de hoge concentraties isopropylalcohol (IPA) die eerder waren vereist om kwalitatief hoogwaardig werk te leveren, thans niet langer nodig zijn.

Omdat de onderlinge verschillen tussen (specificaties van) offsetpersen, type drukwerk, inkt en substraten groot kunnen zijn is het niet mogelijk om maatregelen die het gehalte aan IPA reduceren op een generiek niveau aan te geven. Door het treffen van zogenoemde good-housekeeping maatregelen kan bij elke pers de concentratie van het IPA in het vochtwater worden verlaagd. Tot deze good-housekeeping maatregelen behoren onder andere: een regelmatige, nauwkeurige afstelling en onderhoud van het vochtwerk en het doseerwerk; periodieke controle van de kwaliteit van de vochtrollen; het voorkomen van verdamping van IPA door afsluiting van het vochtwatersysteem en koeling van het vochtwater; regelmatige controle van het IPA-gehalte in het vochtwater; registratie van het IPA-gebruik. Deze beoogde good-housekeeping maatregelen zullen worden vastgelegd in beleidsregels. Verwacht wordt dat door deze good-housekeeping maatregelen in 98% van de situaties een maximumconcentratie aan IPA in het vochtwater van 8 volumeprocenten kan worden gerealiseerd op automatische doseersystemen in de vellenoffset en de rotatie-offset, voor zover het rotatiemachines betreft die na of rond 1985 zijn gebouwd. Ten aanzien van rotatiemachines die vóór 1 januari 1985 zijn gebouwd geldt eerst vanaf 1 januari 2003 een maximumconcentratie aan IPA in het vochtwater van 10 volumeprocenten (zie ook de toelichting op artikel II). Het toegelaten gehalte aan IPA of andere mono-alcoholen is voor handmatige doseersystemen enigszins hoger gesteld, omdat de niet-continue dosering bij handmatige doseersystemen minder nauwkeurig is in te stellen en diensgevolge de fluctuaties in de concentratie aan mono-alcoholen een grotere spreiding kennen. Opgemerkt wordt dat in veel gevallen, afhankelijk van de specifieke condities nog verdere reducties van het IPA-gehalte kunnen worden bereikt. Het laagst mogelijk percentage aan IPA in het vochtwater moet worden opgezocht door geleidelijk het IPA-gehalte te verlagen. Zodra het laagst mogelijke percentage aan IPA is bereikt waarbij het drukproces nog stabiel, beheersbaar en voorspelbaar is, dient dat percentage te worden gehandhaafd. Het effect van de genomen maatregelen kunnen het best gevolgd worden met de in het bedrijf gebruikelijke meetmethode voor IPA in vochtwater. In veel gevallen wordt een areometer, zonder correctie voor temperatuur e.d. toegepast. Deze meetmethode sluit aan bij hetgeen gebruikelijk is in de bedrijfstak, is goed reproduceerbaar en direct afleesbaar. Indien, ondanks het correct uitvoeren van de good-housekeeping maatregelen niet kan worden voldaan aan de in dit artikel genoemde maximumgehalten aan IPA of andere mono-alcoholen dient een ontheffing van de voorschriften van dit artikel te worden aangevraagd.

Derde lid. In dit lid worden de vereisten die aan de vervangende reinigingsmiddelen worden gesteld vastgelegd. De vervangende producten die worden gebruikt voor de dagelijkse reiniging van (onderdelen van) de offsetpersen en gereedschappen zoals die worden gebruikt bij de bereiding en dosering van inkt, en materialen mogen geen gehalogeneerde koolwaterstoffen of monoaromaten bevatten. De grens van 0,1 volumeprocent voor gehalogeneerde koolwaterstoffen of monoaromaten in de toegelaten schoonmaakmiddelen zoals vastgesteld bij dit lid en het vierde lid, houdt verband met het gegeven dat altijd rekening dient te worden gehouden met onvermijdbare geringe hoeveelheden verontreiniging van de bedoelde stoffen in het schoonmaakmiddel. De toegepaste vervangende reinigingsmiddelen moeten een vlamptpunt van tenminste 55 °C hebben. Onder de producten met een vlamptpunt van tenminste 55 °C, worden niet alleen de zogenoemde K3-middelen begrepen, doch ook de niet vluchtige reinigingsmiddelen op plantaardige basis (VCA) en de zogenoemde high boiling solvents (HBS). Deze middelen bevatten dus organische stoffen die aanzienlijk minder vluchtig zijn dan die in de zogenoemde K1- en K2-middelen, bedoeld in het vierde lid.

Vierde lid. In dit lid worden de producten aangewezen die zijn toegelaten voor de zogenoemde niet-dagelijkse reiniging bij het drukken met een offsetpers. In de toelichting bij het eerste lid is met

betrekking tot de omvang van de dagelijkse reinigingswerkzaamheden ten opzichte van de niet-dagelijkse reinigingswerkzaamheden in verband met de verschillende producten die daarbij (mogen) worden gebruikt al opgemerkt, dat daarvoor geen vaste verhouding bestaat. Wel kan op grond van de feitelijke constatering dat beide werkzaamheden zich in een bedrijf voordoen worden verwacht, dat de daarbij gebruikte hoeveelheid K1- en K2-middelen als bedoeld in dit lid, ten opzichte van de in het derde lid bedoelde K3-middelen in het betreffende bedrijf, in een verhouding van circa 5/95 aanwezig zal zijn. Op grond van de meergenoemde Milieubeleidsvereenkomst Grafische industrie en verpakkingsdrukkerijen voorgeschreven oplosmiddelboekhouding dient de verhouding tussen de verschillende toegepaste middelen te worden aangetekend. Voor de Arbeidsinspectie zal de genoemde verhouding ijkpunt vormen voor de handhaving van dit artikel. Beleidsregels zullen worden opgesteld, waarin wordt vastgelegd op welke wijze aan de naleving van dit artikel kan worden voldaan.

Artikel 4.32c Zeefdruk

Eerste lid. Dit lid omschrijft de vervangingsplichtige werkzaamheden ten aanzien van zeefdrukkerijen. Onder machines of machineonderdelen, gereedschappen of materialen, worden tevens verstaan machines en apparaten die gebruikt worden bij voorbereidende werkzaamheden voor het drukproces. Voor zeefdrukken op zwaar papier dat wordt gebruikt in binnensituaties, is inkt met weinig vluchtige organische stoffen toepasbaar. Voor overige substraten zal lopend onderzoek moeten uitwijzen wat de stand van de techniek is voor toepassing van inkt die weinig vluchtige organische stoffen bevat.

Tweede en derde lid. De in het tweede lid bedoelde grens van 0,1 volumeprocent voor gehalogeneerde koolwaterstoffen of monoaromaten in de toegelaten schoonmaakmiddelen houdt, zoals hiervoor met betrekking tot de schoonmaakmiddelen die mogen worden gebruikt in de offset, verband met de omstandigheid dat altijd rekening dient te worden gehouden met onvermijdbare geringe hoeveelheden verontreiniging van deze stoffen in het schoonmaakmiddel. De producten die op grond van dit lid mogen worden gebruikt, betreffen de in de toelichting bij artikel 4.32b reeds genoemde K2-middelen. Het vlamptpunt van deze schoonmaakmiddelen bedraagt tenminste 21 °C, waardoor ze aanzienlijk vluchtiger zijn dan de eveneens in die toelichting reeds genoemde K3-middelen. Lopend onderzoek zal moeten uitwijzen wat de stand van de techniek is voor toepassing van nog minder vluchtige schoonmaakmiddelen dan de hier genoemde K2- middelen.

De producten die worden gebruikt bij het zeefdrukken van zwaarder papier dat bestemd is voor toepassingen in binnenruimten, mogen op grond van het derde lid ten hoogste 150 gram vluchtige organische stoffen per kilogram product bevatten. Om zeefdrukkerijen in de gelegenheid te stellen volledig om te schakelen treedt voornoemd gebod eerst in werking op 1 januari 2002.

Inkten die worden gebruikt bij het zeefdrukken van papier dat is bestemd voor toepassingen in buitensituaties, behoeven vooralsnog niet te worden vervangen omdat thans hiervoor nog geen geschikte alternatieven beschikbaar zijn.

Artikel 4.32d Illustratiedruk

Eerste lid. In dit lid zijn de vervangingsplichtige werkzaamheden ten aanzien van illustratiedrukkerijen omschreven.

Tweede lid. De in dit lid gestelde grens van 0,1 volumeprocent voor gehalogeneerde koolwaterstoffen of monoaromaten in de toegelaten schoonmaakmiddelen voor de onderhavige drukkerijen, houdt ook hier verband met de omstandigheid dat altijd rekening dient te worden gehouden met onvermijdbare geringe hoeveelheden verontreiniging van deze stoffen in het schoonmaakmiddel. De bedoelde producten vormen de meergenoemde K3-middelen. In het verleden werd in deze drukkerijen vaak gebruik gemaakt van toluen bevattende schoonmaakmiddelen, waarbij een aanzienlijke blootstelling

aan toluen optrad. Als gevolg van de bij dit artikellid gestelde grens, wordt bij de schoonmaakactiviteiten van bedrijfsruimten in deze drukkerijen een aanzienlijke reductie aan blootstelling aan zeer vluchtige organische stoffen bereikt.

Vooralsnog zijn bij dit artikel geen werkzaamheden aangewezen betreffende het gebruik van inkt met een hoog gehalte aan vluchtige organische stoffen bij het vervaardigen van illustratiedrukwerk. Lopend onderzoek zal moeten uitwijzen wat de stand van de techniek is voor toepassing van watergedragen inkt bij het illustratiedrukproces.

Artikel 4.32e Verpakkingsdiepdruk en flexodruk

Eerste lid. In dit artikellid zijn de met betrekking tot de flexodruk- en verpakkingsdiepdruktechniek gehanteerde begrippen lakkeren en lamineren of cacheren omschreven. Het betreft hier druktechnieken die worden toegepast voor het bedrukken van flexibele materialen zoals flexibele verpakkingen, aluminiumfolie en kunststoffolies.

Tweede lid. Dit lid omschrijft de met deze druktechnieken samenhangende werkzaamheden waarop de vervangingsplicht van toepassing is.

In de onderdelen a en b is vastgelegd dat de vervangingsplicht in verpakkingsdrukkerijen altijd van toepassing is voor werkzaamheden die worden uitgevoerd op een machine die niet is aangesloten op een afzuigstelsel. Voor reinigingswerkzaamheden zonder afzuiging is de vervangingsplicht evenzo van toepassing, tenzij deze werkzaamheden worden uitgevoerd in een afgesloten installatie of door een installatie die wordt afgezogen.

Op grond van de onderdelen c en d geldt deze vervangingsverplichting niet, indien de betreffende drukpersen zijn aangesloten op een installatie voor terugwinning of vernietiging van vluchtige organische stoffen, ook wel "naverbranders" genoemd. De reden voor deze uitzondering is, dat met de aanschaf van een dergelijke, op grond van de milieuwetgeving voorgeschreven installatie, een substantiële investering is gemoeid. Deze aanschaf had de werkgever zich kunnen besparen indien de werkzaamheden hadden kunnen worden uitgevoerd met producten die weinig vluchtige organische stoffen bevatten. De aanwezigheid van een dergelijke installatie wordt aldus beschouwd als een indicatie voor de onmogelijkheid in technische zin, om producten met weinig vluchtige organische stoffen toe te passen.

Voor de toepassing van deze regeling zullen bedrijven die met het oog op de bedoelde milieuwetgeving de aanschaf van een naverbrander hebben voorbereid, maar waarvan de installatie nog niet gereed is, worden beschouwd als bedrijven waarin de onderhavige werkzaamheden (reeds) plaatsvinden met behulp van een dergelijke installatie. Ten aanzien van deze bedrijven zal wat betreft de onderhavige werkzaamheden met inbegrip van de reinigingswerkzaamheden (zie onderdeel e), de vervangingsplicht derhalve evenmin van toepassing zijn.

In onderdeel c is bepaald dat de vervangingsplicht van toepassing op het lamineren en cacheren, ongeacht het materiaal dat wordt bewerkt, indien dit plaatsvindt met behulp van een lamineer- of cacheermachine die is aangesloten op (alleen) een afzuiginstallatie.

In onderdeel d is bepaald dat de vervangingsplicht van toepassing is op het drukken en lakkeren van papier en karton op een flexopers of een lakkeermachine die niet is aangesloten op een terugwin- of vernietigingsinstallatie. Mede gelet op de onderdelen a en b betekent dit dat de vervangingsplicht dus niet van toepassing is op het drukken (inclusief reinigingswerkzaamheden) met behulp van een *diepdrukpers* die is aangesloten op een afzuigstelsel, en het drukken en lakkeren van *kunststof* en *aluminium* met behulp van een flexopers of lakkeermachine die is aangesloten op een afzuigstelsel. De achtergrond van deze uitzondering houdt verband met de omstandigheid, dat uit technisch oogpunt het thans nog niet mogelijk is om inkt met een laag gehalte aan vluchtige organische stoffen toe te passen in de diepdruktechniek, of aan te brengen op kunststof- of metaalondergronden.

Op grond van het vorenstaande is de vervangingsplicht ten aanzien van de onderhavige drukkerijen dus

van toepassing op:

1. alle werkzaamheden met behulp van genoemde drukpersen en machines zonder dat er sprake is van een goede afzuiging (eventueel onderdeel vormend van de drukpers of de machine);
2. het cacheren of lamineren ongeacht het substraat, voor zover dit gebeurt op een cacheer- of lamineermachine die wel wordt afgezogen, maar niet is aangesloten op een naverbrander.
3. het drukken en lakkeren van papier en karton met behulp van een flexopers of lakkeermachine die wel wordt afgezogen, maar niet is aangesloten op een naverbrander;
4. de reinigingswerkzaamheden die verband houden met de werkzaamheden onder 1, 2 en 3, voor zover die werkzaamheden plaatsvinden in een niet-afgesloten installatie of drukpers of met behulp van een installatie of drukpers zonder afzuiging.

Derde lid. In dit lid wordt het maximumgehalte aan vluchtige organische stoffen vastgelegd die de vervangende producten als inkt, lakkeer- en lamineermiddelen, alsmede reinigingsmiddelen mogen bevatten, indien de werkzaamheden plaatsvinden met behulp van de in het tweede lid genoemde machines die niet zijn aangesloten op een afzuiginstallatie of naverbrander (zie de toelichting op het tweede lid). Door het gebruik van deze producten wordt voorkomen dat aanmerkelijke blootstelling aan vluchtige organische stoffen op de werkplek optreedt.

Vierde lid. Op grond van dit lid is de vervangingsplicht niet van toepassing op de werkzaamheden die zijn omschreven in de onderdelen c, d en e van het tweede lid, voor zover die werkzaamheden in verband kunnen worden gebracht met bijzondere eisen die aan de kwaliteit of bestendigheid van het vervaardigde product worden gesteld. Bij deze werkzaamheden moet onder meer worden gedacht aan het drukken met inkt die goudkleurige pigmenten bevat en om die reden nog niet kan voldoen aan het vereiste maximumgehalte aan vluchtige organische stoffen, als bedoeld in het derde lid. Door de sector wordt overigens verwacht dat meer dan 90% van de drukwerkzaamheden als bedoeld in de onderdelen c en d van genoemd artikellid, kunnen worden uitgevoerd met waterige producten die voldoen aan de in het derde lid genoemde maximumgehalte aan vluchtige organische stoffen, en dat in hooguit 10% van de situaties producten met hogere gehalten aan vluchtige organische stoffen niet kunnen worden vervangen.

De in het onderhavige lid aangeduide verhouding tussen het gewicht van de vluchtige organische stoffen van de producten die worden gebruikt bij de werkzaamheden als bedoeld in de genoemde onderdelen met inbegrip van de reinigingswerkzaamheden, en het gewicht van de vaste stof die bij de werkzaamheden als bedoeld in die onderdelen, wordt opgebracht, vormt de begrenzing aan de ruimte die de uitzondering biedt. Door middel van een beleidsregel zal worden vastgelegd op welke wijze de genoemde begrenzing dient te worden berekend.

De consequenties van het derde en vierde lid kort samengevat, zijn:

- Bij drukken, lakkeren, lamineren en cacheren waarbij de machines *niet* zijn aangesloten op een afzuigstelsel mag uitsluitend worden gedrukt met inkt die maximaal 50 gram vluchtige organische stoffen per kilo bevatten;
- Bij het *flexodrukken* en lakkeren van *papier of karton* en bij lamineren en cacheren *op alle materiaalsoorten* waarbij de machines zijn aangesloten op een afzuigstelsel maar niet op een naverbrander, mag in uitzonderingsgevallen (in de praktijk zal dit maximaal ongeveer 10% van de werkzaamheden zijn) nog gebruikt gemaakt worden van inkt die rijk zijn aan vluchtige organische stoffen. Verreweg het meeste drukwerk moet dus met inkt gedrukt worden met maximaal 50 gram vluchtige organische stoffen per kilo;
- Bij het flexodrukken en lakkeren op materialen anders dan papier of karton is de vervangingsplicht niet van toepassing, mits de machines zijn aangesloten op een afzuigstelsel;
- Bij het werken met een *diepdrukpers* die is aangesloten op een afzuigstelsel is, ongeacht het materiaal dat bewerkt wordt, de vervangingsplicht niet van toepassing.

- Bij drukken, lakkeren, lamineren en cacheren waarbij de machines zijn aangesloten op een naverbrander is de vervangingsplicht niet van toepassing.
- Als de vervangingsplicht geldt voor inkten, geldt deze ook voor andere producten die bij die werkzaamheden worden gebruikt, inclusief de reinigingsmiddelen.

Artikel 4.32f Herstellen autoschade

Eerste lid. In het eerste lid zijn de verschillende voertuigen omschreven waarop de vervangingsplichtige werkzaamheden als bedoeld in het tweede lid van dit artikel, voor de autoschadeherstelbranche van toepassing zijn. Met betrekking tot de definities is uit een oogpunt van uniformiteit aangesloten bij de omschrijvingen van de Wet op de motorrijtuigenbelasting 1994 en de Wet goederenvervoer over de weg. Het betreft personenauto's, bestelauto's, motorrijwielen, autobussen, kampeerauto's en vrachtauto's, inclusief aanhangwagens en opleggers. De regeling heeft nog geen betrekking op voertuigen als landbouwwerktuigen, kranen, grondverzetmachines, enzovoorts.

Tweede lid. De in dit lid omschreven werkzaamheden hebben betrekking op het herstel van carrosserieschade en lakschade alsmede het vernieuwen van laklagen (overspuiten) van genoemde motorrijtuigen of delen daarvan. De onderhavige regeling heeft geen betrekking op werkzaamheden die worden uitgevoerd in het kader van de vervaardiging van nieuwe motorrijtuigen. Wat betreft de omschrijving van de bij deze werkzaamheden gebruikte producten is aangesloten bij de benamingen die in deze sector gangbaar zijn:

spuitenreinigers: producten bedoeld voor het reinigen van spuiten en ander gereedschap;

oppervlaktereinigers: producten om te behandelen oppervlakken schoon te maken (verwijderen van stof, vet en vuil)

washprimers: etsende grondverf voor hechting op metalen;

primer: niet etsende grondverf voor hechting op metalen en kunststof;

primer -surfacer (1- of 2-componenten): vullende, goed schuurbare grondverf voor alle ondergronden;

sealer: hechtlaag bedoeld voor onbekende ondergronden

1-laags aflaksysteem en chassiscoating: unikleur- of monokleur aflak, waarover geen blanke laklaag behoeft te worden aangebracht;

2-laags aflaksysteem: aflaksysteem waarbij over de basiskleurlaag een blanke lak wordt aangebracht;

speciale producten: groep van producten bedoeld voor speciale toepassingen zoals het spuiten van motorfietsen, speciale designkleuren, moeilijk hechtende ondergronden en verschillende additieven om speciale effecten te bereiken (zie ook bijlage VIIIA);

overige producten: polijst- en poetsmiddelen, vulmiddelen, kitten, lijmen en plamuren.

Gelet op de technische beperkingen die er thans nog zijn voor de vervanging van genoemde producten voor de toepassing in de carrosseriebouw en dergelijke, beperkt de vervangingsplicht zich vooralsnog tot de genoemde motorrijtuigen.

Op grond van onderdeel b is de vervangingsplicht mede van toepassing op het reinigen (ontvetten) van onderdelen van de onder a bedoelde motorvoertuigen, alsmede op het reinigen van de daarbij gebruikte apparatuur zoals spatels en verfspuiten.

Derde lid. Op grond van dit lid is de vervangingsplicht niet van toepassing op alle bij het tweede lid aangewezen schadeherstelwerkzaamheden voor zover deze worden verricht aan motorvoertuigen die zijn gebouwd vóór 1970. Het betreft hier de zogenoemde klassiekers en oldtimers. Op deze voertuigen zijn laksystemen aangebracht die vanwege technische redenen dan wel om redenen van authenticiteit niet kunnen worden vervangen door modernere producten die een laag gehalte aan vluchtige

organische stoffen bevatten;

Vierde lid. De bij dit lid aangewezen vervangende producten zijn met het oog op de inzichtelijkheid opgenomen in bijlage VIIIA bij de regeling. In deze bijlage zijn met betrekking tot de producten die bij de in het tweede lid aangewezen werkzaamheden mogen worden gebruikt, de maximumgehalten aan vluchtige organische stoffen vastgesteld. De maximumgehalten komen overeen met die zoals neergelegd in de zogenoemde CEPE-richtlijn.

Op grond van het op de Wet milieubeheer gebaseerde Besluit inrichtingen voor motorvoertuigen milieubeheer, Stb. 2000, 262, dat in werking treedt op 1 oktober 2000 worden beperkingen gesteld aan de emissie van vluchtige organische stoffen naar het milieu. Gelet op het complementaire karakter van het bedoelde besluit en onderhavige regeling treedt dit artikel eveneens in werking per 1 oktober 2000.

Onderdeel C

Artikel 4.32g

Zoals in het algemeen deel van de toelichting met betrekking tot de notificatie van de onderhavige regeling reeds is aangegeven beoogt het onderhavige artikel het vrije verkeer van goederen zoals dit is neergelegd in de artikelen 28-30 van het EG-Verdrag. Als gevolg van de in de onderhavige regeling vervatte uitbreiding van de vervangingsplicht, is het betreffende artikel niet alleen aangevuld doch tevens vernummerd (zie ook onderdeel A).

Artikel II

In dit artikel is de inwerkingstredingsdatum ten aanzien van de verschillende onderdelen van deze regeling bepaald.

Op grond van onderdeel a is de inwerkingtreding van artikel 4.32b, eerste lid, onder a, en tweede lid, wat betreft drukwerkzaamheden in de offsetdruk, ten aanzien van rotatie-offsetpersen die voor het eerst in gebruik zijn genomen vóór 1 januari 1985, vastgesteld op 1 januari 2003. Thans is nog niet geheel zeker of het voorgeschreven maximum gehalte aan isopropylalcohol of andere mono-alcoholen op die datum realiseerbaar is. In de loop van 2002 zal in overleg met sociale partners in de grafische sector worden gezien of bijstelling noodzakelijk is.

Op grond van onderdeel b is de inwerkingtreding van artikel 4.32c, eerste lid, onder b, en derde lid, vastgesteld op 1 januari 2002 om zeefdrukkerijen in de gelegenheid te stellen om te schakelen naar oplosmiddelarme, watergedragen inkten bij de bedoelde werkzaamheden.

Op grond van onderdeel c is de inwerkingtreding van artikel 4.32f vastgesteld op 1 oktober 2000, waarmee wordt aangesloten bij de datum van inwerkingtreding van het op de Wet milieubeheer gebaseerde Besluit inrichtingen voor motorvoertuigen milieubeheer.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

(J. F. Hoogervorst)

Bijlage VIII A

behorend bij artikel 4.32f, tweede lid, onder a en vierde lid

Maximale hoeveelheid vluchtige organische stoffen (VOS) in producten toegestaan bij het herstellen van lakschade of het vernieuwen van laklagen op onderdelen van motorrijtuigen.

GROEPEN	VOS ⁵ in het gebruiks-/spuitklare mengsel
Spuitenreinigers	850 gr/liter
Oppervlaktereinigers	200 gr/liter
Washprimers	780 gr/liter
Primer surfacer -1 of 2 component	540 gr/liter
Sealer	540 gr/liter
1-laags aflakstelsel en chassiscoating	420 gr/liter
2-laags aflakstelsel bestaande uit: basiskleurlak en blanke lak	420 gr/liter ⁶
Speciale producten ⁷	840 gr/liter

⁵ Het VOS-gehalte is bepaald conform de methodiek ASTM – D 3960-96 voor gebruiksklare mengsels.

⁶ Het gemiddelde wordt bepaald door het VOS-gehalte per laag te hanteren in de formule $\frac{a.L1 + b.L2}{a + b}$

Dit gemiddelde is gelijk aan of minder dan 420 gram/liter spuitklaar product. Hierbij is L1 het VOS-gehalte van de basiskleurlaag en L2 het VOS-gehalte van de blanke lak, waarbij a en b staan voor de aangemaakte hoeveelheid in gram van resp. L1 en L2. De hoeveelheden hebben betrekking op spuitklare producten en géén van de lagen mag méér VOS bevatten dan 480 gr/liter.

⁷ Speciale producten zijn bedoeld voor speciale behandelingen (zoals bijvoorbeeld motorfietskleuren en speciale designkleuren waar inkten voor worden gebruikt die niet met een gewone basecoat gemaakt kunnen worden) en speciale toepassingen (bijvoorbeeld moeilijk hechtende ondergronden). Deze groep producten betreft ook additieven die worden toegevoegd aan bestaande producten om speciale effecten te realiseren zoals ruwheid, mattering, etc. Dit betekent dat producten waar deze specifieke additieven aan zijn toegevoegd het maximum gehalte aan VOS/liter van dat product kunnen overschrijden. Speciale reinigers (siliconen, lakverwijdering) zijn toegevoegd omdat zij niet onder de aangegeven spuitreinigers en oppervlaktereinigers vallen.

De groep speciale producten bevat elasticiteermiddelen, (ver)harders, versnellers/activeerders, vertragers, matteringsmiddelen, structuurmiddelen, effectmiddelen, antsiliconen, basisverf en inkt ten behoeve van speciale kleuren (design), matte lak, hechtpriemer voor speciale kunststof- of metaalondergronden (waar geen gewone (wash)priemer gebruikt kan worden), spuitbussen, uitspuitverdunder, kunststofreiniger, siliconenverwijderaar en lakverwijderaar.

Overige producten⁸

150 gr/liter

⁸ Overige producten zijn: polijst- en poetsmiddelen, vulmiddelen, kitten, lijmen en plamuren.

Koninklijke Landmacht

1 LOGBRIG
310 Herstel Logbrig

Bezoekadres:
Bernhardkazerna
Barchman Wuytelaan 198
Postadres:
MPC 53 B
Postbus 3003
3800 DA Amersfoort
www.landmacht.nl

Steller:
Ing.
Telefoon (033) 466
Fax (033) 466
MDTN (500) 6
E-mail: logbrig@mindel.nl

Brief

Aan Arbeidsinspectie
Kantoor Arnhem
Directie Dienstverlening
Postbus 9018
6800 DX Arnhem
Ter attentie van: Mw.

Datum 6 mei 2008
Ons kenmerk 2008034071
Onderwerp Voortgang overtredingen Matloggroep Nieuw-Milligen

Zaag om met een
om met een

Geachte mevrouw,

1. Op 3 december 2007 is door de heren en een inspectie uitgevoerd i.h.k.v. het landelijk project chemische arbeidshygiëne en chemische veiligheid, bij de Materieellogistische groep Nieuw-Milligen, onderdeel van mijn eenheid 310 Herstelcompagnie. Naar aanleiding hiervan heeft de Arbeidsinspectie het volgende document opgesteld en aan ons toegestuurd: Brief d.d. 19 december 2007, kenmerk 071203/HORM/A832/11/01, onderwerp "Inspectie en waarschuwing Arbeidsomstandigheden". Met deze brief wil ik u informeren over de voortgang bij het corrigeren van de geconstateerde overtredingen.
2. In het inspectierapport (zie punt 1) wordt een vijftal overtredingen aangegeven. Per overtreding geef ik hieronder aan wat op dit moment de voortgang is van de verbetermaatregelen.
 1. Overtreding: "Bij het verfspuiten werd alleen een halfgelaatsmasker gedragen waardoor de ogen van de medewerker niet beschermd waren". Voor de schilder/spuiter (3x) en de tectyleerder (1x) zijn er zogenaamde "motor-aangedreven luchtsystemen" in bestelling, waarbij de schilder/spuiter en de tectyleerder optimaal beschermd worden. In afwachting hiervan dragen de betrokken medewerkers nu volgelaatsmaskers.
 2. Overtreding: "Als onderdeel van de risico-inventarisatie was de aard, mate en duur van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen in de tectyleerwerkplaats en spuitafdeling niet beoordeeld". De inventarisatie is gestart maar deze blijkt zeer arbeidsintensief. Tot mijn spijt moet ik u meedelen dat deze overtreding nog niet is opgelost. Mijn medewerker Arbo/Milieu behandelt dit met hoge prioriteit. Naar verwachting zal de beoordeling op 1 juni 2008 gereed zijn.
 3. Overtreding: "In de verfaanmaak- en schoonmaakruimte waren verouderde productinformatiebladen aanwezig". Direct na de inspectie zijn de verouderde productinformatiebladen verwijderd. Voor de aanwezige bedrijfsmiddelen zijn vervolgens actuele product-(veiligheids)informatiebladen aangevraagd en zijn inmiddels op de locatie aanwezig.

Bij beantwoording datum, ons kenmerk en onderwerp vermelden

Datum 6 mei 2008
Ons kenmerk 2008034071

4. Overtreding: "In de tectyleerwerkplaats wordt met lichtontvlambare stoffen getectyleerd. Een explosie veiligheidsdocument kon niet worden getoond".
De medewerker Arbo/Milieu is kort na de inspectie begonnen met de inventarisatie van de werkplek. Het bleek dat men in het kader van bronaanpak gekozen had voor een watergedragen tectyl, hetgeen een ander licht werpt op de ATEX-plicht en daarmee samenhangend het explosie veiligheidsdocument. De watergedragen tectyl zou eind maart, begin april geleverd worden door het landelijk bevoorradingsbedrijf van defensie. Helaas heeft dit tot op heden nog niet plaatsgevonden. Naar verwachting wordt het middel in week 20 geleverd, waarna wij direct zullen overgaan tot het gebruiken van het middel. Op hoger niveau is het belang aangegeven van het snel in werking nemen van het nieuwe bedrijfsmiddel.
5. Overtreding: "In de spuitcabines werden spuitwerkzaamheden verricht met stoffen welke een grote hoeveelheid vluchtige organische stoffen bevatten".
Deze overtreding heb ik op hoger niveau kenbaar gemaakt. Op mijn vraag hoe e.o.a. binnen Defensie is geregeld, kreeg ik het hiernavolgende antwoord van de Defensie Materieel Organisatie, afdeling Kenniscentrum Arbo/Milieu, dhr.

Artikel 4.32f van de Arbo-regeling verwijst door naar bijlage XV behorende bij artikel 4.32f, tweede lid, onder a en 4e lid.

In deze bijlage XV staat voor groepen producten de "maximale hoeveelheid vluchtige organische stoffen (VOS) in producten vermeld, welke is toegestaan bij het herstellen van lakschade of het vernieuwen van laklagen op onderdelen van motorrijtuigen".

FOCWA heeft bij navraag aangegeven, dat bijlage XV op dit moment van kracht is.

Bijlage XV kent de rubriek "speciale producten". Speciale producten zijn in bijlage XV gedefinieerd als producten die worden toegepast voor onder andere speciale toepassingen (bijvoorbeeld moeilijk hechtende ondergronden). Defensie neemt het standpunt in dat militaire coatings vallen onder de in bijlage XV vermelde productgroep "speciale producten" wegens hun bijzondere eigenschappen ten aanzien van:

- Infrarood reflectie;
- Resistentie tegen chemische strijdgassen.

Beide zijn technische eisen, welke niet worden gesteld aan conventionele lakken voor herstellen van lakschade of het vernieuwen van laklagen op onderdelen van motorrijtuigen.

Voor de groep "speciale producten" mag het gehalte aan VOS in het gebruiks-/spuitklare product maximaal 840 gr/liter bedragen. De huidige militaire coatings voldoen aan deze eis.

Artikel 4.62b van het Arbeidsomstandighedenbesluit spreekt over carcinogene stoffen. De door Defensie gevoerde voertuigcoatings bevatten geen carcinogene stoffen boven de grenswaarde van 0,1 gewichtsprocent, zijnde de grenswaarde waarboven een stof c.q. preparaat moet worden beschouwd als zijnde carcinogeen.

Derhalve stel ik, dat uw Inspecteur van de Arbeidsinspectie in zijn brief 071203/HORM/A832/11/01 ten onrechte stelt, dat in de op Nieuw Milligen gevestigde spuitcabine het gestelde in artikel 4.62b van het Arbeidsomstandighedenbesluit respectievelijk artikel 4.32f van de Arboregeling wordt overtreden.